

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204281

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—552—7-7-66—10,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. **T83.1/17213** Accession No. **T4274**

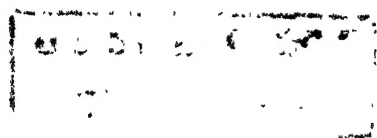
Author **మ. శివారెడ్డి**

Title **బల కట్టు పాఠము**

This book should be returned on or before the date
last marked below.

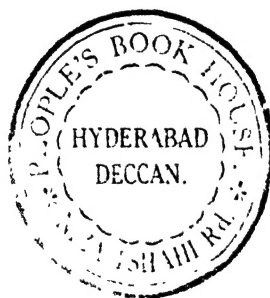
బల్లకట్టు పాపయ్య

[కథలు]

రచన :

మా గోఖలే

విశాలాంధ్ర ప్రచురణాలయం,
విజయవాడ.

ప్రచురణ నెం. 180
ప్రథమ ముద్రణ ఆగస్టు '85.

వెల : 1-4-00.

Checked 1965

స్వతంత్ర ఆర్ట్స్ ప్రింటర్స్,
విజయవాడ.

నివరేత్రి తిరణాళకు

“యదవ అంబోతుమొగం యీమా, మీనబడి
 కొట్టాడు-యూఁ, -యూఁ- నేనే పెన్దోణ్ణియితే తెల్చేది, యీడి
 యవారమేందో. అసలా బోడికొమ్ముట్టుండదే — చీంబోతు
 మొగంది-దా న్నెప్పళో నారాకోడూ రెన్నేదాకా బాత్తా.
 అదేవోఁ వొల్లు తెగబచ్చి సానిమేకులుకాణ్ణించీ యిరగ
 బీక్కునీ, ఎల్లి అసమంతయ్య తోట పాడు సెయటం బాగుండదీ,
 నేనేవోఁ పుత్తి పున్నానికి, వామికాడ సుట్ట కాలుత్రా కూకు
 నుంటునీ, వొచ్చి యీపుమీన గబాగబా బాత్తుంటాడు. సెబ
 తాలే వుండు నీ పనీ. మొన్నోపాలి యింతే. దూడ పాలు
 గుచ్చుకునిపోతేనీ, సెబు దీసుకుని అదేమయిన బాదాడు.
 ఎప్పళో ఈలు జూసుకుని నలగబాడుత్రాలే వుండు నీపనీ,”
 అని చొదరయ్యగా రింటో జీతంజేస్తుండ కోటాయి చొదరయ్య
 యింటికాడ కంపరంబుట్టి, యీపు రుద్దకుంటా, ముక్కు ఎగ
 బీల్చుకుంటా, చొదరయ్యను అదిదరుకుంటా యింటిదార్నబడి
 వొట్టి వుండాడు.

గెన గెన గెన, గల గల గల మోగిన దొబ్బింతింబం
 మీన గెంటలు.

“ఓరి నివయ్యోవ్, ఓరి సూరాయోవ్! కిందటను
 మోకులూ, పగ్గాలూ రాంకిట్టమ్మగా రింటో పెత్తే యింకా

అడిగి దేవులొస్తుండడేందీరా, దొబ్బన ఎల్లి ఎత్తకరాకా? దురగయ్యా, రాంలింగయ్యా మీ రెల్లి పెబగుడ్డలు దుమ్ము దులిపి ఆటి చంగతేందో సూడండీ-ఓరి మీ పిల్లలు కడిసావా, యాకికిగా అట్ట దోసుకుంటారు-వూఁ వూఁ అడ్డం తెగవాల - మండిగొ, బొంగులూ వొస్తుండము వడీ - యీ కమ్మరి బెమ్మానందం మొదలు మాటినిపించుకోడే - నీ ముక్కు- పొడుం బంగరంగాను; ఎహ, దొబ్బనా యాల మిగలి పోతుంటే." అనావహన శివుడినుకికాడ లచ్చిన్నరసయ్యగారి యీరయ్య కంటం బాకామోగేతికి - కోటాయి అటనే కటి క్కిన ఆగిపోయి - తెల్లెత్తి ఒక్కపాటి సుట్టూతా జూచి, సప్తన గెహించాడు శివరేక్షి దెగ్గిరికి రానేపచ్చందని.

యిహ, బోకికొమ్ముల పాకి గ్గి, తింబంలాంటి చందరయ్య, సరసరమంబుండ యీపుశెరమి, అయినీ యూహో సముద్రదాల కెరికమా లండయి - 'యి' మంటా ఎల్లి ఎగ్గరి శివుడిగోడక్కి కుతుండాడు కోటాయి.

"ఓ రేయ్ బూనాయ్ - యీడరా, యీడ-యిదిగో - బలేనోడివిరా నువ్వు! నాకు సెప్పలేకుగదండ్రం మీరింతా యీమండారనీ? చ రేలే వ్వుడా నీ చంగగ్గల్పిందీ! ఏరా, మహారి పెబ కత్తండారంటా?" అని దొబ్బనంబంకాడ సిక్కి సక్కి సూత్తొవుండ నేవితుకు బూనాయుని పిలిసి యిశారించాడు కోటాయి.

"వాతె పోరా నీ దనయ కలకలేరు పనుయిపోయి దిగానీ! యియాల ముద్దానంమింటి పెబ గడ్డారిని వూరింతా దెలిస్తే యింగా యిదేంది, అదేందని అడుగుతాడేందీరా యీడూ!

యిదిగో కోటాయోన్, తల్కుడమోయ, యీవడు మనూరి
పెబ మేగాల్మీకి తెగసుద్గంట సూసోకరా!" అన్నాడు
బూసాయి.

"అరే నాయినా చుమ్ము లైగవాల-అరహారా!" అనరి
శాడు కోటాయి.

"అరహారా!" అనరిశాడు బూసాయి.

"బూసాయ్!"

"ఏదిరా కోటాయ్?"

"ఈ ఏడు పెచ్చుంద్రామయ్య గిత్తేన్నీ కడ్డాడంట్రా
పెబకూ?" అనడిగాడు కోటాయి.

"ఒక పెచ్చుంద్రామయ్య గిత్తేలేందీ! అంకమ్మ
కుమ్మరోళ్ళ కోడెగిత్తేలూ, అయ్యన్నగారి బసవమ్మ బుడంపాడు
గిత్తేలూ- మొత్తం యీబై జతలంట్రా యీ ఏమా!" అన్నాడు
బూసాయి.

"ఆ! మరి జవ్వారి సెంచయ్య వొళ్ళుండొడంట్రా?"
అనడిగాడు కోటాయి.

"పల్కుడగొట్టించి, బెల్లు బెట్టించి దశ్వరబా - వొళ్ళా
డంట్రా!" అన్నాడు బూసాయి.

"అసలు సెంచయ్య లేంది ఆడేంపుండదిలేరా! నీకాడ
గులాం పుండదంట్రా బూసాయ్?"

"అర్చోలెడు పుండదిరా కోటాయ్."

"బూసాయిపనే రొక్కంగా పుండది, కొండ కెలా
పుండాడు" అని యిశారబడ్డాడు కోటాయి.

“ఎవరు నేనా? సాల్లేరా కోటాయ్ ! మా సిన్నాయిస పేసీవసి పడదోశాడుగదంట్రా ! “కోరీ తిరనాలకాడ యాడ వోయ్ సాలూ” అన్నాడ్రా-తూత్- తునుక్కన ప్రమ్మా శాడు బూసాయి.

“యూజికి అదీ లేదుగదంట్రా!” అన్నాడు కోటాయి.

“అదేందిరా ! మనవంతా ఒక మంటాగా ఎల్లాంఅను కంటుంతు వందిరా కోటాయ్ ? మీ అయ్యనడిగితే పంపియడంట్రా ?”

“నీకు వెలవనులేరా బూసాయ్ ? అసలు మనకి మీస కట్టించిందంటే యీశ్వసని ఏ ప్రన్నా పుటదిలేరా...యిదుగో బూసాయ్, నే యింకి క్లి యిప్పుడే పింగొత్తాగానీ యూడే వుంటావుగదంట్రా-సూత్తాగా యవారమేందో-” అంటూ గోడ దూకి యింటేపులకి గబాగబా బయళ్లాడు కోటాయి.

“అదలు తేల్చేత్తాలే ఎల్లి అయ్యనడిగి. అ దేం జగోబ్బి ఎప్పుడన్నా ఏవన్నా అడుగుదామంటే మీసమీసకొత్తా దేం మకినీ ? ఎటసత్తా సావొచ్చిపడిందీ ? తను పెండెలకి పెండెలు పుగాకు తాగిగాయెయ్యచ్చగానీ, కాస్త కోరీ తిరనాలకన్నా పంపిళ్లే ఏవో ? ఎల్లి అడక్కుండా పూకుంటాగా ? అమ్మ సెయితే యింటాడంటా ? ఏవో. ఆమాత్రానికే యినే మచ్చయితే యిగనేం ? మరి తను కిందటేను చిలుక్కండవా ఏసుకుని కొండకి ఎల్లాచ్చేం ? యిపాలి నన్ను పంపియమంటా ఏమంటావో సూద్దాం. పంపియనంటేనా- నే నువ దిన్నేదిసను. ఆమయిన ఏడుత్తా, దేశాలమీసకి తెగిసిపోతానంటా. అమ్మ ఏడుస్తే. ఆమయిన అయ్యకి గుబుర్లిరిగి “ఎల్లి ఆడే సావు”

అనంటాడు, కోరికరనాల కెల్లమని. ఏడుకోసంబుండ కోటయ
కొండకు ఎలూ ప పియ్యట్లే!" అనుకుంటా అబ్బో సెనల్లోబడి
కూడై లెక్కవొచ్చిన కోటాయికి సెవికాడ వదో తుగ్రు
ప్పికిమట్లే 'కుగ్రు' మంది, మడ్చిని పుక్కిరి బిక్కిరి జేత్తా.

"ఏందిరా అట్ట పులిక్కిబడ్డవు కోటిగా యిహిహిహిహి!"
అంటా పకపక పగలబడ్డది, కోటాయికోసం దాన్ని కనిపెట్టు
కూ కనుండ కోటాయి పొరిగింటి నేవితురాయి కొండమ్మ.

"ఎవురూ—కొండమ్మా?—ఎందుకమ్మా నా సెవులో
అట్టొకాన్?" అన్నాడు కోటాయి సెవిలో ఎలు బెట్ట పిప్పకుంటా.

"యిహిహిహి—అట్ట సూత్తావేంసరా కక్కప్పికి
మట్లే!" అంది కొండమ్మ సవ్వాగక.

"నువుండలా గంగానమ్మమట్లే తేలుకోండిజడేను నీ,"
అన్నాడు కోటాయి.

"కోతి కోతి!" అంది కొండమ్మ, కోటాయి ఎడకమాల
సూత్తా.

"ఆ, యాడా—యిదిగో కొండామోక, నా చంగ
తెగవు, నే నసలే మంచోణ్ణికాను, చెప్పిందా?" అన్నాడు
కోటాయి.

"మరి సన్నెను కనాలే?" అంది కొండమ్మ.

"ఎవురు నేనా ముంగలందీ—అందుకే కొండకురు
ద్దనేది" అన్నాడు కోటాయి.

"అహా!" అంది కొండమ్మ మోక కొరుట్టా.

"యిహిహి!" అన్నాడు కోటాయి.

“నేను—కోటయ్య కొండకు—” అని ఆపింది కొండమ్మ.

“ఆ!” అన్నాడు కోటాయి.

“ఓం వుండవీ!” అంది కొండమ్మ.

“అంతేగందా? ఏదో అన్నావనుకుండాలే” అన్నాడు కోటాయి.

“మా బావాచ్చాడుగా!” అంది కొండమ్మ.

“అగోచీ ఏవో మా వాస్తే!” అన్నాడు కోటాయి.

“మగ్ మా అప్ప అందిగందా బావో—”

“ఘోత!” అన్నాడు కోటాయి.

“యీ ఏడు కోటయ్యకొండ తిరనాలకి ఎద్దాం అంది. చరేనన్నాడు బావ” అంది కొండమ్మ.

“అట్టనా?” అన్నాడు కోటాయి.

“ఎక్కి రిస్కులేలే వుండూ. మా అప్ప నన్ను గూడా తీసి కెల్తానంటే, బావ చరేనన్నాడుగా — మా అమ్మగూడా ఎల్లమంద” అనేసింది కొండమ్మ.

కోటాయికి గుండెకాయకాడ ఏ దో కటిక్కిన వాళ్ళు కని గుంపింది.

“అన్నీ వుత్తదేలే!” అన్నాడు కోటాయి.

“పాపం, ఎగతాలనుకుండాడయ్య! కావాలంటే ఎల్లి! మా అప్ప నడుగు తెల్పుస్తా” అంది కొండమ్మ.

“అమ్మోడంటే!” అనడిగాడు కోటాయి.

“అమ్మోడు” అంది కొండమ్మ.

నేలమీసకి నూశాడు కోటాయి - ఆడ పండా లేసిన నత్త గవ్వలు నోళ్ళు దెగుసుకునుంటే.

“నువుగూడా రావంట్రా కోటిగా?” అంది కొండమ్మ కోటాయి యవారం జూసి.

“నే రాను-నువ్వే ఎప్పు మీ అప్పోళ్ళో-” అన్నాడు కోటాయి.

“ఎందుకురా అం తుడుకూ?” అంది కొండమ్మ.

“బూసాయాళ్ళందరో నే కోరితినాల క్కెండా లే! హే! యీపాలి వంపున్నా వుంటుంటే ఆడ!” అన్నాడు కోటాయి.

“కోరి తినాలకంట్రా నువు పోయేదీ? హే! కోటాయి కొండ తినాల జూస్తే నీ జనమలో మరిసిపోతా? ఆడికి లచ్చలు, పలు పెబ లొత్తయంట్రా! అబ్బ - నా జనమలో జూళ్ళా అన్ని పెబలు! యీడ జూసినా రంకులూలా లేసంట్రా! చినిమా లొత్తయ్యంట్రా, కాఫీ ఓటన్ లొత్తయ్యంట్రా, లాట్రి లుంటయంట్రా - మరి - మరి బొంబాయిమజా పోచ్చుడంట్రా - ఒరేయ్, యీ పడు కాంగి రేసోరి, కెమ్మాస్టోరి పెబ గూడా పొత్తియ్యంట్రా - అబ్బ అబ్బ!” అంటూ సంబరంలో బడ్డది కొండమ్మ.

“నా చంగతి ఎవరికీ అక్కర్లా - నే దేశంవారా ల్లెగిసి పోతా లే-” అన్నాడు కోటాయి గబిక్క-స.

“అదేందిరా కోటిగా! కోరితినాలకి ఎల్లి పోతుండా నంటివిగదంట్రా?” అంది కొండమ్మ.

“ఏమ్మా పూరకనే అంటే? అయితే మా అయ్యేనా నన్ను పంపిచ్చేదీ? పద్మాకా ఆ సోదరయ్యగారితోనే పడి సావమంటాడు. నీకు యాహో చుడివ్రండదిలేయే కొండమ్మా!” అన్నాడు కోటాయి.

“ఒరి యదవా! అపద్దాలంట్రా సెప్పేదీ? పోనీలేరా నీ చంగడ్డెచ్చిందీ!”

“మరి నువ్వు స్వారిత్తావురా యటనమ్మా? యిగ సెప్ప నుగా” అన్నాడు కోటాయి.

“పోనీలేగా! అయితే కోటయకొండకి నువ్వుగూడా రావట్రా?” అంది కొండమ్మ.

“అయ్య సంపడూ?” అన్నాడు కోటాయి.

“అసలు అడిగిపూశావట్రా?”

“అహ. ఇప్పుడే గామ్మా అసలు నాకు చివర్రేతి చంగడ్డెచ్చిందీ,” అన్నాడు కోటాయి.

“అయితే దొబ్బునెడ్డి అడిగి రారా ఎటనైనా.”

“అడగమంటా?” అన్నాడు కోటాయి.

“మరి మనిష్టరం కల్చి ఎక్కర్నీదంట్రా?”

“ఎటనే కొండమ్మా?” అన్నాడు కోటాయి జప్తుతుతా.

“వారి పోరా నీ కసలు వైర్నంలేదూ.”

“నీకు దొచ్చా?” అన్నాడు కోటాయి.

“ఒరేయ్? ఆ రోజున ఎకడు నన్ను ఎక్కిరిస్తే ఎల్లి ఆణ్ణి సావదన్న లేదంట్రా నువ్వా?”

“నజ్జలు గార్నయి ఎదవకు!” అన్నాడు కోటాయి.

“మరియిగనేరా? నాకు దెబ్బలేరా నీకు బల్ దుర్నం
వుండవనీ! ఎల్లీ కొబ్బున అడిగేసేయరా?” అంది కొండమ్మ
కోటాయి సెయి గట్టిగా వొత్తుతా.

“ఇంకికాడే వుంటాడేనో—” అంటున్నాడు కోటాయి.

“అయితే మా అప్పళ్ళనో నే నొక్కర్తినే కోటయ
కొండ కెళ్ళిపోతాలే. ఎల్లీపోతుండాలే—” అంది కొండమ్మ
కోటాయి సెయి యిసిరిగొట్టి.

“ఇదిగో కొండమ్మో—యికిను. బెమ్మదేవుడుగాడు,
రావనాబ్బెమ్మ అడ్డాంవొచ్చినా చరే, యీ నక్కా కోటిగాడు
బలానా కొండమ్మనో, పెదపాలెం పెబఎంట కోటయసావె
కొండెక్కాల్చిందే అరహరా—” అసరుత్తా బంయిన యింటి
ముంగలకి లగెత్తాడు కోటాయి.

యింటిలోన—కోటాయి నాయిన రంగయ్య అప్పడే
పూసో యవారాలన్నీ సూసుకుని వొచ్చి, బువదిని, యింటి
మయాన తంబంకాడి కూసుని సుట్టపాయ చుట్టుకుంటా, కాస్తే
అవకాడ బువదిసవోతుండ పెల్లాం రవసమ్మనో అదివె
మాట్టాస్తుడాడు.

“కోటిగా?” అని పిలిచాడు రంగయ్య కోటాయి సల్లగా
లోన అడుగెయటం ఓ కంట కనబెట్టి.

“వదయ్యా?” అనడిగాడు కోటాయి మంత్రకట్టు తిగి
లోడికిమస్తే ఆడే ఆగిపోతా.

“య్యాల్లుచిరా ను వొచ్చేదీ?” అనడిగాడు—రంగయ్య
అడగాల్సిన పక్కిగా.

“మరేవో - నేనేవో - అణ్ణించేనయ్యా,” అన్నాడు కోటాయి గుటకేస్తో.

“చా యదవా నాసిమాబలు రానివ్తోవ్ ? సౌదరయ్య గారింటో పని జెయనన్నావంట దేనికిరా?” అనడిగాడు రంగయ్య.

“నన్ను సావదన్నాడయ్యా,” అన్నాడు కోటాయి.

“ఈ మొరులారా, సిన్న పిల్లోణ్ణి కొట్టాడేందీ?” అంది రమనమ్మ సప్పన.

“ఎహె వుండాతెలా. మాటమ్మనె నువేందీ - అయితే బర్రెగొడ్డు అనమంతయ్యగారి పోట్లోబడి మొక్క-లన్నీ పాడు జేస్తుంటే, నువు యాడా వుందీ?” అన్నాడు రంగయ్య.

“మరేవో-మాటో ముంగలే కొట్టాడయ్యా సౌదరయ్య గోనూ,” అన్నాడు కోటాయి కళ్లు నలుసుకుంటా.

“అదే సెయ్యా ఆ సవదరయ్యనీ!” అంటున్న రమనమ్మ పూకుకో బుద్దిపుట్టక.

“మ్మన బాస మాట్టాడొద్దని నీకు సెప్పలేదంటే? నువుండాడ-అయితే సుట్టగాలుతా వామికాడ కూకుండా వంటా, మరి ఆవకాడ బర్రెగొడ్డు యిడిపిచ్చుకుబోతే, ఆడ నీ పనేందిరా పొట్టాడవన్నే పోట్లలేకా?” అనరిశాడు రంగయ్య.

ఎంటే కోటాయి ఆవజాన కుప్పన బూమ్మిన కూలి పోయి ‘శ్యావ్’ మంట నేల రుద్దిరుద్ద ఏడుతావుంటం, ఎంటే రమనమ్మ లగెస్తుకుంటా వొచ్చి ‘మాయ్యో, మాసిన్నినాయినే’ అనంటా కోటాయిని కాగలిందుకుని బుజ్జగియటం, నిమ్మిమ్మిన చినిమాకిమ్మి జరిగిపోయిందన్నమాట.

ఈ యవగమంతా వయినంగా సూత్రాపుండ రంగయ్య కూసేపు నోరుచెరిసి, కాసేపుటికి 'హా కిహా' మటా సలిదగ్గు దగ్గు, సుట్ట ముట్టిచ్చుకుని అటనే తంజానికి జారగిలబడి, కల్లు మూసుకుని మైకంలో పడిపోయాడు ఏదేం సంబంధించనట్టి.

“మా అయ్యగా బువదిగిచ్చు దా,” అంది రమనమ్మ. నల్లగా కోటాయిని బువమూకుళ్ళకాడిక లాగుతా.

“నా కొద్దే బువ్వా - నే దిసనే - యిహిం యిహిం.”

“బ్రాహ్మణి” అన్నాడు రంగయ కళ్ళు చెరవకండా.

“ఎహె తాలుండు నునూ, అన్నాసలు బెవరగొట్టి — దాయ్యా యీడ కూకో యిస్తరిం బువదిందాం,” అంది రమనమ్మ కంచంలోకి బువ నోడ్డా.

“నా కొద్దే —” అటన్నాడు కోటాయి, యవారం దారికిరావాలని రమనమ్మ కోక గుం - తా.

“అదిగో అంకికే — యింద నోసు బట్టు-మరే, నీకు కోటయకొండ యాడుండదో తెల్చుట్రా కోటిగా?” అంది రమనమ్మ కోటాయి నోట్లో పొప్పకూర ముద్ది పెట్టి.

“క్వా?” అన్నాడు ముస్తేనోడ్లో కోటాయి.

“చివరేత్రికి కోటయసావె తిరినాల బలే సంబరంగా వుంటదంట్రా కోటిగా,” అంది రమనమ్మ రంగయ్యకల్లి ఒక్కం పిళ్ళో ఒక సూపు సూత్తా.

“ఏందమ్మా!” అనడిగాను కోటాయి. రమనమ్మకల్లి, రంగయ్యకల్లి అనుమానంగా సూత్తా.

“ఈ ఏడు మీ అయ్య నన్ను కోటయకొండ తిరనా లకి తీసుకెళ్తాడంట్రా,” అంది రమనమ్మ నవ్వుతా.

“క్షక్-క్షక్” ముద్ద కొరబోతావుండా సగం తెగిశాడు, కోటాయి.

“లేదులేరా నిన్ను కూడా తీసుకెళ్తాడంటలే కూకో-”

“ఏం య్యా!” అనరిశాడు కోటాయి.

“అటనేలే బువదిను,” అన్నాడు రంగయ్య, కళ్లుదెరిసి పక్కనవు నవుతా.

‘అరహాగా’ అంటూ ఎగిరే ఎగర్బం పక్కింట్లో కొండమ్మ ముంగల కెల్లిపడ్డాడు కోటాయి.

“అమ్మ బుల్లో-ఏందిరా ఏందిరా కోటిగా?” అనంది కొండమ్మ బిత్తరబోయి.

“కోటయకొండ-మా అయ్య-మా అమ్మ-అరహారా-” అంటూ గబిక్కిన కొండమ్మ సెయిబట్టుకొని ఎగర్బం మొదలు పెట్టాడు కోటాయి.

కొండమ్మ అప్ప సెండ్రమ్మా, బావ సూరయ్యా దిమ్మర బోయి లోన తడికసందుల్లోంచి ఏం దిదని యింతగా చూశారు.

కెల్లార్ చివరేత్రనంగా యాభై జతలెద్దుల్లో ముంగల మేలూల్, తాలూక్ జవ్వాది సెంచయ్య పరవళ్ళు దొక్కుతా వుంటే, గులాం గొట్టకుంటూ పెదపాలెం పెబా, ఎనకమా లే సెయిసెయి గలిపి ‘అరహారా’ అనకుత్తా ఆరోరి సుట్టూల్లో కోటాయి కొండమ్మనూ, కోటయసావి కొండకి పయాస మయ్యాగు.

అ చి మా నం

బజార్లొంచి వీధితల పుగుండా తన్నిన బంతికిమల్లీ
గెంతుకుంటూ పుస్తకాలసంచీతో వరండాలోకి వచ్చి దూకాడు
చంద్రుడు.

గోష్ఠా సాయంత్రం చంద్రుడు బజారుంచి యింటికివచ్చి,
పుస్తకాలసంచీ యింట్లోపాచేసి, ఆటలకు వెళ్ళేసమయానికి
వరండాలో అమ్మ సీతకు జడవేస్తూండేది. తన కింకా బజి
యోగ్యత పట్టలేదుగనుక చంద్రుణ్ణి చూడగానే జడ
వేయించుకుంటున్న సీత, చంద్రుడు బజికి వెళ్ళిసప్పటినుండి
జరిగిన సంఘటనలు జడ కదరనీయకుండా తలూ, చేతులూ
తిప్పతూ గుక్కతిరిక్కుండా ఏకరువుపెట్టాలే, అమ్మ ఆ హాక్క-
నమిషంలో కొంపలెత్తుకుని కప్పలు మీద ఎక్కితే గొడవచేసే
సమయంలో - సీతను బుగ్గలు గిల్లుతూ పరామర్శించి, పుస్త-
కాల సంచీని వదిలించుకుని చంద్రుడు బయటపడేవాడు యీటలు
కొట్టుకుంటూ.

“సీతా!” అంత దూకుడుమీద వచ్చిన చంద్రుడు
పూపు ఆపుకుంటూ అట్లాగే నిల్చునిపోయాడు వరండామూల
నక్కుకుని కూడున్న సీతను చూసి.

“ఎందుకే అట్లా కళ్లు దుద్దుకుంటున్నావ్-” చప్పున
వచ్చి సీతపక్కన కూచున్నాడు చంద్రుడు.

“హూ-హూ-”

“ఎందుకే, ఎందుకే- చెప్పవుకాదూ-ఎందుకే ఏమిస్తున్నావా?”

“హూ-, హూ-,” ఎక్కుసాగింది సీతకు.

“అనుగో అందుకే-మా అమ్మగదూ-ఏమే, వాళ్ల కిష్టాయ్ కొట్టాడా?”

“అమ్మ-అమ్మకొట్టింది-హూ-హూ-”

“అమ్మగదా-యింకా కిష్టాయ్ గాడ్డేమోననుకున్నా.”

“హూ-హూ- — ఎందుగొట్టాలేం వుత్తవున్నానికే- వుహూ-వుహూ-” తగిన సానుభూతి పొందని సీత ఒక్కసారి బావునుమంటూ కాళ్ళతో చంద్రుణ్ణి తన్నటం మొదలు పెట్టింది.

“ఎందుకే — ఎందుకమ్మా నన్ను తంతానూ-నీకు బిళ్ళలు కొసపెట్టాగా - అమ్మను కొడ్డాలే - ఎందుగొట్టింది అమ్మ సీతా?” బుజ్జగిస్తూ సీతను దగ్గికి లాక్కున్నాడు చంద్రుడు.

“వుత్తవున్నానికి కొట్టింది పాపం హూ-హూ-”

మరి నువు అల్లరిచేశావా?”

“ఎప్పుడూ అల్లరేనమ్మా పాపం-”

“మరేంజేస్తే కొట్టించే?”

“మరె నేనేమో-యిందాకేమో- ఆ పొయిదగ్గర అమ్మ వీపుమీద ఆనుకుంటేనూ-చూడమ్మా ఎట్టా కొట్టిందో నేను రోచ్చేట్టా-”వొంగి వీపుమీద గొనులాగి చూపింది.

ఒక్క-క్షణం తల దిమ్మరపోయింది చంద్రుడికి సీత వీపు మీద కమిలిపోయిన అయిదువేళ్ళూ చూసేసరికి. అమ్మ యింత చెబ్బకొస్తుందని చంద్రుడికి మొదటిసారి తెలిసింది.

“అమ్మో ! ఎందుకొట్టిందే యిట్లా!”

“చెప్పలేదయ్యా— వుత్తినే-పూ-పూ-” ఒక్కసారి కొత్తబాధ ముంచుకొచ్చింది సీతకు.

“అమ్మే-?”

“దొడ్లోవుంది-పాపం-”

“ఈ అమ్మ యిట్లా కొస్తుందే-!” అనుకున్నాడు చంద్రుడు పెద్దగా.

*

*

*

*

రాత్రి పదింటికి యింటికివచ్చి నాన్నే అన్నం పెట్ట కుంటున్నాడు. అమ్మ దొడ్డిగుమ్మంలో కూచుని చీకట్లోకి చూస్తున్నది. రోజూ అమ్మా నాన్నా, యిద్దరూ కలిసి అన్నం తినేవాళ్ళు...

“అమ్మ అన్నం తింటుం లేదెందుకో!” అనుకున్నాడు చంద్రుడు.

“నాన్న అమ్మను కొట్టాడా” అన్నది చంద్రుడిపక్కలో సీత. వెంటనే చంద్రుడు తెలుసుకున్నాడు, సీత యివాళ శొందరగా నిద్రపోవటానికి అవకాశం లేదని.

“పెద్దగా అరవబోకే—యింకా సీపు నిద్రపోయినా వచుకున్నా—”

“నిజంగారా, నాన్న అమ్మను కొట్టాడు - నే చూశారా—అబ్బ—అమ్మ ఎట్లా ఏడిచిందనుకున్నా—”
చప్పన సీత నోరు మూశాడు చంద్రుడు వొక్కక్షణం.

వంటింట్లో అన్నపు గరిచే గిన్నెకుతగిలి ఖంగ్ మంది.
అమ్మ అట్లాగే కూచుంది.

“ఎందుకొట్టాడే?” అన్నాడు చంద్రుడు, యింకొంచెం
సీతదగ్గరకు జరిగి, గొంతు పెలుగురాచుకుపోయిన స్థాయిలో
సంభాషణ సాగిస్తూ.

“మరే, అమ్మే, చీరె తీసుకురమ్మంది నాన్నని.”

“ఏం చీరే?”

“కొట్టించి కొత్తచీరెరా!”

“ఈ అమ్మకు ఎప్పుడూ చీరెలుండవు!”

“అమ్మకు కాదురా అన్నాయ్, చీరే.”

“మరి ఎవరే?”

“మన శత్రుయ్య వాస్తేందిట్రా!”

“ఎవరూ—కనకమ్మ శత్రుయ్యా?”

“ఆఁ.”

“బస్తే—?”

“అమ్మ అత్తయ్యకు చీరె కొంటుందిట!”

“అమ్మా! ఆ అత్తయ్యకు చీరెలు కావాల్సిందే!
మరి కారున్నదిగా ఆ అత్తయ్యకూ—”

“మనం ఎక్కొద్దుట్రా అన్నాయ్ కారూ—మరే—నేనే—
చక్రం తిప్పి పుయ్ మనిపిస్తా—” ఒక్క క్షణం సీత నోటిమీద
చంద్రుడి అరచెయి ఆగింది.

“దాని కారెక్కావంటే నీ చెవులు పిండుతా సీతాం.”

“ఏంట్రా అన్నయా-మన త్తయ్యది కాదమ్మా కాయా?”

“ఉన్నదిలే బాంబోడికారు దీనికే! నేను పెద్దవాణ్ణయితే స్త్రీమరంత కారు కొంటా!”

“స్త్రీమరంటే ఏంట్రా అన్నాయ్?”

“అబ్బో అది కొండంత వుంటుంది!”

“అబ్బ!”

“మహా గొప్ప-టుప్పాయి కారు!”

“అన్నాయ్?”

“ఏంటే?”

“మరి నువు తెల్లవారి పెద్దవాడి వవుతా?”

“ఛా-తెల్లవారంటే రేప్పొద్దున్నే గాదుటే?”

“మరి ఎన్ని తెల్లవాళ్లకు పెద్దవాడి వవుతా?”

“పోవే నీకేం తెలియదూ-మరి నాన్నంత పెద్దవాణ్ణయితే, అప్పుడూ.”

“నాన్నంత పెద్దవాడి వవుతే-అప్పుడు అమ్మను కొట్టవుట్రా?”

“ఛీ అట్లా అంటే కళ్ళుపోతయ్యేవ్ సీతాం. మనమ్మ మంచిది!”

“మరి నన్నెందు కొట్టిందమ్మా?”

“మంచమ్మ కొత్తే ఏమ్మా!” సీతాంవీపు ఎందుకు వాత తేలిందీ తెలుసుకుంటానికి ఆటేసేపు పట్టలేదు చంద్రుడికి.

“ఆ!”

“మరి కనకమ్మ తయ్యకు చీరే తేమ్మంటే నాన్న అమ్మను కొట్టాట్టే?”

“అహఁ-అప్పుడే కొట్టాలా!”

“మరెప్పుడూ?”

“చాలా సేపయినాక కొట్టాడు.”

“ఎందుకనే చాలా సేపయినాక కొట్టిందీ?”

“మరే, నాన్న డబ్బు లేదంటుంటే అమ్మ చీరే తేమ్మంటున్నదీ-మరెట్లా?”

“ఈ అమ్మ ఎప్పుడూ యింతే - అసలే నాన్న దగ్గర డబ్బు లేదంటుంటే.”

“మరే - ‘నే దరిద్రుణ్ణి’ అని యిట్లా తలకాయ వట్టుకుని అన్నాడా నాన్నా!”

“అస లెందుకో యీ కనకంకు చీరే!”

“మరి నాన్న దగ్గర చాలా కాన్లున్నయి గదాట్రా?”

“ఎక్క డయినా కానీలకు కొత్త చీరే వొస్తుంది పే సీతాం?”

“రాదుట్రా?”

“అసల్లాదు.”

“మరి నా దగ్గర రెండు-మూడు కాన్లున్నయ్యే-”

“బిళ్ళయి కొనుక్కుందాంలే.”

“అమ్మ నీకుమల్లే పుత్తకాలు కొనుక్కోమందిరా ఇన్ని పదికాన్లుయినాకా! మరే, నేనే, పరికిణీ కొనుక్కుంటానంటే సరే దాచుకోమందిరా. అన్ని కాన్లుంటే పరికిణీ వస్తుందిట్రా అన్నాయ్?”

“సరేలే నేను కొట్లో కనుక్కుంటాలే.”

“అన్నయ్యా-మన కనకమ్మత్తయ్య గొప్పదిట్రా?”

“ఎవరన్నారే?”

“మరే, అమ్మమ్మన్నదంటే నాన్నతో ‘మీ చెల్లెలు
వాళ్లు గొప్పవాళ్ళు-సిగ్గేస్తుంది’ అన్నదిరా!”

“అస లీకనకమ్మత్తను పంగలకరతో కొట్టాలి!”

“కనకమ్మత్తను చూస్తే సిగ్గేస్తుందట్రా అన్నాయ్?”

“అమ్మకు సిగ్గేస్తుంది!”

“నీకో?”

“చచ్చినా వెయ్యదు.”

“మరి అమ్మకు ఎందుకేస్తుందిరా సిగ్గూ?”

“వూరకోలే నీకు తెలియదుగానీ—”

“ఎందుకు తెలియదమ్మా—”

“నీతాం?”

“ఏంట్రా అన్నాయ్?”

“కనకమ్మత్తయ్య ఎప్పుడొస్తుందే?”

“వుత్తరం రాసిందట్రా చెన్నపట్టంపోతూ యిక్కడదిగి
పోతానని.”

“అది మంచిదికాదే.”

“ఏదిరా?”

“కనకమ్మత్త.”

“ఎందుకనా?”

“పిశినారి.”

“అంటే ఏంట్రా అన్నాయ్?”

“నీకు బిళ్లలు కావాలని ఏడుస్తుంటే ఒక్క కానన్నా యియ్యదు.”

“కనకమ్మత్తయ్య దగ్గర చాలా కాన్లున్నయ్యా!”

“అబ్బో వాళ్లింట్లో గోతాల్నిండా వున్నాయి.”

“మరి ఒక్క కానన్నా యియ్యదుట్రా బిళ్లలు కొనుక్కొంటానికీ!”

“యియ్యదు.”

“ఆ! మరి అమ్మ కనకమ్మత్తయ్యకు ఎందుకు చీరె కొనాలమ్మా?”

“కనకమ్మత్తయ్యకు చాలా డబ్బుందిగా! మరి మనమ్మక్కూడా చాలా డబ్బుందని చూపించి గొప్ప చెప్పకుండామని.”

“అట్లా ఎందుకురా అమ్మ అంటుంది అన్నాయ్! మరి నాన్న డబ్బు లేవన్నాడుగా!”

“నా పుస్తకాలకే డబ్బులేవు నాన్నదగ్గర.”

“నా పరికిణీకోమ్మా?”

“లేవమ్మా.”

“అయితే కనకమ్మత్తయ్య మనింటికొద్దు.”

“ఒస్తే రానీ-”

“చీరె కొనిపెట్టొద్దు.”

“ఎవడు కొనిపెట్టాడే-అసలీ కనకమ్మత్తయ్యబోలెడన్ని సార్లు కాఫీలు తాగుతుంది అసలే నాన్నదగ్గర డబ్బులేకపోతే!”

“అన్నయ్యా, మరే, పొద్దున అమ్మే, నాచేత రంగయ్య కొట్టోనించి అన్ని కాన్లుపెట్టి-అంత కాఫీపాడి తెప్పించిందిరా-ఎవ్వరో చెప్పద్దండి.”

“ఎక్కడివే, అమ్మకు అన్ని కాన్లు సీతా!”

“కిష్టాయిగారమ్మదగ్గర తెచ్చిందిరా! మళ్ళీ నాన్నదగ్గర
తీసుకు నిస్తాననీ.”

“నాన్నకు తెలుస్తే చంపడూ!”

“మళ్ళీ గొడ్డాడా నాన్న అమ్మనూ!”

“ఈ అమ్మకేం తెలియదు-”

“ఎట్లా-!”

“న-అరవకే నాన్న చెయి కడుక్కుంటున్నాడూ-”

“అమ్మ అన్నం దిన్నేదురా అన్నాయ్.”

“అన్నేదే సీతాం- అరవకు-”

ఒక అర్ధరాత్రి అమ్మ వంటింటోనించి మూతి తుడుచు
కుంటూ నాన్నగదిలోకి పోవటంచూసింది సీత.

మార్పు

ఉన్నట్టుండి నాన్న పెద్దవాడై కూచుంటాడని వుద్యోగంలోబడ్డ సత్యానికి వూహించడానికైనా అవకాశం లేక పోయింది. యిన్నాళ్ళనుంచీ యింటిపెత్తనం చేస్తున్న నాన్నకు అకస్మాత్తుగా రెండుమోకాళ్ళూ పట్టుకుపోయి గడప దిగటం లేదు. తాలూకాఫీసులో గుమూస్తూగిరి చేస్తున్న సత్యంమీద మరొకొన్ని పైళ్ళుపడ్డయి యింటి వుద్యోగంకూడా కలిసి వూచ్చే సరికి.

ఏ నెలూ సత్యంసంపాదించే ఆ నాలుగురాళ్ళతో ఏప్పుడూ యిల్లుగడవదుగనుక, అమ్మచేతులు అడ్డాలుపెట్టున్నా అటుండ మంటూ స్వగ్రామంలో - పోయిందిపోగా మిగిలివుంటూ వూచ్చిన - రెండు ముప్పాతిక ఎకరంలో రెండేకరాలమాగాణి భూమిని లోగడే యోగ్యత గలవారికి సద్విక్రయం చేశాడు నాన్న.

ఏపని మొదలుబెట్టినా ఆసాంతం చూడంది విడిచేమనిషి కాదు నాన్న. వున్న ముప్పాతిగా వుండి వుద్ధరించే దేవిషి. సిస్తు కూలీలు దండగ కాకపోతే - అని మరీ దరిమిలానుంచి ఆలోచనలు పీడగా నెత్తుంటంవల్ల - మోకాళ్ళుపడ్డ మర్నాడే మందులన్నా తిని బతుకుతానంటూ, ఆ ముప్పాతిక ఎకరం విక్రయం సత్యంచేతులకు వూప్పగించాడు నాన్న.

దివాళా వ్యవహారంలో మొహం చూపించేందుకు మనస్సు కంగళీగావున్నా ఫదేశ్శకు మళ్ళీ స్వగ్రామాన్ని చూసే అవకాశం దొరికినందుకు సత్యానికి యింకొకవయిపు ఆనందం కలగకపోలేదు.

స్తేషన్నుంచి అన్ని మైళ్ళూ ఆలోచనలోబడి నడుస్తూ వచ్చిన సత్యం స్వగ్రామం పరిసరాల పిల్లకాలవల దగ్గరకొచ్చి వెనకటి ఆనీటివాసన తగిలేసరికి ఒక్క శ్వాస విడిచి తలెత్తి చూశాడు తన చుట్టుపక్కలా.

ఆ పిల్లకాలవలు మెలికలుమెలికలు తిరుగుతూ దూరపు చేల్లోకి మాయమవటం, వాటి నీటిపారుదలవై నం, అంచుల్నే మెత్తిగా పేరుకున్న ఒండ్రునూ ఒకక్షణం - ఆవిధంగా - చూసి చప్పున గోడ్డుమీద కంకరాయి నొకటి దీసి ఒండ్రులోకి "తాప్పన" విసిరేసి, అది మాయంకాగానే చేతులు దులుపు కుంటూ గబగబ పని అడుగులు ముందుకువేసి - టఫీమని బ్రేసువేసినట్టు ఆగిపోయి వెనక్కు తిరిగిచూశాడు సత్యం. మూడడుగులవెనుక ఆమూల తిరుగుచులోనే వుంది ఆ గానుగ చెట్టు. ఆశ్చర్యం, తను దాన్ని గమనించకుండానే ముందుకు పోటం! ఆ గానుగచెట్టుమీద తను కొన్ని జీవితాలకి సరి పొయ్యే కోతి కొమ్మంచులాట లాడాడు.

వెంకయ్య ఏమయినాడో! ఒకరోజు వెంకయ్య కాక మీద తనను కూతతో తాకి బెటు చేస్తానని శపథంచేసి "కోతికోజ్జిల్లా" రంటూ కూత పెత్తూ వచ్చి చెట్టు గజం ఎక్కేసరికి కట్టుకున్న పంచ వూడి కిందపడ్డది. నిమిషంలో వెయ్యోవంతులో వెంకయ్య నిర్ణయించుకోవాలి. శపథం

ప్రకారం తనను జేలుచేయటమో, గుక్క అయిపోయ్యేట్టు పంచ కట్టుకుంటూ పంతం చెల్లించుకోలేకపోవటమో. వెంకయ్య ముండిమొలగో, గుక్క ఆపకుండా చెట్టెక్కెటం చూసి తనకు గుండె దిగజారి పట్టుదప్పి కిందపడి పరుగెత్తటానికి ప్రయత్నించేలోపల - గభాల్ను జేలుచేసి పంచగట్టుకున్నాడు. మిగతా ఆటగాళ్ళు నోళ్ళుదెరిచి చూస్తుంటే, పక్కనవ్వు నవ్వుతూ.

ఆ దృశ్యాన్ని చెప్పమీద పోల్చుకుంటానికి అది అంగ వికలంగా బోడివై బీటలుదీసి నుంచునివుంది. ఆ గానుగుచెట్టుకు తను దూరమయిందీ, తను గానుగుచెట్టుకు దూరమయిందీ బోధపడలేదు సత్యానికి.

అక్కణ్ణించే వుత్తరంగా చేలల్లోగుండా స్వగ్రామం కను పిస్తూంది. పూర్వం తను పరాయివూరు వెళ్ళి తిరిగివస్తూ యీ మూలనుండే చూసేవాడు. రామయ్యగారి ఎర్రబంగారా పెంకుల డాబాకు వెనుకగా వంటపొగతెరల్లోంచి తొంగి చూస్తుండే స్వగ్రామాన్ని, ఆ ఎర్రడాబా కనిపించగానే ఎంత ఆనందంగా వుండేది వూరు సమీపాన్ననుభవిస్తూ! చెట్లు చుట్టూతా దట్టంగా పెరిగి యిప్పు డా ఎర్రడాబా, ఆ దృశ్యం కనుపించకపోయ్యేసరికి ఒక్క క్షణంపాటు సత్యంగుండే బీటు ఆగింది.

ఏమయినా తన కీ గ్రామంమీద ఏమధికారం వుంది? భూమి మిగల్లేదు. పదేళ్ళనుంచి శూన్యంగా వున్నయిల్లు - అది ముందు ఏక్షణాన్నయినా యితర్లకు చేర్తుంది. ఊళ్ళో చుట్టాలుపక్కాల్లో సానుభూతి సంపర్కాలు పంచుకోనే అవ

కాశం అంతకన్నా లేదు. తనలాగా యిలాంటి స్వగ్రామాలున్న అభాగ్యులు చాలా మంది శోడున్నా రనుకొన్నాడు సత్యం. అయినా పూరి పొలిమేరలోకి అడుగుపెట్టినప్పుడు తన ఒళ్ళు అర్థంగాని వుత్సాహంతో చువ్వు వొంగినట్టు వొంగుతున్నది.

గనువులవెంట గొడ్లమడల్ని చూసి నవ్వుకున్నాడు సత్యం, “ఖడ్గే బర్హడ్గే” అంటూ కొండెబడ సుబబ్బం పరికిణీ ఎగురుకుంటూ పరుగెత్తటం జ్ఞాపకం వచ్చి.

ఆ వొస్తున్నది పాపయ్యే. తమాషాగా పెద్దవా డయినాడు. దూరాన్నంచే కళ్ళకు చెయ్యి అడ్డంపెట్టుకుని చూస్తూ వచ్చి, “అంతా బాగుండారుగా?” మాటవరసకు అడిగినట్లు అడిగి దాటిపోయినాడు పాపయ్య. గొడ్లసిల్ల కాయల్ని కూడా దాటినాక సత్యానికి అనుమానం కలిగింది యీ మనుష్యులకూ తనకూ దూరం ఏర్పడిందని.

స్కూల్లోకి ప్రవేశిస్తూనే భావయ్యగారింటి ముందరదృష్టి ఆగింది సత్యానికి. ఆ పొడుగుపాటిఅరుగుమీద భావయ్యగారు కనుపించకపోవడం శుభశకునం కాదు. స్కూల్లోకి ఎవరు ప్రవేశిస్తున్నా ఆయన్ని తప్పించుకోవటం కష్టం.

“ఏవరూ?”

“ధలానివరూ”

“దు

“ఏం పనిమీద వచ్చారు?”

మాతా

“ఇదిగో వెంకటప్పయ్యగారి పొలం బేరాని ఎలకల్ని తెలిసింది - ధరంతో కనుక్కుపోదామనీ—” చి మెల్లిగా

“చాలా ప్రయాసపడి వచ్చానుగాని మాస్ట్రోలో చేడి పోయిన వాళ్ళేం వున్నట్టు లేదే! మీరు పొరపాట్లు దారితప్పి వచ్చినట్టుంది. అబ్బే! యిక్కడ అల్లాంటి వేంలేవు గానీ తమరు వెంటనే తిరిగి వెళ్తే పదకొండుగంటలబండి అందుతుంది. దయచేయండి.”

ఆయన భావయ్యగారు! మసిమిసింహా లుంటయ్యని ఎవరికయినా నమ్మకం కుదరకబోతే ఆ ఎత్తాటి గోడలముందర పొడుగాంటి అరుగుమీద కూచున్న భావయ్యగార్ని చూచిన మరుక్షణం సరసింహావతారం భావసలోకివచ్చి భక్తితో అడుగు నెనక్క వెయ్యటం కద్దు.

“యాయీంట్లో ఎవరూ లేరేం!” చెరువులాంటి భావయ్యగారిల్లు ఎండినట్లుంటుం చూసి సక్కగా బెల్లం నాకుంటూ తన నోకంట కనిపెట్టున్న ఒడ్డెపిల్లవాణ్ణిచూసి అడిగాడు సత్యం.

“ఓరూ లేరుగా.” అన్నా డాపిల్లవాడు సత్యాన్ని యింకొంచెం ఓరచూపు చూస్తూ.

“అదే అడుగుతున్నా - ఏమయినారు?”

“బాగాలు పంచుకుని బస్తీలమీనకు బాయ్యారు భావయ్యగోరు సావంగానే -” అని తుద్రున పరుగెత్తాడు ఒడ్డె పిల్లవాడు, గభాల్ని బెల్లంగడ్డ నోట్లోవేసుకొని ఎగురుకుంటూ.

భావయ్యగారు చచ్చిపోయినట్లు ఎప్పుడో ఎవరో తనతో చెప్పినట్లు చప్పున సత్యానికి స్ఫురణ కొచ్చింది. అప్పుడు తనా మాట నమ్మినట్టులేదు.

ఊళ్ళోకి పోతూ జరిగిన ఒక్కొక్క మార్పు సత్యం గమనించాడు. ఇన్నాళ్ళూ పొలం అమ్మకంలో నాన్నకు

సాయపడ్డా వొస్తున్న వెంకటప్పయ్యగారికి కనుపించి మాట్లాడి రంగమ్మగారింట్లో భోజనంచేసి యింకో రెండురోజులకు వారం చెప్పుకున్నాడు. ఇట్లు మొహం ఒక్కసారి తొంగిచూసి కొంచెంసేపు ప్రయాణపు బడలిక దీర్చుకొని తిరిగి పూళ్ళోకి వడ్డామని బయలుదేరేసరికి సుబ్బలు ఎదురుగా వచ్చాడు.

తనని చూడంగానే సుబ్బలు కావలించుకుని ఏడ్చినంత వనై, చిన్ననాటి స్నేహాన్ని ప్రకటించినందుకు స్వేచ్ఛగా శ్వాసాటం మొదలుపెట్టినా, తనతో చదువుకున్న భావన్నారాయణ, వెంకట్రత్నం, వెంకట్రామయ్యలు తనను చూసి చూడనట్టు పోవటంకూడా సత్యం గమనించకపోలేదు. సత్యం వెంట పోవటానికి సుబ్బలు సందేహించలేదు.

తాళందీసి యింటి బాహ్యస్వరూపం చూడంగానే కాళ్ల కీళ్ళు ఒక్కసారి పూజొచ్చినట్లయింది సత్యానికి. అక్కడంతా పచ్చపచ్చటి రంగులు తనని ఆహ్వానిస్తయ్యని సత్యం భావించక పోయినా గోడల్ని నెర్రెలుచేసుకుని పిల్లమర్రివృక్షాలూ, నేలంతా బీటలు తీసివుండడం - ఎదురొమ్మలో ముల్లుకర్ర పొడిచినట్లయింది సత్యం హృదయానికి.

మూడుగదులూ, ఒక హాల్కూ, వంటిల్లూ చూసేలోపల ఒక గుమ్మడిగింజల త్రాచుపామునూ, బారన్నర జెర్రిపోతు పిల్లనూ, రెండు తండ్రీకొడుకుల మండ్రగబ్బల్నీ, మూడు ముచ్చతేళ్ళనూ పారలు పలుగుల్తో గోడవతలవేసి, యీతాకుల చాపలో పరధ్యాన్నంగా ఉన్న పండికొక్కలు, ఎలకల్ని కూములగుండా అదిలించి, సాలీడు ప్యూహల్నుంచి మెల్లిగా

- ఆవిరిగక్కుతూ - పంచలో గచ్చరుగమీదకి వచ్చిచేరారు సత్యం సుబ్బలు.

“మీయిల్లు ఓ చిన్న చరిత్రను నిర్మించిది” అన్నాడు సుబ్బలు.

“సిగరెట్టు యింద కొంచెం మనసు తేరుకుంటుంది.”

సిజరు పెట్టి బయటకు తీసి, రెండు సిగరెట్లకు నిప్పు ముట్టించాడు సత్యం.

“ఇంతకూ యీవూరు నువ్వు ఎందుకువచ్చినట్టా? పోయినవాళ్ళు ఎందుకురా మళ్ళీ యిట్లా వొస్తుంటారు మధ్య మధ్యా?”

“నాన్న పొలం వ్యవహారాలు తగిలించాడు” అని దాటేసి మనవూరు యింత మారిపోయిందేంరా సుబ్బలూ!” అనడిగాడు సత్యం.

“మనుషులు మార్పుంటే వూళ్ళూ మార్తాయి”

“ఎదో పురాతన శిథిలాల్ని చూస్తున్నట్టుంది.”

“నువ్వేదో గ్రాంథికంలో మాట్లాడున్నా వేమిటి — గొరిగించిన మొహంలాగా వుందను!”

“ఏం జరిగింది యీ ఫడేశ్ లో! ఏ గడపలోనూ జీవం కనుపించటంలేదు; లేక గడిచిన రోజులు గొప్పవని వూహ మలుకేనా?”

“నేను వూళ్ళో వుండేవాణ్ణి గనక నీ మనస్సులో ఎట్లా అనిపిస్తున్నదీ తెలుసుకోవటం కష్టంగాని - మార్పు లున్నాయిలే.”

“బహుశ చిన్నతనపు స్వేచ్ఛ - ఏ యావలు లేకుండా ఆటల్లో గడిపినట్టు వయసు ముదుర్తున్న కొద్దీ ఏర్పడే జంకుతనం కూడా యిట్లా భావించటానికి కారణమై వుండొచ్చు. సంవత్సరాల విషయంలో యావలు ఎక్కువై మనుష్యుల్లో మార్పు వచ్చిందనుకున్నా యిళ్ళ మొహాల సంగతేమిటి? పూర్వం దిప్తి గుమ్మడికాయలున్నా అందంగా వుండేవి.”

“అంతదాకా దేనికి, మీ యింటి సంగతేమిటో చెప్పోయ్?”

“వారేయ్ సుబ్బలూ, స్వగ్రామంలోకన్న పరాయి గ్రామంలో ముప్పైత్తుకున్నదానికి తేడా వుండలేరా. మాకంటే సరే ముద్రపడి డి. కాస్త పచ్చపచ్చగా పాడీ, పంటా వుండే యిక్కడేం చీడపట్టింది అంతా బూజువాసన కొట్టుకుంటూ? కనకయ్య వీధిలో ఒక్క వురుగులేదు. ఆశ్చర్యంగా వుంది! మన చిన్నతనంలో ఆ వీధిలో యిరవైనాలుగు గంటలూ వెలుగులేని వ్యవధి నెరుగుదువా నువ్వు?”

“ఒరే తండ్రీ, నీ కిక్కడి సంగతులు కొన్ని తెలియవు. వెంకటేశ్వర్లుగారు పోయినాడు. వెంకటసుబ్బయ్య పొలం అప్పుల పాలైనాక పిచ్చెత్తి ఆ గనుపుల వెంటే తిరుగుతుంటాడు. బ్రహ్మయ్య కూతురు లేచిపోతే మొహంచెల్లక బయటికిరాడు. వెంకయ్యమామ మర్రిచెట్టుకింద సోడాకొట్టు పెట్టుకుని అక్కడే నిద్రపోతుంటాడు. ఇహ మిగిల్చి వాళ్ళకు యీ గాలి సోకిందో ఏమో, ఎప్పుడూ బయటికి లోపలికి తిరుగుతుంటారు. మరి ఎప్పుడు చూసినా ఆ అరుగులమీద కుక్కలు పడుకుని పిచ్చా పాడీ మాట్లాడుకుంటుంటాయి. ఒకనాడు నేను స్వయంగా

చూశాను, ఒక కుక్క ఆ వీధి చివరికి తొందరగా వెళ్ళాల్సి వచ్చి ఒక్కొక్క- అరుగూ ఎక్కి దిగుతూగాని ఆ వీధి చివరికి చేరలేదు. అసలుసంగతి ఆ దగ్గర నూచనలకు మీ కుటుంబం యిక్కడ నుంచి లేవటం ఒక పురాహరణేమో!”

నాన్న అప్పుడప్పుడు యిక్కడి సంగతులు టూకీగా చెవిన వేసినా - మనిషిని మనిషి తాకి స్పర్శ ననుభవించినట్టు స్వయంగా చూసి కలుగుతున్న అనుభవంలాగా లేదప్పుడు.

“వెంకయ్యమామకేం - కాస్త బాగా పున్నవాడుగా? సోడాషాపు గట్టేబట్టింది?”

“ఒరే, దౌర్భాగ్యానికేంరా! వాతావరణంతో కొట్టుకు వస్తుందీ! ఈ కొంపలన్నిటికీ ఏదో గాకుండా యిట్లా ఏడు స్తుంటయ్యా! యిదుగో, పుటిక్కిన ఎవ్వోనన్నా అనేవు నే చెప్పిన్నట్టు. ఈ వెంకయ్యమామ మూఱోపెళ్ళికి దిగొద్దంటే విన్నాడా? పున్నట్టుండి అమ్మగారికి ఆ బ్రహ్మచారిలో బ్రహ్మ త్వం కనుపించింది. పోనీ, యీ వెంకయ్యమామ ఆ పున్నదేమో వస్తురూప లోనన్నా వుంచుకున్నాడా? ఆ గదిలో పాతిపెట్టిన సొమ్మంతా పరబ్రహ్మకు నైవేద్యం చేస్తూ గోజూ యిల్లలికి ముగ్గులు పెట్టేది, వెంకయ్యమామ పసిగట్టటానికి వీల్లేకుండా. ఒకనాడు మంచినక్షత్రం చూసుకుని ఆత్మసంతృప్తికి వెంకయ్య మామ యిట్టే బిందెను జూసి - మరుఘడియలో సోడా షాపు పెట్టుకుని - అక్కడే నిద్రపోతున్నాడన్నమాట మృచ్ఛకటి కంలో మాదిరి.”

“ఛా!”

“యిహ నీహంతు యిష్టదు చెప్పందంతా మరిచి పోవటం”

“ఆ, ఎవరికి తెలియకుండా స్టంబయి యివన్నీ?”

“తెలుస్తే బ్రహ్మచారి కోబూ మురిచెట్టు కింద కెళ్ళి సోడా తాగొస్తాటా?”

“అదొక సరసమేమో?”

“చచ్చుపీనుగ లాక్కాలనా - గడపన్నా తొక్క సిచ్చే వాడుగాదు యీ వెంకయ్య”.

“అంతమటుకు అదృష్టమేలే వూహించు. అన్నట్టు పెద నాన్న - ఆంజనేయులు పెదనాన్న ఎట్లా వున్నాడు?”

“యిల్లెక్కీ కూస్తున్నాడు.”

“ఆ - ?”

“కనకయ్య వీధిసామ్మంతా ఆంజనేయం అయిందంటే నమ్ము; మరి ఎప్పుడు జూచినా రామాలయంలోగాని కని పించను. వేలిముద్దల్ల మీద వ్యవహారం నడిపాడనుకో.”

“అంటే?”

“అంటే ఏముంది? అప్పుగా నెప్పిన సొమ్ము రికిప్టా) రాఫీసులో వేలిముద్దల్లకో భూమి అవతారం చాల్చి తిరిగి వస్తుందన్నమాట.”

“మళ్ళీ అంతా దగ్గర బంధువులే!”

“ఘట్టిసొమ్ము గనుక పరామివాళ్ళు దక్కలేదు. ఇహ నువ్వు, నేనూ విచారించటం దేనికి?”

“అంతా మాయగా వుంద! ఇందాక రంగమ్మత్తయ్య గారింట్లో భోంచేసేటప్పుడు నీళ్ళమజ్జిగ పోస్తుంటే పల్లెటూల్లో-

అందుట్లో రంగమ్మ తయ్యగారింట్లో ఎన్నాళ్ళకు గడ్డపెరుగు తింటున్నామా అని ముందుగానే వూహలు - జరం తగిల్చుట్టయి నేనుంటే - ఆ నీళ్ళ చుక్కలకే జనం ఎగబడ్తున్నారని ఆవిడ చీమ కుట్టకట్టు అంటుంటే ఎంతాశ్చర్యం వేసిందో నువ్వే ఆలోచించు.”

“ఆలోచించే దేమిటి, మనం యిందులో పండిపోతే. ఇంకా నయం! నువ్వు అసలు గ్రామరాజకీయాల సంగతే తెలియకుండా పైపైవాట్ని గురించి స్థూలాభిప్రాయాలిస్తున్నావ్. మొన్నీమధ్య మన రత్తయ్య పెద్దమనిషితరహాకు వుంచుకుంటున్న రంగయ్య భార్య నాగరత్తమ్మ యింతోనుంచి అర్ధరాత్రి బ్రాహ్మణయ్య నెత్తిన ముసుగుతో తలుపు తెరుచుకుని బయటికి రాబాయ్యే సమయంలో - అదే విధానంలో తలుపుగొట్టే ప్రయత్నంలో గుమ్మంలోనేవున్న రత్తయ్య తారసిల్లాట్ట. మర్నాడు బ్రాహ్మణయ్య ఏడి ఏడని వూరంతా గాలించి, యిట్లా జూస్తే వూరిబయట బండల దొడ్లలో రెండు చాకలివాళ్ల గాడిదెలచాటున దిశ మొలతో ధ్యాసనిద్రలో కూచుని వున్నాట్ట. తెలిసిందా?”

“నువ్వు చెప్పింది జీర్ణించుకుంటానికి కొంత వ్యవధి పడుందిరా సుబ్బయ్య తండ్రీ!”

“నాకు కామయ్యతో తొందరపనివుంది. మళ్ళీ ఆనక్కరలుసుకుందాంలే. పోయి వస్తా”నంటూ వెళ్లాడు సుబ్బయ్య.

తన వూరును గురించి ఒక అభిప్రాయానికి వచ్చేసరికి సత్యానికి కునుకుపట్టింది ప్రాణి అలిసివుంటుందల్ల.

ఆ విధంగా తను ఎంతసేపు పడుకొన్నాడో - ఎక్కడో లాకులు తెరుచుకుని నీరు ప్రవహిస్తున్నట్టు - “ఏమండోయ్

సత్తిమియ్యగోమా!” అని ఎవరో తనను పిలుస్తున్నట్టునిపించింది సత్యానికి. కలలో గొంతులు లాకుల్లోంచి తప్పించుకున్న నీటి లాగా వుంటుంది గావాలన్న అనుకుంటూన్న సత్యానికి మళ్ళీ “యిదేందీ యాలగానియాల నిదరబోతుండాడా?” అన్నట్టయి, గభాలూ కళ్ళు తెరిచి చూశాడు - ఆ మనిషి ఎదూరుగా నుంచుని వుంది.

“నేను మాలచ్చిని -” అన్నదా మనిషి కడియాల చప్పుట్లో. సగం నోరు తెరిచి మూసుకున్నాడు సత్యం.

“కొండడు మిమ్ముల సెపటాకాడ సూశాడంటా — సెప్పాడు” అన్నది.

పదేళ్ళక్రిందట మా యింట్లో పనిజేసేది మహాలక్ష్మి. ఎట్లా పెరిగింది?

“అంతా బాగుండారా—అమ్మా, నానా—యింకా నిదరమైకం వొదలే దెట్టా?”

“సం మహాలక్ష్మి—” నిద్రపోయేవాణ్ణి గబగబ లేపి నీళ్ళు పార్తున్న నారుమళ్ళ మధ్యన కూచోబెట్టినట్టయింది సత్యానికి.

“గురు తుండదా!”

“వుండు. నిద్రపట్టింది—”

“యిదేది, తెగిసి కూకుని మల్లీ అట్టంటాడా!”

“అదికాదు. నిన్ను చప్పున గుర్తుపట్టలేకపోయినా—” అంత పెద్దదయినా మహాలక్ష్మిలో మార్పు లేకుండా అదే విధంగా మాట్లాట్టం చూసి సత్యం కాస్త తికమకలో పడ్డాడు.

“బలే వోరండీ!”

“నుంచున్నావేం కూచో.”

“అబ్బో, ఎల్లాంటిది, ఆయన నాచేయాలంటుంది. అమ్మోళ్ళంతా బాగుండావుగా?”

“ఆ, వున్నా రట్లా—నీకు పెళ్ళయిందా?”

“అప్పుడే అయిందిగా!”

“పిల్లలా?”

“ఆ, ఆళ్ళుకూడా దేనికి లెండి, మొదలనే కూటిక కనా కష్టంగా వుంటే!”

“అదేమిటి - నీ మొగుడే పని చేయడా!”

“మొగుడు డొక్కడే ఏం కర్మ! యిద్దరం జీస్తుండా అంతంత మాత్రంగానే వుంది. యిదుగో, ఏవంకోయ్, ఎనక మీయింటో పనిజేసే దినాల్లోనే బాగుండదండీ! యిప్పుడంతా బాహు దర్శిదం గుండది.”

“మరి పెళ్ళంలే ఏ మనుకున్నావో?” అని చూశాడు సత్యం.

“ఆయన కేవంకోవ్, సానా మంచోడయితే - మీకు తెలవదు గావాలి? - కూలిగింజ లీయక పానా స్త్రీమకు తింటున్నారండీ.”

“ఎవరూ?” డబ్బులకు కాదుగదా అనుకున్నాడు సత్యం.

“ఎవరేంది, ఆసాములు కాక యింకెవరుంటారా? యిదేదండీ, నా స్త్రీసినా, కొరిగోసి కుప్పలనూర్చినా, గింజలు కొలవక డబ్బితా నంటా రేందండీ! ఆ డబ్బులు కాత్తా కొవ్వుటాయన దగ్గరికి తీసికెళ్ళి గింజలు కొలవమంటే నాలుగు గుప్పళ్ళు వొట్లో దులిపి పోమంటున్నాడు. ఇదేం అన్నాయ

మండీ, యిన్నాల్లో మా గూడెం మడుసులు యిట్టాటివి ఏమన్నా ఎరుగుదురా?”

“అదే నాకు బోధపడకుండా వుంది !”

“శాకిరి సేసేదంతా మేమూ — గోతాల్లో పోసేది, పొయ్యిక తలికే గింజలు కానాకుండా సేసి ఏడిసిచ్చుకుతింటుం డారు. మా కూలోళ్ళను పస్తుపొగుకోబెట్టే ఆళ్ళ కేం లాబం వొచ్చుంది మీరే సెప్పండి? మా గూడెంలో మడుసులు ఎట్టం డాగో ఓపాలి వొచ్చి చూడండి మీరే తెలుసుంది!”

“అన్యాయం!”

“అన్నాయ మేందీ, మొన్నామధ్యే మా లచ్చయ్య ముటా గింజలుకొలుజ్జేగాని యీలులేదనిపేసేపెట్టే, లచ్చయ్య, లచ్చయ్యకొడుకుని యీపులు పగలగొట్టిచ్చారు — సూశా రంటండీ?”

“మరి ఎవరన్నా పెద్దమనుష్యోళ్ళో చెప్పలా మీరూ !”

“ఆ మచ్చు తెవగో ఎవరూ కానారు!”

“ఏదో సద్దుకుని పోవటం వుండాలిగా మరి.”

“యింకా సద్దుకునే దేం వుండది, పానం నీలుగారి పోతుంటే! సచ్చేది గూడెంలోనే కూకుని సద్దామని ఏ పనికి పోకుండా అంతా అటనేగూడెంలో కూకుండారు — కడుపు కాలి పోతుండది.”

ఇంతలో ఓ పొడుగాంటి చువ్వలాంటి మనిషి కళ్ళు మెరిపిస్తూ, తుబుక్కున వుమ్మేసుకుంటూ వొచ్చి మహాలక్ష్మి పక్కన నుంచున్నాడు.

ఆ వొచ్చిన మనిషెవరో తననూ, మహాలక్ష్మినీ ఎత్తి నేలకేసి కొద్దాడనుకున్నాడు సత్యం.

“నేను సుబ్బణ్ణి లెండి” అన్నాడా మనిషి ఒక్కసారిగా నవ్వుతూ.

మహాలక్ష్మి మొహం ఓరగా పెట్టుకుని సుబ్బణ్ణి వెనకకు జరుగుతూ నవ్వింది.

“మిమ్మలగురించి సెబ్బావుంటది లెండి — యిహీ!” అని నవ్వాడు సుబ్బణ్ణు గిరజాలు వెనక్కి ఎగరేసుకుంటూ.

“కొంచెం పని వుండి వొచ్చా—” యీ మనిషి నవ్వింది గాని మాట్లాడుగావాల్సి అనుకుంటున్నాడు సత్యం.

“గూడెంలో కాతె పని వుండది. దొబ్బున ఎల్లాల. రాయే, దొబ్బు నెల్లాం—” అంటూ గబగబ యిద్దరూ చేతులు పట్టుకుని వెళ్ళి పోయినారు.

ఒక్కసారి ఫిలింతెగి లైట్లు వెలిగినట్టుయింది సత్యానికి. మహాలక్ష్మి ఎంత మారింది! ఎంత మార్పు యీ మనుషుల్లో!

తన ఆప్తవర్గంలోని పతనాన్ని వెళ్ళబోసిన సుబ్బణ్ణు, తమ గూడెంలోని మనుషుల్లో సమభాగంగా నిలబడి పరుగెత్తుకు వెళ్ళిన ఆ దంపతులూ — ఆ శూన్యంలో తనముందు సృత్యం చేస్తున్నట్టునిపించింది సత్యానికి.

మిల్లులో ముసలా య్

శెశిరేఖ : అబ్బ ఇంక నేను నడవలేనయ్యా. నాకడుపులో ఏందో సెయిపెట్టి తిప్పతున్నట్టుంది. ఆ మిల్లు ఇంకెంత దూరంవుందో ?

ముసలాయ్ : నాకు ముఖంకేం తెలుసుద్ది చెప్ప. దెగ్గిరకి ఒచ్చే వుంటాం అని అనుకుంటున్నా. కాస్తై అటనే ఓపికబట్టి నడిస్తేవా దబ్బున మిల్లుకాడికి సేరుకుంటాం. అయ్యో పొద్దు పొడుస్తున్నది.

శెశి : ఆడదానికష్టం మీ మొగ్గాళ్లకేం తెలవదు. చీ. దరిద్రానికి తగినట్టు నాకీ కడుపు బరువుకూడా. అయిదుకోసుల దూరం వుంటుందని చెప్పాడా పెద్దమడిసి. తొలకోడి కూయంగానే బెయ్యదేరినోళ్ళం ఇప్పటికి ఆరుకోసుల పైసిల్కన్నా నడి సుంటాం. ఏదీ ? యాడా కానాదేం మిల్లు ?

ముస : ఆరుకోసులు యాడ నడిశాం ? నువసలే కడు బ్బారంతో కాల్దీసి కాలు పెత్తుంటివి. అబద్ధం చెప్పటానికి ఆ ఎంకటప్పయ్యకేం బట్టిందీ ?

శెశి : ఏం ఎంకటప్పయ్యా. ముక్కు మొగం తెలవని ఈకొత్త సోటుకు ఆశపెట్టి పోమన్నాడు. నాకు తెల్పు. మన అంతు కనుక్కుంటానికే ఈ ఎంకటప్పయ్య జర

పడ్డాడని. అందుట్టో నువ్వు మాటకు ముంగల పెలి మడిసి నీ నమ్మి కూకటావు. అసలా పంచదారమ్మిలు ఈసుట్టు పక్కల పొరపాట్లున్నా వుండదు.

ముస : అది గందుకే మీ ఆశోశ్చరు నూ తే మండేది. ఏపని నేదా మనుకున్నా ముంగలగానే నన మొదలుపెడ్తారు. మన ఊళ్ళన్నీ ముదనప్తకమైపోతే దేవుడల్లే ఈ ఎంకట ప్పయ్య అగుపించి, బలాన మిల్లుకాడికి పొండి పని చొరుకు తుందని కాత్తె ఊపిరిపోస్తే, చరేనంటు చరే ననుకొని బయిదేరోచ్చాం. అయిదారు కోసులదూరం నడవనూ నడిల్తిమి. మరి యాల మిగిలిపోయినాక ఇప్పు డేందంట నీనన. నాలు గడుగులు గబగబా ఏశామంటు ఆ మిల్లు వుండేది లేందీ తేలేపోతుందాయె. పైగా పంచదారమ్మిల్లా మిల్లుకు ముందు రాత్తా, పక్కన కిల్లీ దుకానం, ఆ కిల్లీ దుకానంలో రంగయ్యనే ఓ మడిసు టాడనీ, ఆ రంగయ్య నడిగితే మిల్లు యవారాలు తెలుస్తయ్యనీ - ఇంతవైనంగా సెప్పె ఆ పెద్దమడిసి.

శైలి : ఆ సెప్పిందంతా బూటకమని నేను మట్టుకు అనుకున్నా నెట్టా ? నడిసినడిసి తెల్లారిపోయె. మరి తెల్లారకతలికే మిల్లు కాడికి సేరుకుంటామని ఆ పెద్దమడిసి సెప్పె. ఓ పక్కన ఈ కడుపుమోత. ఇంకోపక్కన ఎనుబోతులల్లే ఈకొండలూ బండలు దారిపొడుగుతా ఎంట పడ్తావుండే. అయినా యీడన్నా పంచదార మిల్లులు, కిల్లీ దుకానాలు కొండలు బండల మయాన వుంటైటయ్యా?

ముస : ఏ పుట్టలో ఏం పామో, ఏగుళ్లో ఏం మాత్రైవుంటదో నీకూ నాకూ తెలుస్తాదా?

శైలి : మాత్రై సంగతి దేవుడికెరుక! వాచ్చొచ్చి అడివిలో పడ్డారం. యాడనూసినా మడిసి పురుగు కనిపించటంలా. నాకేదో అనుమానంగానే వుంది. ముక్క సూటిగా అదే పనిగా నడిసిపోతున్నాం. దారి తప్పలేదుగదా?

ముస : అదే నాకు తెలవటంలా. అంతా సిత్రంగా వుంది. ఇందాకణ్ణుంచి నేను నీకుమల్లే కల్లు పొడుసుకుసూత్రావుండా ఏమడిసి బొమ్మన్నా కనుపిచ్చుదేమో నని. నువన్నట్టు నిజంగా ఎవరూ కానారేం?

శైలి : ఇంతపని విద్దని నాకు ముగలే తెల్పు. సచ్చిసెడి నీకట్టో పడి అసలు దేనికయ్యా మనం బయద్దేరొచ్చిందీ? మనల్ని సెప్పుతీసుకు తన్నాలి ఈ సేసిన పని. మనం ఈడ నాకీక పీక్కు సచ్చినా సూసే దిక్కులేదు. నానోరు పొడారుకు పోతుండది!

ముస : పాసం తీస్తవిగదంటే! సచ్చివోణ్ణి నేనన్నా బాటరిగా రాక నిన్ను గూడా లేవదీస్తని గదం లే. ఎట్టనబ్బా ఇప్పుడు? కాస్తై గబగబ నాలుగడుగు లెయవే పోకేకు సేకుకుంటాం.

శైలి : కడుపు కాల్తున్నా మన ఊళ్ళకుపక్కన వుంటుంటే అదో మాదిరిగాన్నా వుండేది. అడివిలో యింకెంటి దిక్కు?

ముస : అవును. ఎంత ఎట్టిశాకిరి సేయించుకుండా ఇంత సంతకాయ పచ్చడో, సద్దణమో, పులిమజ్జిగో నోసేవోదు మనూరి మారాజులు. ఆశపీకుతావుంటుంది గనక బయల్దే

రోచ్చాం. అయినా ఎప్పటికైనా మంచిరోజు లొత్తయ్యని మద్దెమద్దె మనుసులగుతానే వుంటది.

శెశి : అదే మనకి తెలవదు. మనకి ముందు రోజుల్లో కడుపు నిండా తిండిదొరుకుద్దని తెలుస్తే, నెలరోజులు ఉపాసం వుండ మన్నా వుంటా. చీ. ఇంక మనూరిపేరే ఎత్తోద్దు. పానం ఇసిగి పోయింది. అంతకన్న ఈ అడవే సయం. ఏమో. ఈ వజాన పోంగాపోంగా మనకి మంచిరోజులుకలిసి రాగూడ్డా. నా కడుపులో బిడ్డపుట్టంగానే మనకు శెని ఇరగడై పోద్దని నా కెందుకో అనిపిస్తావుంటది.

ముస : ఇరగడైపోక ఇంకెన్నాలే ? మనకు పంచదార మిల్లులో పనైతే మనబుడ్డోడు గుప్పిళ్లు గుప్పిళ్ళతో పంచదార తింటా వుంటాడు - ఇహి.

శెశి : అంత ఆశ మనకెందుకులేయ్యా. ఆమాటకొస్తే మనూరి పోలాల్నిండా బంగారం పంటలు పండవూ ? ఏం సారదకం? నిన్ను నన్ను ఒక్కగింజ ముట్టుకోనిచ్చారా ?

ముస : బాగా సెప్పావు. అవును. మరి ఇది మడుసుల యవా రంతో కూడిన పనాయెను.

శెశి : అబ్బ! నా కడుపులో తిప్పతుండదయ్యా, కాస్తే ఆగు. వుండు. ఎవరో నవుతుండారు. దుమ్మలగుండ కాదుగందా? అయి అడవుల్లో వుంటయ్యంట. ఎవరైనా మడుసులు ఒంటరిగా ఒత్తుంటే నవుకుంటూ ఒచ్చి మీద పడ్డయ్యంట! ముస : సచ్చానా బగమంతుడా. వుండు - వుండు - అరుగో. ఎవరో ఇద్దరు గొల్లమడుసులు పెరుగుతట్టల్లో ఇటుగా ఒత్తుండారు.

శైలి : ఓరి - వరీ! అమ్మ బతికాం. ఈ బండలసాట్ను ఎపు
గుండదీ తెలవాలంటే బెమ్మదేవుడు దిగి రావాల్సిందే.

ముస : ఓగొల్ల తట్టమ్మాన్! ఓ మిమ్మల్నే నమ్మాన్! మిల్లు
ఈడకి ఎంత దూరం వుంటదీ!

1 గొల్ల : తట్టమ్మా! ఎపురయ్యోన్ నువ్వా! తట్టమ్మ బుట్ట
మ్మంటున్నావే! కళ్ళు కానాటల్లేదయ్యా!

2 గొల్ల : నెత్తిన తట్టవుంటే ఎపురికైనా అలుసే ఈ రొజుల్లో.
మనేపు మొగాలు కాదల్లేవుండే!

ముస : తెలవక నోరు జారిందిలే. పేరు తెలవదు గందాలని...

1 గొల్ల : దారేపొయ్యే ఆడగూతున్న మర్రాదగా పలకరిచ్చ
టానికి పేరూ ఊరూ తెలవాలెట్టా! ఏ పూరు నాయనా
మందీ!

శైలి : మాది పరాయి ఊళ్లమ్మా. ఎగతాళిగా పలకరిస్తే
మాకేం ఒరుగుద్దీ. మీకు పున్నెం వుంటది పంచదార
మిల్లుకు ఎటుగా పోవాలో కాస్తే సెప్పండమ్మా.

2 గొల్ల : మాకెందుకులేమ్మా మీ పున్నెం. దేనికీ పంచదార
మిల్లూ! ఆడ మీ కెపురన్నా వుండారా?

శైలి : అబ్బే ఎపురూ లేరు - ఊరకనే -

ముస : ఊరకనే దేనికీ! పనేవన్నా దొరుకు ద్వేమాసని ఎత్తుం
డాం.

1 గొల్ల : ఓ యబ్బో సానాదాకా వుండే యవారం?

2 గొల్ల : ఆడ పనిజేసే మడుసులు సానామంది వుండారే.
ఆళ్ళు సాలక ఇంకా మీరు గూడా దేనికీ! మీరేమన్నా
ఇంజన్లు నడిపిత్తారా?

1 గొల్ల : ఆ. నేనూ నడిపిస్తా పింజను ! ఓ అక్కోవ్. ఈ జనమంతా ఎల్లి పంజేత్తారో తెలుసా ! ఆడ మిల్లులో పనోళ్ళు రూపాయి పావలాకే, రూపాయి కూలికి పనిచేస్తుంటే ఈ రెల్లి అద్దరూపాయికి, ముప్పావలాకి చేస్తామని ఆళ్ళ నోట మట్టిగొడ్తారు.

ముస : అదేమో మాకు తెలవదు. నాయంగా పనిసేసుకు బతికటానికొచ్చాం.

శెశి : మాతిప్పలు మేం పడ్డాంలేమ్మా. మీమేలు మరిచిపోం, మిల్లు ఎలాగా వుందో సూపించి ఎల్లండి.

2 గొల్ల : అదిగేం - ఆ తాటితోపు ఎనకమూలగా కనిపించేదేగా మిల్లు. గొట్టంలోంచి పొగరాటం కనుపించటంలా ! పొగొక్కింది రావే ఎల్లిపోదాం.

శెశి : అబ్బ ! ఎంత పెద్ద పొగొట్టం !

ముస : అబ్బో. తాడిసెట్టు తలదన్నిందే !

... ..

మిల్లురూర - చిప్పూరు

సింహ : రంగయ్యాన్ ? మిల్లుకూ తేసింది దబ్బున నాకోఅర్థణ నీక్షిలిప్పు - జల్దీ.

తిరపతి : ఆసేక్తోనే నాకో చార్ మినార్ పెట్టోటి పారెయ్ రంగయ్యా ?

సింహ : ముందర నాకు.

తిరపతి : అంతకన్నా ముందరనాకు.

రంగయ్య : ఏదీ డబ్బు రానీండి.

సింహా : ఇనాళేం కొత్తగా మాట్లాడున్నాడే రంగయ్య ?

తిరపతి : నీడబ్బులుకోసం ఈ మిల్లులోంచి మేమేం పరార్లే పోంటే రంగయ్యోవ్. అప్పుపెట్టటం, బట్వాడా రాంగానే తీర్చుకోటం మనలో మనకు వాస్తవికతగా? ఇచ్చెయ్.

రంగయ్య : ఈమాటలకేంటే. బట్వాడా ఇచ్చిన రెండు రోజుల్లాకా మొహం తప్పించి మళ్ళీ అప్పులకు ఎగబడ్డారు.

సింహా : మేం ఎప్పుడైనా నీకట్టా చేశాంటయ్యా రంగయ్య ?

రంగయ్య : మీరంటే మీరుకాదనుకో. ఆ పాపకాలు ఏం చేశాడో తెలుసా? బట్వాడా ఇచ్చిన మూడు రోజులు నిలుస్తున్నా మొహం తిప్పించాడు. నాలుగో రోజున ఆ ఘోరుమృత్యో జగడం పెట్టడంంటే పనిలోంచి తీసేశా రంట - ఇహ మొహమన్నా చూపించకుండా అదే పోత పోయినాడు. రూపాయిన్నర సుప్తా.

తిరపతి : మరింకేం? ఆ పాపం మేంగాదుగాచేసిందీ? ఇచ్చెయ్ పైమెపోతున్నది.

ముస : రంగయ్య కిల్లీ దుకానం ఇదేనంటండీ ?

శిశి : మాది పొరుగుగూడ్లే బాబూ. ఓ పెద్దమడిసి ఈ దుకానం కాడికెల్లి మిల్లు చంగలులు ఇశారిచ్చమంటేనూ అడుగు తున్నాం.

రంగయ్య : ఏం ? ఏంపనిమీద బచ్చారూ ?

ముస : మిల్లులో పనేదన్నా దొరుకుతుందేమోనని పదికోసుల దూరాన్నుంచి గంపడాశతో బచ్చాంబాబూ.

సింహా : ఇంకేం. రైటయిన పనిచేశారూ ! ఏం పీక్కుతిందా మనయ్యా ఇంతదూరం పడొచ్చారూ ? ఇన్నాళ్ళనుంచి మేం పీక్కుదింబున్నాంగా.

తిరపతి : కొత్తవాళ్లను హడలగొట్టబోకురా సింహాచలం. ఇదిగో నీపేరేంటి.

ముస : నాపేరు ముసలాయడి.

శైలి : నాపేరు చెలి రేకండీ.

సింహా : పోనీలే. మిల్లులో ఏంపని చేస్తామనొచ్చారూ ?

ముస : కడుపు నొండటానికి ఏపనైతే ఏం బాబూ - పనే దొరకాలగానీ.

శైలి : తిండిలేక అల్లాడిపోతున్నాంబాబూ. ఏ కూలిపని ఇప్పిస్తే మీ పేరు సెప్పకు బతుకుతాం.

సింహా : ఇదిగో, ఈ మిల్లుకు నేనే మేనేజర్మయితే మీకు రోజుకు చెరో రెండు రూపాయల కూలిప్పిస్తా.

తిరపతి : నోరు ముయరా సింహాచలం. వాళ్లూ మనలాగే కడుపు చేతప్పకొచ్చారు. వాళ్లతోనంట్రా నీ ఎగతాళి ?

రంగయ్య : ఇదిగో ముసలయ్యా ! పీల్చిద్దరివీ పోచికోలు కబుర్లు. మీమాదిరే మిల్లులో కూలిపని చేసుకుంటున్నారు. మిల్లులో మేనేజరుగారున్నారు. ఆయన్ని కలుసుకుంటే, మీ అదృష్టం బాగుంటే ఏదన్నా కూలిపని దొరుకుతుంది.

సింహా : రంగయ్యా ! నీ తలకాయ కాస్తా చిన్నదని మిల్లులో అనుకుంటుంటే ఇన్నాళ్లు మేం నమ్మలా. ప్రతిరోజూ నన్నూ, ఈ తిరపతిని మిల్లు దగ్గర చూస్తున్నావు. ఎవరు ఎవరయిందీ ఇంకా నీకు తెలవకబోయే. ఇదిగో మల్లీ

చెబుతున్నా ఈ తిరపతి గాస్ వెల్డర్, నేను మిషన్ క్లీనర్ ని - తెల్పిందా?

రంగయ్య : ఆ, నిశ్చయంగా తెల్పింది. మీ రేమన్నా ఇంజనీర్లా - ముందు చెప్పండి? మరింకేం. నెల జీతాల్లా? కాదుగదా. రోజుకూలి వారానికి సారి తీసుకుంటారు - అంతేనా? కాకపోతే బస్తాలు మోసే కూలివాడికన్న ఇంకొక్క అస్థి, ముప్పావలో ఎక్కువ సంపాదిస్తాను - అంతేగా తేడా?

సింహా : రంగయ్యంటే ఏమో అరుకున్నాం గదరా తిరపతి. పెద్ద యవహాస్తీ! ఇదిగో రంగయ్యో? మమ్మల్ని పని తనం వున్న పనివాళ్ళు పెద్ద పెద్ద వాళ్ళుంటారు గానీ నీవు గూడా మమ్మల్నికంటే చూస్తూవున్నావు. ఏమైనా నిన్ను మా మిల్లులో ఎక్కువగా పనినికే సిపాక్కు చెయ్యాల్సిందే.

తిరపతి : ఎక్కువగా పనినికే మాన రంగయ్యముందర ఒలా దూరే. ఈ మధ్యనుంచి రంగయ్యచూపు మన జనరల్ మేనేజర్లు, ఇంజనీర్ల గారి మీద తప్ప వాలంటంలా. మన ఇంజనీరు గారబ్బాయి రోజూ రంగయ్య కొట్టుకాడికే ఒచ్చి లెమ్మేడు తాగి, గోల్డుస్కో పిగల్గెస్టు బీబిలో వేసుకు పోతున్నాడంట. కాదంటయ్యా రంగయ్యా?

సింహా : ఒరేయి, ఇంజనీరు గారబ్బాయి గేబుద్గర్ తచ్చాడున్నాడు. ఇంకాగా వస్తాడల్లేస్తుంది మనకెండు కొచ్చింది పద పోదాం - తాజిమాల్ బీబి లేవయ్యా రంగయ్యా?

తిరపతి : చార్మినార్ పెట్టె అట్టాగే చేతిలో పట్టుకోవాలి? ఏదో మాటమీద మాట తమాషాకు అనుకుంటాం పోతాం - రానీ రానీ.

సింహా : మరి ఈ ముసలయ్య సంగతి ఎమంటావురా తిరపతి ?
 తిండి తిన్నేదు గావాల్సు చూడు మొహాలు ఎట్ట పీక్కు
 బోయినయ్యో ?

తిరపతి : కూలిపనేమన్నా దొగకవచ్చుకుంటా ? రత్నం
 మేస్త్రీని అడిగి చూద్దామా ?

సింహా : వాడుత్త దిబ్బెం రకమే ! నువు మాట్లాడేది మాట్లా
 వ్తుంటే వాడు అరచెయి ఆడిచ్చేదీ ఆడిస్తానేవుంటాడు,
 తైలంకోసం.

తిరపతి : అబ్బో అట్లాతిరకం తమనైతే మిల్లులు నడవకే ?
 కానీ అడిగిచూద్దాం. మనమంటే కొంచెం గురేలే. ఇంజ
 నీరు గారబ్బాలు ఇటే వస్తున్నాడోయ్. పదహారాం.
 ఇదిగో ముసలయ్యోన్ మధ్యాహ్నండాకా. యిక్కడే
 వుండండి. ఇంటర్నల్ గంట కొట్టంగానే బయటికివస్తాం.
 వస్తాం రంగయ్య - వాళ్లకి కాస్తేమన్న పెట్టవయ్యోవ్ -
 పదరా సింహాచలం.

ముస : ఇసిత్రమైన మనుషులు !

శెలి : మిల్లుకాడ ఇసువంటి మనుషులుంటారని నేను క్లొ
 గూడా అనుకోలా ! ఆ మాత్రం మాటమందుంటే అంతే
 నాలు.

రంగయ్య : కొంపదీసి వాళ్ళమాటలు నమ్మేరు ! నేను
 ముందర చెప్పించేరైట్. ఎప్పటికైనా మేనేజరంటే మేనే
 జరే ! అయినా మీ అదృష్టం ఎట్లావుంటుందో నేనేం
 చెప్పగల్గు ?

.....

మేస్త్రీరత్నం : ఏయ్ ఒంకరకాల్లా! ఇట్రా!

ముస : నన్నేనండి విల్చిందీ! నా పేరు ముసలాయండి మేస్త్రీ
గోరూ.

రత్నం : నిన్ను కాకబోతే ఎందుకుపలికా? నీవి ఒంకరకాల్లేనా?

ముస : అయితే ఏంటే మేస్త్రీగోరూ, మడిసి కోలోలుంటది.

అట్టా అని ఎవరన్నా అంటే కష్టంగుంటది.

రత్నం : నవీ మగ్యబాగానే మాట్లాడున్నావే! ఒచ్చిన
మొదట్లో నీకు మాటలు రావకున్నా. అయినా నీకీమధ్య
బిట్లు బిట్లొడటగా? లాప్లొక్క బస్తాలు సరిగా మొయటం
లేదని నీమీద కంస్లయింటున్నాచ్చిది. ఏమంటా? ఆ మనిషి నీ
పెళ్లాంకాదూ? ఏయ్ ఇట్రా?

శేశి : దృష్టాలండి మేస్త్రీగోరూ.

రత్నం : నిన్న ఆ పైపులు స్టోరురూములో పడేసి రమ్మంటే
గోడవుట్లో పడేశావుట. కష్టం నెత్తికెక్కనయ్యా?

శేశి : ఏది యిట్టోర్పు, ఏది గోడావునయిందీ తెలవక తికమ
కైంది దొరా. ఈ సారి ఇంకెప్పుడూ నెయ్యమగా.

రత్నం : ఏరా నీ పెళ్ళాన్ని పొద్దనే ఓ అరగంట పాచిపసిక
పంపించమంటే పంపటాలేదే!

ముస : తమకు నెప్పలేదుగాని మా ఆడమడిసికి ఎనిమిదో
నెండ్లి దొరా. కడుపులో శిష్టుతావుంటుందంట.

రత్నం : ఏడ్చావు. ఇక్కడ పనికేం తిప్పటంలా? సరే
చూస్తాను మీ సంగతి. మీ మీద ఇంకా చాలా కంస్ల
యింట్ను వున్నయ్. నిన్ను బట్వాడా తీసుకున్నారా?

ముస : చిత్తం, తీసుకున్నాం.

రత్నం : మరిచి పోయినా రనుకున్నా లే. మీ రిద్దరూ ప్రతి బట్టాడా నాకు రెండు రూపాయలు ఇవ్వాలంటుందని మీ కెవరూ చెప్పలా?

ముస : బీదోళ్ళం, మన్నించాలి గారా. కొత్తోళ్ళమని నాకు పద్దాలుగణాలు, మా ఆడమనిషికి ముప్పవలా ఇస్తుం డారు దారా.

రత్నం : సరే నాకెందుకొచ్చింది. మీ మీద కష్టమింట్లు మేనేజరుగార్ని రిపోర్టుచేసి ఈ గొడవంతా వార్నే చూసు కోమంటా.

ముస : మీ కొళ్ళకు మొక్కుతాం, రచ్చించండి.

తిరపతి : ఏం రత్నంమేస్త్రీగారూ, బాగున్నారా? అరే! ఈ ముసలాలు దంపతులు యిక్కడే వున్నారే! ఏం అట్టా మొహాలు వేళ్లాడేశారు. మేస్త్రీగారు ఏదో కేకలేస్తున్న ట్టాండే?

సింహ : ముస మేస్త్రీగార్ని ఈ దంపతులమీద ఇంకా దయ కలగలేదని కూలిజనంలో అనుకుంటున్నారే తిరపతి.

తిరపతి : నిజంగారా సింహచలం? పాపం వీళ్లు చాలామంచి వాళ్లండి మేస్త్రీగారూ. అయినా మన మేస్త్రీగారే స్వయంగా తెలుసుకుంటారు మనకెందుకు.

రత్నం : ఆ మెళుకువలన్నీ నాకు బాగా తెలుసు. మరి ఇన్నాళ్లు ఈ ముఠాతో పని చేయిస్తున్నాను. అయినా ఈ గొడవలన్నీ మీ కెందుకు లే? పోరేంరా ముసలాయ్? మీకేంపన్న లేవూ? కాస్త ఒళ్లుదగ్గరపెట్టుకు బతకండి.

తిరపతి : ఇంతకుముందరే ఇంటకువల్ గంట కొట్టారండి మేస్త్రీ గారూ, టిఫెన్ తినాలి. మనంకూడా పోదాం రారా సింహాచలం.

.....

మిల్లు స్ట్రీయిక్ - సూచనగా దూరంగా కోలాహలం

ముస : ఈ గడచిడంతా ఏంటి తిరపతయ్యా ?

తిరపతి : స్ట్రీయిక్ చేస్తున్నారు.

సింహా : నువ్వు గమ్మునుండరా ముసలాయ్.

ముస : స్ట్రీయిక్ అంటే ఏంటన్నమాటా ?

తిరపతి : అంటే, పనివాళ్లు మిల్లులో పన్నుమానేసి బయటికి కొస్తారన్నమాట.

ముస : అదేం దయ్యోవ్ ! పన్నుమానేసి బయటికొచ్చే, మరి పొట్టగడవటం ఎట్టా ? వుత్తపున్నానికి నన్ను బయటికి లాక్కొత్తిరీ ? ఇకంతా నాకు తెలవదే ?

సింహా : నిన్నేవరేం బలవంతాన లాక్కురాలా. పనివాళ్లంతా బయటికొచ్చేశారు, నువ్వు ఒస్తావా అంటే ఒచ్చేస్తావి. నీకు ఇష్టంలేకపోతే తిరిగి మిల్లులోకి వెళ్లచ్చు.

తిరపతి : మా పనివాళ్లమంతా ఒకటి, ను ఒకడివీ ఒకటి కాదుగదా ముసలాయ్ ?

ముస : ఆ మాట నేనన్నానంటయ్యా తిరపతయ్యా ? అంటే నానోట పురుగులు పడిపోవాల్సిందే. మీరు మా కీపని ఇప్పియ్యక పోయివుంటే మేమిద్దరం ఏమయి పోయే వాళ్లమో.

తిరపతి : అట్లాగే మేమూ మీమాదిరి కడుపు కక్కుర్తితో బతికే వాళ్ళమే. ఇవాళ మమ్మల్ని పనిలోంచి తీసేస్తే మీరొచ్చిన దారినే పడి మేమూ వెళ్లిపోతాం.

ముస : అంతమాట అనగూడదులే తిరపతయ్యా. ఎంతసెడ్డా మీరు పనివాళ్ళు. మా ఏనాదోళ్ల సంగతే వేరు. ఎందుకూ పనికిరానోళ్లం? మాబతుకే బజారు బతుకు. ఈ మిల్లులో మాకు ఎట్టా కడుపుకు ఇంతదొరుకుతుండదా అని మాలో మాకే అచ్చెర్రాంగా వుంటది.

తిరపతి : మా బతుకూ మీ కంటే తేడాగా లేదనీ, మేమూ మనసులో కుళ్ళుకుంటామనీ చెబుతే నమ్ముతావా ముస లాయ్. ఆ ఆబాయిలర్ దగ్గరుండే చలాన్ని ఎరుగుదువా?

ముస : ఎవరూ? ఈ మడ్డై కాలుజారి పడిన మడిసేనా?

తిరపతి : అవును, అతనే. ఆ బాయిలర్ చుట్టూవున్న చక్క కూర్పు నూనె కార్తులుండి తెలుసా? చలం కాలుజారి ఆ పక్క రైలింగులోంచి కిందపడ్డాడు. మొన్న ఆస్పత్రిలో విరిగిన ఆ కుడికాలు తీసేశారు. నిన్న మూణ్ణెల్ల జీతం ఇచ్చి మిల్లులోంచి తీసేశారు చలాన్ని. ఆ బాయిలర్ దగ్గర నుంచే కట్టదిట్టాలువుంటే, చలానికి ఈ విధంగా అన్యాయం జరిగేదికాదు. ఈ అన్యాయం వల్లనే పని వాళ్ళంతా ప్రియికు చేస్తున్నారు.

ముస : అరుగో పోలీసులొచ్చారు! కొంపమునిగింది!

తిరపతి : ఎందుకూ కొంపముణగటం? పనివాళ్ళంతా కలిసి కొందరు పెద్దల్ని కలెక్టరుగారి దగ్గరకు పంపించాడుగా?

సింహా : అదుగో గేటు దగ్గర ఏదో గొడవ జరుగుతున్నది !
రారా తిరపతి పోయిచూద్దాం.

ముస : నామాటినండి. మీరెల్లద్దు.

తిరపతి : నువ్వు ఇక్కడే వుండు మేం వెళ్లొస్తాం - అదేంటి కిల్లీ
కొట్టు రంగయ్య ఇటుగా పరుగెత్తు కొస్తున్నాడూ ! ఏంది
రంగయ్యా ! ఎందుకు హడావిడిగా పరుగెత్తుకొస్తున్నావు ?

రంగయ్య : ఇరిగో ముసలాయ్ ! నీ పెళ్ళాం ఏదీ !

ముస : ఆ ! ఏదీ ! మిల్లులో వుండిగావాలి !

రంగయ్య : బలేపనిచేశావు ! మిల్లులోంచి ఓ పిల్లోడు పరు
గెత్తుకుంటావచ్చి నీ కోసం అడిగాడు. ఈ జాతరంతా
చూసి నీ పెళ్లాం నీ కోసం ఆదరా బాదరా వెతుకుతూ
పోలీసులు రావటంచూసి లోపల ఆ గోడవును దగ్గర పిల్లాణ్ణి
కన్నదంట ! అబ్బ ! - నీకు తెలివదా ?

తిరపతి : పరుగెత్తరా ముసలాయ్. - రారా సింహాచలం.

సింహా : పదండి జనాన్ని తోసుకుని.

రంగయ్య : ఎక్కడికీ పోయ్యేది - వుండండి. గేటు మూసేసి
పోలీసులు కాపలా కాస్తున్నారు.

కిష్టమ్మ గారి పెద్ద జీతగాడు

శ్రీ వటి పంటకుప్పలు దొబు దొబున నూర్చెయ్యాలి. అదే కిష్టమ్మగారన్నాడు. మడిసి అన్నాడంటే నూర్చెయ్యాలి అదే! లేకపోతే ఒసికరదీసుకు తల పగల్పాకుతాడు - అట్లాటి మడిసే కిష్టమ్మగారు. సెయి బహు సురుకు యీ కిష్టమ్మగార్ది. మడిసికి ఏ నిమిసాన గుబులుమల్లుందో, ఎప్పుడు యీపుమీన సెయినడుందో తెలవదుగదా! కాస్త పెద్దజీతగాణ్ణిగదా - అప్పుడప్పుడు మడిసిని నమ్మగూడదా అనిపించుచుంది. పెళ్లి జేసుకున్నా - పెళ్లాం కాపరాసి కొచ్చిందీ - అయినా మడిసిని కనిపెట్టి చూడేం యీ కిష్టమ్మ దొంగవోలా! అల్లప్పుడు పుటిక్కిన నోరు జారన్నా సుబ్బంతో “కిష్టమ్మగారు పోలుపు దీసుకుని బాదా”డని. ఇరగబడి నవ్వింది. నడ్డి యిరగదన్నా ల్చిందప్పుడే. ఉత్త కొక్కిరాయిముండ! అయినా కొత్తగా పెళ్లి జేసుకున్నోణ్ణి పెళ్లాంతో యిట్లాటియ్యన్నీ - అసలెవరన్నా సెన్నుకుంటారా అంట? అసలు వుత్త ఎదవనుగానూ నేనూ? ఇట్టా వొచ్చుద్దనే ఆ మద్దే తొలేకాసినాడు, కిష్టమ్మకు గుబుల్లిరిగి, ఒసికర దీసుకుని తల పగల్పాకుతే, కిక్కురు మనకుండా ఎల్లి వాములదొడ్లో పండుకున్నా. పోనీ పని మానుకుందామా అంటే మాటలా? ఆనాడు గురవాయోళ్లు యేమన్నారూ? “నీకు ఏనాడో సుడిపుండది లేరా, కిష్టమ్మ

గారి పెద్దజీతగాడి నయినావా!” అన్నారు, ఆళ్ళకేం చెప్పింది అస్సల్సంగతి? ఆయినా యికోసోట యాడన్నా కాస్తై సుమారయిన పని దొరకాలగందా? ఏడా? యీ సన్నా సూక్ష్మోనేనా మడుసులు కాస్తై సుమారుగా బతికేదీ? ఎదవ మొగాలుగాదూ యీడంతా! అంతాదివాలా ఎత్తారుగందా, కేసులు బోసుల్తో తలకాయలు పగల్పూక్కునీ! అందుకే దీన్ని బొంబోడూ రంటారు. ఎవరో ఒకరిద్దరు కిష్టమ్మగారంటి వారయితే అట్టటటట మద్దైన బాగుపడ్డారు గాని- మిగతాదంతా పుత్తెళ్ళే గాదూ? పొలం అంటే కిష్టమ్మగారి పొలం అనాల ఎప్పటికయినా! రతనాలు కక్కుతయ్యంటే ఇంకా ఆడ సచ్చేంపుంటుందీ? ఈ సేతుల్తో యిన్నేళ్ళమించి ఎట్టాని కుప్పల్నూ రాచనూ? హీ, కోటయకొండ పెబ్బాంటి కుప్పూ! “ఒలియ ఒలియో” అంటూ తొలికోడి - కూసినప్పట్నుంచీ కొట్టుకుంటూ పోయిన పోటం - జల్లలా జల్లలా రాసుల్రాసులు అంతరిచ్చానికి తెగిసి పోతా వుండాల్సిందే - కిష్టమ్మగారు అవకాడ నిలబడి ఇదంతా చూస్తూ నవ్వుతా న్నంటాడు. నాకే గనక అట్టాటి కుప్పలుంటేనా! సుబ్బాన్ని సకరంమీన కూకోబెడ్తా! నవ్వుద్ది సుబ్బాం! ఆ గింజనంతా మీనబోసుకుంటూ తరంబరాలకుమల్లే! కుప్పగొట్టే ఎంకాయ్, యారాయ్, పోలాయ్, పెంటాయ్, దిబ్బాయ్, గుంటాయ్, మట్టాయ్, చక్కాయ్, పుల్లాయ్, పోలాం, ఎర్రాయ్, ఎంకాయ్ యీళ్ళందరికీ బత్తాలకి బత్తాలు—”

“నూరాయ్” అన్నది కిష్టమ్మగొంతు.

“ఏంది కిష్టమ్మగారూ—” దున్నకుర్రకు గాబుకాడ నీలు పెడ్తా సుట్ట మైకంలో కూకునుండ పెద్ద జీతగాడు - కండబల్సిన

కోడెదూడ కుమ్మిన కుమ్మటం అట్ట ట ట ట ట లెగిసి పోయి
నట్టు - పట్టివేసి నిలబడ్డాడు సూరాయ్, కిష్టమ్మనీడ అట్టగుపించే
తలికి.

“సుట్ట గీటుమీనుండదేరా సూరాయ్?”

“అబ్బె యాడ్డండ్డి - వుత్త శ త్త పుగాకయితే!”

“చా యదవా పొళ్లు రాన్నాకే వోళ్లులేకా ! దున్న
కర్రకు అంతసేపంటా నీలుతావేదీ!”

“సప్పరిచ్చుకుంటా తాగుడ్డండ్డి-”

“ఇగ ఆడకి సాల్లేవోయ్ ముండా”

“అంతే లెండి.”

“ఇదుగో సూరాయ్?”

“ఏంది కిష్టమ్మగారూ?”

“ఈ ఏడు మనపంట ఎట్టాపండిందనుకుంటున్నారా?”

“ఇరగబడి పండిందంటున్నారండీ?”

“నిజంగా నంట్రా!”

“నిజంగా ! పూరంతా యిదేమాటయితే!”

“బలేపంట పండిందిటావ్?”

“బలేగిలే ఎరగమే!”

“సూరాయ్?”

“ఏంది కిష్టమ్మగారూ?”

“కొత్తకోడెగిత్తి లొస్తున్నయి తెలుసునంట్రా?”

“యాడ ? - ఎప్పరికీ!”

“మనకేరా యెదవా !”

“ఏందీ-నిజంగానంటండి- చా- ! అరె-అ-హి-హి-హి
సెప్పలేదేంటండి కిష్టమ్మగారూ?”

“మొన్న ఏటవతలకు ఎల్లినప్పుడు బెరం జేసాచ్చాలీ.
యీ పాటికి రెడ్డమ్మ తోలుకొస్తావుడాల్సి.”

“చా !”

“చా ఏందిరా ముండా. బల్ మనగాడి గిత్తలయితే !”

“అ-యిహి - .”

“ఈనడు కుప్పల్నూర్పిడంతా మన కొత్తగిత్తల
మీనగా పోవాల్సిందే !”

“దుమ్ము లేపనండి !”

“పదిహేనొంద లిచ్చిగొన్నా ?”

కిష్టమ్మగారు తలుచుకుంటే పదే నొందొక తెక్కిం
దంటా !”

“మంచి ఏపుమీనుండయితే !”

“యింకా ఏపుమీనమేపుతా !”

“సూరాయ్ ?”

“ఏంది కిష్టమ్మగారూ ?”

“రేపు తొలికొడి కూసే యీలకు నూర్పిడి మొదలు
పెట్టాల - చెప్పానుగా ?”

“మరి అంతేగదండి.”

“మాలపల్లిలో అందర్నీ కేకేశావంట్రా ?”

“ఎప్పుడో అయిపోతే.”

“గొబ్బిరికాయలు తెచ్చావంట్రా ?”

“అప్పుడే తెత్తినీ గదంటండి.”

“రాత్రికి యింకోసారి ఎల్లి వాళ్ళందర్నీ రెడీ గుండమను.”

“ఎళ్ళను మరీ!”

“నువ్వు పెదలకాడ తెగవకపోయినావంటే మెడీరగ నూకుతా - తెల్పిందా?”

“మొదలు నాకు నిదరేడ పట్టదండీ!”

“కోడిగిత్త లొస్తావుంటు. గాబునో కుడితి గలిపి రెడీగుండు - ఆ?”

“కై! కోడిగిత్తలు తల్కుండమొయ!” అనుకున్నాడు సూరాయ్.

“పంటకుప్పలు! కోటయకొండ పెబలకుప్పల్లే-ఎంకాయ్ యీరాయ్, పెటాయ్, పోలాయ్, మట్టాయ్, చక్కాయ్, దిబ్బాయ్, పుల్లాయ్, పోలాయ్, ఎంకాయ్, ఎర్రాయ్ - తెగిసిపోవ ల్సిందే - నూర్పిడి తల్కుండమొయ...”

న్రిశి ర్లేతే తెగిసి కూకుండాడు తను. నయం! యింకాన తను పండుకునేదీ! పంటకుప్పలు నూర్చుకోనక్కర్లే! తో! కోడి ఎప్పడుకూసినా కూసుద్ది.....

పంట యిరగపడి పండింది! పంటకుప్పల్ని సూత్తుంటే బల్లు యాడికో తెగిసిపోతుండది! ముంగలగా ఎల్లి తను ఒక్కో పంటకుప్ప సికరమ్మిన కూకోవాలి - సుబ్బం అంత దొబ్బు ఎక్కలేదు - ఆ, దాన్ని నమ్మిందెవరు - తల్కుకుంటే ఎం పనయినా సేసుద్ది, పిర్రలెగ రేసుకుంటా. బల్ ముద్దొచ్చు ఎదవముండ! నూర్పిడి అవుతావుంటే చూడాలి ఎదవను

యియ్యాల బడ్డగింజనంతా దాన్నెత్తినే పోశాననుకో - యిద్దరం పోసుకుంటాం.

అరె నాయనా ఎట్టాటి కోడెగిత్తలు ! సూరాయ్ కోడె గిత్తలు ! గిత్తలమీన కిష్టమృ సెయివేశాడంటే ఒసికర్రతో తల ఏటుకు పగిలించన్నమాటే ! ఇంకా నెమరేత్తా పండుకున్నా రేందే, లెగవండి లెగవండి ఏలయిపోతుండది - దూరపయానం జేశారుగావాల్ను కూసేపు జనపకట్టల్ని తిసండి - యియ్యోని తిసండి. ఎందుకే అట్టజూత్తారూ ! సూరాయంటే వాడు వీడనుకుండాకో ఏమో, మీమీన యీగవాలిందంటే యీ సూరాయి పానం ఆవజాన అడ్డంగా పసిపోవల్సిందేననుకోండి - గెనగెన గంటలు, గెజ్జెలు, మువ్వలు, కుచ్చులు, గులాం కొట్టుకుంటా - దుమ్ముల్లెగురుతాపోవాలి యాడక పోయినా - తల్కుండమొయ సూరాయిగిత్తు - యీ సుబ్బా యికా పండుకుందే యాల మిగిలిపోతుంటే -

“సుబ్బాం ?”

“నాల్లే పూకో -”

“లెగవే నా-సిలకా-”

“అదేందమ్మా కోక గుంజతాడూ-నా చంగతెరిగవు- సదరాస్తుండది-”

“నిదరా ? యిదేం సుబ్బారా యిదే - గంటలు గెనగెన మోగిపోతావుంటే, లెకులెకూ-”

“అబ్బబ్బబ్బబ్బ యిదేం మొగ్గుకో నాయనా - నా సెప్రలో మోగియ్యమాక - బుడ్డపుంజకుమల్లే - అబ్బోవ్ - ఎహలెకూ నిశిరేత్రి యిదేందంటా-మాయదారి సచ్చివోడా-”

“అరహరా ! ఒలియ ఒలియో - ఇదిగో సుబ్బమోవ్, ఎర్రకోక, నల్ల రెయిక కట్టుకు రావాల్సిందే యియ్యల - ఓరి ఎంకాయ్, యారాయ్, పోలాయ్, పెంటాయ్, మట్టాయ్, చక్కాయ్, దిబ్బాయ్, గుంటాయ్ - వాసి పుల్లం, పోలాం, ఎర్రాం, ఎంకాం యాడవుండ్రా మీ మడుసులు బంగారం గానూ - లెగవండ్రా, లెగవండ్రా తెల్లారిపోతుండదీ - సుబ్బాం గొబ్బిరికాయలెత్తుకురా - ఎర్రకోక, ఎర్రకోక - పదండి పదండి, లెగవండి లెగవండి - సూరాయ్ కోడెగిత్తెలు - ఎల్లిపోతుండయి మేగాల్సిన—

“ఎందుకే సుబ్బాం సిగ్గుపడుతుండావ్ ?”

“బలేబండి - బలేగిత్తెలు !”

“సూరాయ్ బండి, సూరాయ్ గిత్తెలు—

‘ఒరి ఒరి బండ్రోడా, ఒగలమారి బండ్రోడా’ - ఓహెయ్—”

“బండిమీనా నాసోకూ నిలపరా బండ్రోడా - ఏపేయ్—”

“ఒహో స్త్రీ రేఖా ?”

“ఏమి ఆనిపడ్డరా ?”

“ఎహో అనిపడ్డడనే—”

“ఏం సచ్చాహో యదన - ఒగలమారి బండ్రోడా !”

“బండిమీనా నీ సోగసూ - ఓరి రండిరా, రండిరా మూర్తిం మీలిపోతుండదీ - గొబ్బిరికాయలు కొట్టవేందే సుబ్బాం—”

“కై ! మడిసంటే సూరాయ్ కిమల్లే అట్టుండాలి !”
అంటుండారు కుప్పగొట్టే ఎంకాయ్, యారాయోళ్ళు - తనకి
చెల్చు ఎంకాయోళ్ళసంగతి - “ఒలియ ఒలియో - ఎత్తరేదిరా
కట్టయూ -”

కై ! రతనాలకి మల్లే రాల్తుండయి గింజలు ! సూరాయ్,
సుబ్బాం, ఎంకాయ్, యారాయ్, పోలాయ్, పెంటాయ్,
మట్టాయ్, చెక్కాయ్, దిబ్బాయ్, గుంటాయ్, పుల్లాయ్,
పోలాం, ఎర్రాం, ఎంకాం - యాళ్ళందరి సేతుల్లోంచి
రాల్తుండయి గింజలు - తళతళ, బగబగ మెరుత్తూ రాల్తుండయి -
అందరి మొగాలు మెరుత్తుండయి - ఎంకాయోళ్ళ ఒళ్ళు
సెనుటలు కారి పోతుండయి - ఎర్రాయోళ్ళ కళ్ళు రఖతం
గక్కతుండయి - ఒలియ ఒలియో—

“సుబ్బాం, నీకళ్ళు నీలుగార్తుండయ్యేదే !”

“సీ మొగం ఎర్రగావుండదేరా !”

“దువ్వ లెసిసిపోతుండది - కుప్పలు కరిగిపోతుండయి -
నొక్కండి తొక్కండి కళ్ళూ, ఎయ్యండి, ఎయ్యండి కళ్లాం -
సుబ్బాం, తూర్పార, తూర్పారప్ప, పట్ట-తరంబరాయి—”

“ఓహేయ్ !”

“ఓహేయ్ !”

“ఆర్నాయినా జిలేబి సెంచయ్య ఒచ్చాడా నాయనా -
ఓతాళాసెవుల గుత్తి సెంచయ్యోవ్ - జిలేబి, సెక్కిరాలు,
పకోడీలు, పొప్పండలు, ముంతకజ్జయం - ఓర్నీ రానయ్యా

నీయిల్లు బంగారంగానూ. వారె గోతాం దెచ్చాడాయీ
 సంచయ్య కడుపాత్రంపాడుగానూ - ముంగల కాత్తె జలేబీ
 పెట్టు. ఆనకసూద్దాం గోతాం సంగతి - ఏదదీ-ఏది సన్నాయి
 కర్ర యినిపించుచుండే - గంగిరెద్దోళ్ళు ఒచ్చారా నాయనా -
 పెల్లి జేత్తాడుగావాల్ను - ఎహె పదండాతలికి సెవులో
 పూత్తాయా-ఎహె ఎహె, యిదేది గంగిరెద్దు వడ్లకుపైక్కదీ-
 ఓ గంగిరెద్దాయనోవ్, కాత్తె దాన్ని నిలవవయ్యా సికరమ్మిన
 కెల్లి కూకుంటదేమో - వుండండి, కాత్తె వుండండి-పూదమాక
 అదుగో ఆడకలబడి ఆడండి గంగిరెద్దాట - ఇదుగో సీతారాము
 లోరి పెల్లి-కెల్లి ఆడిచ్చాల తెల్చిందా!”

ఏనాది సంచాం కూతురు బుడ్లది ఒడిగట్టుకొచ్చి
 మొగమాటంగా నిలబడ్డది - సుబ్బాం సేతుగో శాపెడు గింజలు
 బుడ్లదానొక్కో పోసింది-

“సుబ్బాం”అన్నాడు తను ఎర్రకోక సుబ్బాన్ని వడ్లరాసి
 సికరం మీసకు లాగుతూ.

“ఏదయ్యా!-” అంటున్నది సుబ్బాం సిగ్గుతో తలొంచ
 కుంటూ.

ఎర్రగా నల్లగా మెరిసిపోతుండది సుబ్బాం - పెద్దకాలః
 గట్టన సూనుడు ఎర్రబడిపోతుండాడు రఖతానికిమల్లే - రః
 నాలకిమల్లే - అదేది! - ఎంకాయ్-యారాయ్ - పోలాయ్
 పెటాయ్ - మట్టాయ్, చక్కాయ్, దిబ్బాయ్, గుంటాయ్
 పుల్లం, పోలాం, ఎర్రాం, ఎంకాం రాసి సుట్టూతాజే
 ఎగురుండాడు - ఓహేయ్ -

“ఓరి సూరామోచ్ -”

మంచమ్మిన్నుంచి ఎగ్గిరి కిందపడ్డాడు పెద్దజీతగాడు సూరాయ్... అది కిష్టమ్మ గొంతు.

“య్యాయ్యల కుప్పులు కొట్టక్కలేదండ్రా సూరాయ్ ? యింకా లెగళావా లేదురా - తన్నండ్రా సిదరమొగం నాయాల్నీ - ఎల్ల ఎంకాయ్, యారామోళ్లను కేకేసిరావేం.”
దబదబ దబదబ కిష్టమ్మ గొంతు, సెయ్యి సూరాయ్ గుడిసె మీస, గుండెమీస మోగిపోయినై దద్దరిల్లగొచ్చి...
★

వి ప్పి ద ం ట్లు

‘ఓంటిపూట కూడు తింటావున్నా సీతాం నేను యింత ముఖం ఎటనోగట్ట పోతావుండాంగందా, తనకు యిరోశనాలు బట్టుకుని రోజురోజుకు మనిషి ఆవజాన దిగజారిపోతావుండది, నే నేంజేసి చచ్చేట్టు? కూలిదొరక్కా, కూలిదొరుకుతే గింజదొరక్కా యీవజాన అడక పైన్నోబడి కొట్టుకుంటుండ నాగోటోడికి బగమంతుడుమలు కేం జేస్తాడు?’

“తిండికి కరువొచ్చిందని రేసను పెట్టారు. నిజమే - పెట్టాల్సిందే నన్నడిగితే - మరీ పెట్టినాక ఆ కూసిన్నోనయినా - నాయం జరగాల్సిందేగా? సేతిలో దమ్మిడంటే దమ్మిళ్ళేక కిందటివారం రేసను తియ్యకపోతే యీవారం అయి ఆవ జాన నీలుగారిపోవల్సిందేనా? నాయం సూడమన్నా. పోనీ రూల్చుండయ్యంటే రూల్చుండయ్యనుకుదాం. రేసను ఎంతయ్య వమన్నాడా? “మీ కేంరా నలుగురిచేలో కూలిచేస్తేసరి, గాదెండా పోసుకుని ఏడాదిపాడుగూతా కాలుమీద కాలేస కుని తినొచ్చా! మీకు కరువొచ్చిందంటే రాజాధి రాజులక గూడా వొచ్చిందన్నమాటే!” అన్నాడు. ఆ మాట సన్నేన అనాల్సిందీ! పూళ్లోవుండ నలుగురు పెద్దమనుషుల్ని పిలుసుకొచ్చి యిల్లంతా తనకీచేయించిగందా ఆమాటనాల్సిందీ! ఆ పెద్దమన షులికి మటుకు తెలవదూ మనూల్లో ఎవరింటో ఎంతెంత వుండదీ

నా పెళ్ళానికి తిండి తక్కువయి వడిజేసి యిరోశనాలుపట్టు కుంది సానామందికి తెల్చే? రంగయ్య రూపాయికి తవ్వెళ్ళి రోస్సెలుడు బియ్యంకాడికి పబిలీగ్గా గల్లా కొడుండాడే, యీ ఎంకయ్య ఆళ్ళసంగతి ఎత్తడేం? ఎంకయ్యా? అబ్బో యీస మంత్రిపని జెయ్యాలిచోడుగదూ? ఆ మదై యిట్టాగే ఓ సోమారంనాడు సేతిలో డబ్బుసాలక అద్దరూపాయి బియ్యమే కొలిపించుకెళ్ళి, యిట్ట మూడోనోజు నొద్దునూ, యిగనేం వుంటయ్యాడ? ఓరి నీ యిల్లు బంగారంగాను యిదేందియ్యా అనడుగుతే “యిదొకటా పైగా! అప్పుడే తీసుకెళ్ళివిగా అన్నీ? కావాలంటే ఎవరికన్నా కార్లుచూపించుకో వాళ్ళే చెప్తుతారు గీత ఎక్కడిదాకా వుందో! చస్తున్నాం యీ చమచురాని ముతాగో!” అన్నాడే ఎంకయ్యా! ఆ గీతే దో, అదెక్కడ కొచ్చి నిలుసుద్దో నా కెట్ట తెలుసుద్దీ! మనిషి మాట నావజాన ఎత్తాతలపారేస్తే అట్టిటూ సూడొండా నెత్తిన గుడ్డిసుకుని యింటికిపోలా నేనూ? అసలు యీ రేసనాయనో పేసీపడేగతే, బట్టేందంటా. బసవయ్యగారు నాయంగల మనిషయితే, కూలీకి ముంగల దాన్యం కొలుతానని వొప్పదొజేసుకునీ, తీరా నాట్లయినాక మో ముగ్గుదీ కలిపి దగ్గిర దగ్గిర రెండుబత్తాల దాన్యం గింజలు ఎగ్గొట్టి డబ్బు సేతిలో పెట్టెనుగా? రేసను కొట్టో బియ్యం సాలకా, రంగయ్యకాడికెల్లే ఆ వుండది నీలు గారిపోయీ - సివరికి ఏం దక్కునట్టయిందీ? ఆ దాన్యంగింజలే వుంటే ఆడది ఆపజాన మంచానపడేవా, ఇన్ని పేసీలుండేయూ? అనుకుంటూ రేసనుపాపుదగ్గర కొచ్చి తలెత్తి చూశాడు పాపయ్య.

‘అబ్బో ఏందీ జనం! కాల్గొండ పెళ్ళోగూ యివాళై వొచ్చా రేదబ్బా! ఏందో అరుసుకుంటున్నారే - తెలవదేం - ఏదబ్బా....’ జనాన్ని తోసుకుంటూ మాపుముందర కెళ్ళి నుంచున్నాడు పాపయ్య.

మాపు తాళంవేసి తాళం చేస్తో వెంకయ్య అక్కడ నుంచుని వున్నాడు.

“యిప్పటికి సదకొండుసార్లు చెప్పాను, మళ్ళీ పన్నెంజో సారి చెప్పుతున్నా, బియ్యం రాలేదు” అన్నాడు వెంకయ్య.

“ఎప్పుడొత్తయ్” అన్నారు జనం.

“ఎప్పుడొచ్చేదీ నేనేం కలగన్నానా?” అన్నాడు వెంకయ్య.

“మరి మే మేం గావాలి?” అన్నారు జనం.

చేతులెత్తి జనానికి దండంపెట్టాడు వెంకయ్య.

గుటకమింగుతున్న పాపయ్యను జనం అట్టికి తోళారు

*

*

*

పన్నెండు గంటల రాత్రయిందేమో ననుకున్నాడు పాపయ్య. ‘యిగ తనకు నిద్రపట్టదు. పట్టటం సాలా అనుమానం. పట్టే బాగుండు. కడుపులో ఏం లేంది నిద్రపట్టేదీ లేందీ తనకు బాగా గాపకంరావటంలా. మరి తన పెళ్ళామూ, కూతురూ నిద్రపోతుండారే సిత్రంగావుంది? యివాటికి నాలుగు రోజులు కాలా రేసనుసాపు మూసీ? అయింది...అటుమొన్నేమో, ఆవుండ కాసిని అటుకులు తిన్నాం. మొన్నా, నిన్న పెరర గుగ్గిళ్ళూ-రూపాయికి తవ్వెళ్ళివోస్తాడు పెసలా!...అటు మొన్న

శేషయ్యగారి కూలి గూపాయిపాపలాబెట్టి తవ్వెడు సోలెర్లర
గిద్దెడు పెసలుదెచ్చి, మొన్న సోలెడూ, నిన్న సోలెడూ పోతే
యికా ఎన్ని వుండయి? సోలెర్లరగిద్ద డుండయి. అయి
రెణ్ణాళ్ళు వుండం ఎందుకయినా మంచిదిలే. ఇవాళ గజ్జేరాకు
పులుసుతాగితే కడుపంతా తొలసినట్టయింది ఎందుకనబ్బా?
కాత్తె గెట్టిగా ఏమన్నా పడకబోతే అట్టయిందా? ఏమయితే
మటుకు గూపాయికి తవ్వెట్టోస్తేలెడు పెసల్లెక్కన ఎన్నాళ్ళు
దింటా? ఇనాళ్ళు రంగయ్య గూపాయికి తవ్వెట్టెరబియ్యమన్నా
యిచ్చేనోడు. ఇప్పుడు మనిషి ఎందుకనో మాట్లాటంలేదే?
దాన్యం అయిపోయినయ్యో ఏమో? లేకుంటే వున్నట్టుండి
ఏ తవ్వెనో, మూడోస్తేళ్ళకాడికో బరాటు తీస్తాడెట్టా?
ఆయనకేం మారాజు, అనుబవం వుండనిగనక ఏంజేసినా
జేత్తాడు. కాదుగూడదంటే తింటానన్నా కూకుంటాడు గాని
మాకుమల్లె యీవజాస కడుపులు కాల్చుకోడుగా! అసలు
సుడిగల మనుషులే వేరు.

“ఆవజాస అయిపోతుండది తన పెళ్ళొగ, బామికయి
మిగిల్చి. జావపాయమంటాడు బెమ్మానందం. రెండుపూటలూ
వరన్నం తింటున్నంతకాలం గెడకర్రలాగావుండే మనిషికి జావ
పోస్తే నయంగుంటదా యిది కూడుచాలక వొచ్చిన జబ్బయితే?
అసలు ఏ మాత్రం ఒంటో సుమాటగావున్నా వొచ్చి
మీద వాలేసిగాదూ! ఎనక ఓ పూట తిన్నా, తినకపోయినా
యితన్నాయం ఎప్పుడన్నా వుందా? ఎంత ముదనప్టబ్బుకు
కయింది మాదీ!... రేసనుకొట్టోక బియ్యం ఎప్పు
డొస్తయ్యో?... ఎందుకో అనిపిస్తుంది తన పెళ్ళొం దక్క-

దేమోనని - చా, ఎదవను గాకపోతే యిట్టనుకుంటానంట !
 రేపు నాకూ యిరోశనాలు పట్టుకుంటేనో? అసలు వాసన
 జూస్తే రోజులు ఆట్టాగే వుండయితే! పోనీ సత్తే అందరం
 జస్తాం - యింతకన్న సచ్చేదేది! తెల్లారి లెగుస్తే కూడో
 కూడో అంటా దేవులాటయిపోయింది. ఎహ ముదనష్టబృతు
 కయినాక యిగ దేసికీ!”

“గజ్జేరాకు పులుసు పాపయ సంగా తాగాల
 సాచ్చిందే? పెసర గుగ్గిళ్ళు సానానయం! సీతా గూడా
 అట్టనే అంది. పిచ్చిముండ అదే కాస్త నయం. ఇట్టాటి
 సిక్కులు ఎన్నొచ్చినా - మొదులు పిల్ల నోడెత్తుతేగండా
 అనుకోవల్సింది. పోనీలే గుడ్డిలో మెల్లి ... యింకా సోలెన్డర
 గిద్దెడుండయి! ఎటనయినా పెసర గుగ్గిళ్ళు బాగానే వుంటాయి.
 చనగలుగాని, కందులుగాని - యింకేవీ వుండవు యింటత
 దుకగా! రూపాయికి తప్పెణ్ణికోస్తెడు...సానా కష్టం...”

ఏంటో చప్పుడయిందనుకున్నాడు పాపయ్య. చీకట్లో
 ఏం కనుపించటంలేదు. ఎలకయివుంటుంది. ‘అదేం పీక్కు
 తిందామనొచ్చిందో’ అనుకున్నాడు పాపయ్య.

“యివాళ తనకు నిద్రరాదు. ఎవరన్నా నాలుగు వాళ్లు
 బస్తాలు తన యీపుమీన పడేస్తే బాగుండు - ఏంటో.”

ఏంటో బ్రరెగొడ్డు జనపకట్టె తింటున్నట్టు పరుక్కు....
 పరుక్కు మంటున్నది. సీతాం నిద్దల్లో కలవరిస్తున్నదనుకున్నాడు
 పాపయ్య. పిచ్చిముండ నిద్దల్లో ఏంటో నముల్తుండది....పరుక్....
 పరుక్....పరుక్ - పాపయ్య గభాల్ను లేచి సీతాం పక్క

తవిడాడు. పక్క భాళీగా వుంది - ఒక్క పూపులో గుడిశ బయటకొచ్చి పడ్డాడు పాపయ్య.

ఆ సత్త్రతాల కాంతిలో సీతాం మట్టి అరుగుమీద కూచుని - ఆ చప్పుడు చెయ్యడం స్పష్టంగా చూశాడు పాపయ్య.

“ఏం చే నువు జేసేదీ?” అన్నాడు పాపయ్య.

“పూరకనే—” అన్నది సీతాం గొంతులో గుడ్డ దూరి నట్టయి.

“మాట సరీగా రానీ?” అన్నాడు గలబరించినట్టు.

“పెప్—” అంది సీతాం.

పెటీమంది సీతాం వీపుమీద - మెరుపు మెరిసి థాం మృన్నట్టు. నేలకరుచుకున్న సీతాముచు గూడుపట్టకు యీడ్చు కుంటూ గుడిశెలో కొచ్చి దీపబుట్టి ముట్టించాడు పాపయ్య.

“అయ్యో - ఏందిదంతా—” అన్నది మంచులోవున్న పాపయ్య పెళ్ళాం సుబ్బమ్మ, ఆతంకో వొణుకుతూ.

“మాట్లాడవేందే?” పాపయ్య కాలులేచింది.

“అయ్యో కొట్టమాకయ్యో సచ్చానూ -” అనరచింది సీతాం బాధతో ముడుచుకుపడిపోతూ.

బుసలిడుస్తున్న పాపయ్య కాలు అట్లాగే ఆగిపోయింది, గోడదగ్గర కదలకుండా చుట్టగా పడివున్న సీతాన్ని చూసి.

“బాబో—” అన్నది సుబ్బమ్మ జుట్టు వీక్కుంటూ.

బిత్తరపోయి నుంచున్నాడు పాపయ్య గుడిశ కూలి నెత్తిన పడ్డట్టు.

“ఓ దేవుడా -” అన్నది సుబ్బమ్మ హీనస్వరం.

ఆ నిమిషాన ఎవరన్నా తననెత్తిన పలుగు దిగేస్తే బాగుండు ననుకున్నాడు పాపయ్య.

మెల్లిగా - వాళ్ళోనుంచి కింద పడిపోయిన పెసల్ని పోగుచెయ్యటం మొదలుపెట్టింది సీతాం.

ఒక్కసారి వాళ్ళు వాణికినట్టయింది పక్కదగ్గర స్తంభానికి జారగిల పడున్న పాపయ్యకు.

“నిలువున పోవాల్సింది పిల్లపానం!” అన్నది సుబ్బమ్మ శ్వాస తిప్పుకుంటూ.

“నాకేబట్టలా అంతకర్మ!” అన్నాడు పాపయ్య గుమ్మంలోంచి చీకట్లోకి చూస్తూ.

“నిసిరేత్రి నీకేంబుట్టిందే నీ పిల్ల సావా! దొంగగడ్డి తింటే పానం నిలుసుద్దంటే, నాయంగా తింటే తినాలగానీ?” అన్నది సుబ్బమ్మ.

“అసలాడ వుండదే సోలెణ్ణర గిద్దెడు! ఊక్కరేగిందంటే రేగదూ?” అన్నాడు పాపయ్య.

ఎత్తిన పెసల్ని మిగతావాటితో మూకుట్లోపోసి, కిక్కురుమనకుండా పడుకుంది సీతాం.

“రేపో ఎల్లుండో ఆ సోలెణ్ణర గిద్దెహూ అయిపోయినాక ఏమవుద్దీ? దినమే గండంగా వుంటే ఒకప్పుడుమరిగకు సావు తప్పుద్దో!” అన్నది సుబ్బమ్మ.

“అయితే యివాళే సావమనా నువనేది?”

“సచ్చినోళ్ళెవురూ చెప్పిసావలా!”

“అసలు మనం ఎందుకు సావాలంటా?”

“నే బతుకుతానని నీకేమన్నా ఆసుండదా?”

అట్టనమోకే నీకు పున్నెముంటుందీ! అసలు యిరోశ నాల్తో పేగు దిగజారి ఆకలి తొలవక నీ కట్టుండదిగాని కడుపు మంటతో పానం ఎట్టుడికపోతుండదీ నీకేం తెచ్చుద్దిలేవే! యిట్ట చావటం ఎవరిపానం వొప్పుద్దిలేవే!”

“అందుకేనంటయ్యా సిన్నముండను అంతలాపు తన్ను దంఱివే?”

“తనొక్క-తేనా యీడుండదీ!”

“ఎంతకాడికి దిగజారిపోయూన్! యింతకు ముంగల నీ నోటెంటు యిట్టాని మాటలురాలా!”

“నేనా? అదిగంచుకే అంది పేగు దిగజారింది నీకని.”

“నాకూ దిగజారింది వూళ్ళోవుండ నాబోటి ఆడ గూతుర్లకూ దిగజారింది మొగ్గు ముండమోసికూకుంటే!”

“ఏదో కొత్తపదాలు రానిత్తుండావే?”

“అంతగాక మరేది? ఒకపక్క బియ్యం లేవు రేసను మూసేశాముంటుండిరీ యిటుపక్క రంగయ్య గంగయ్యలు రూపాయికి తవ్వెడు బియ్యం పబిలీగ్గా అమ్ముకుంటుండిరి! ఎవరూ మొగోడు వూళ్ళోవుండ పెద్దమనుషుల్ని నిలేసి అడిగిందీ? నువేందో సావకుండా కూకుంటానంటుంటివే - సచ్చినా శృంతా యిట్టా అంటానే సచ్చారు!”

“అయితే ఏండే నువనేదీ?”

“అనేదేంవుందీ. బతకాలనుకునేవాళ్ళు యింట్లో గుప్పిడు గింజల్లే కబోతే సూన్లు సూస్తా కూకోరు?”

“ఎవరూ కూకుందీ?”

“ఎవరు కూకున్నారో - నాకీ గతిపట్టింది - రేపు దానికీ నీకూ పట్టుదా!”

“అయితే నువ్వేని యాడన్నా కన్నం ఎయమనా?”

“అంత దైర్ఘ్యం వుంటే రంగయని బయటికే లాగే వాడివి!”

“కొట్టో ఏపిస్తాడు నీకు తెలవదు గామాల ఆయన సంగతి!”

“ఎవరు రంగయ్యా?”

“రంగయ్య కాకపోతే రామయ్య. మొన్న ఎవరో అన్నారంటా రామయ్యగారింట్లో సానా దాస్యబస్తాలుండ య్యనీ - ఆయన్ని కాస్తా పోలీస్‌ఘోష పట్టుకుబాయారు - మరి అదేందుకో!”

“మనకెందుకొచ్చింది అరవమాక!”

“మరిగనేంది?”

“ఆయన కూలీకి ఎక్కువగా పోతావుగదా అటనే బసవయ్యగారి కాళ్ళ పట్టుకుందూ ఏమంటావో?”

“అది తప్ప యింకేమన్నా మాట్లాడమ టాడు”

“ఎటనయినా తిప్పలు పడయ్యా పానం పోతుండది.”

“హోజులు బెజిసికొట్టినయి .యిగనేందే చేసేదీ ! అప్పుడే
యి స్తివి నీ కడియాలు - నల్గురుపోయినై - యిదిగో - యాడవ
మాకే నీకు పున్నెం పుంటుందీ - అయ్యెబగమంటాడా—”

“యింకా దగ్గిర కుఱ్ఱో—”

“కూకుంటాలే - అది గందుకే—”

తెల్ల వార్త బాగుండుననుకున్నాడు పాపయ్య.

దొంగ మొహం

కుంటికాలు దొంగపాపడు వొంటి పక్షి. పాపడి మొగం దొంగ మొగానికిమల్లే వుంటదని సానామంది పాపణ్ణి దొంగపాపడంటారు. దొంగమొగానికి పెళ్ళిళ్ళు కావు; పెళ్ళీ గాంది పిల్లలునుటును చూస్తుంచి వొస్తారా? మొదలు పాపడికి నా అనేకోళ్ళుంటమే పెద్ద అనుమానమైన యిసయం. అసలు పాపడు ఏ జనమలోనో బహుపాపం చేసుకునుంటాడు. అందుకే వాణ్ణి దొంగమొగం.

కుంటికాలు పాపడి కడుపు కొట్టింది. మరి ఎప్పుడేం పాపకరమం జేసుకుంటే ఏ దేవుడేం ఆ కాలుకాత్తా అట్టా జేసి పొయ్యో - మొత్తానికి అదేదో జబ్బులో తన కాలుకాత్తా కాటికి కూటికి కాకుండా పడిపోయిందని సెప్పుకుంటాడు పాపడు.

ఆ వూరి బజార్లో తింటానికి కాత్తేవన్నా నొరుకు ద్దేమో నని కుంటికాలు యీచ్చుకుంటా వద్దాకా మలుపులన్నీ తిరుగుతూ వుంటాడు పాపడు. తనది దొంగ మొగమని ఆరీరు సెప్పుకుంటుంటే సానాసాన్లు యిన్న పాపడు ఎందుకయినా మంచిదని పై కండవాతో మొగం సానామటుకు సానుసేసుకుని తిరుగుతూ వుంటాడు అటిటు బిత్తరసూపులు సూసుకుంటా.

ఓనాడు సుదేశికట్ల ఎంకటసుబ్బయ్యగోరి యింటి ముంగలగా కాలు యీడ్చుకుంటూ ఎత్తుండాడు పాపడు. అప్పటిదాకా మూసుకునుండ తలుపు తెరిచి వెళ్ళి తున్న బుప్పు మంటా గుమ్మంలోంచి తల బయటికి జెట్టి ఒక పేమయిన నీదరించుకుంటూ ఉడి ఎంకటసుబ్బయ్యగోరి చెల్లం సీతా మాలచ్చమమ్మగోరు.

ఈ ప్రమాద సరిచి లేపినట్టు సీతామాలచ్చమమ్మ దూకడుగు ముంగల కాత్తె అదిరిపడ్డా ఎటనే తెప్పరిల్లుకుండ పాపడు 'పొండంటి కాపరానికి ఏం సిక్కులు చిచ్చిపడ్డయ్యో' అనుకుండాడు మాలచ్చమమ్మను కాత్తె నిదానంగా సూసి.

“ఎవర్రా పొచ్చోదీ?” అంది మాలచ్చమమ్మ బరిసె యిసిరేసినట్టు.

“నేనేలే దొర్నానమ్మగోరూ, పాపణ్ణి” అన్నాడు పాపడు కాత్తె అరుగుదెగ్గిరకొస్తూ.

“మీద కొస్తావేం, కాస్త దూరాన చావు - అయినా అసలీ మనిషికో ఎట్టా కాపరంచేయటం? రామరామరామ ఓ పెళ్ళాం, సిల్లీయా, కొంపా గోడూ - అసలు ఏదీ పట్టించు కోకుండా తుడిచేసుకుపోతుంటే, నా బొంద నేనేం వెలగబెట్టినూ యీ కొంపలో? వుద్యోగం సద్యోగం లేకబోయినా వూహ ఆ వీధులన్నీ ఆ పొడుంముక్కేసుకుని బలాదురు చుట్టి రామంటేసరి అదే మనకు యిహం, పరిం! వూళ్ళోవా శేంకాపరాలు చేసుకోటంలా? వాళ్ళకూ పెళ్ళాం బిడ్డల్లేరూ? అవ్వ, ఎవళ్ళన్నా వింటే ఇట్టేనవ్విపోతారు! యింటికొచ్చేసరికి, అన్నీ అమరిగ్గావార్చి సిద్ధంచేస్తే బ్రతునచీసి, బ్రేవుమని త్రేణ్ణి

శతకాలు వర్ణించుకుంటూ, పవళించేసరికి జన్మలుతరించిపోతుండె!
 పూ, వారుస్తారు సిద్ధంగా! ఒక్కటంటే ఒక్క పదార్థం
 యింతో మంటబెట్టరు, తింటానికి అన్నీ వ్రగ్గావుండాలి!
 బొందమీద ఇంత బెల్లంగడ్డ పారేసిపోమ్మని వారంలో
 ల్నంది కోడై కూస్తున్నా, ఎదీ?” ఆవహన మంగలంతో
 పేలాయి ఏసిన్బు పెటపెటలాడిస్తుండది మాలచ్చుమమ్మ.

“పుల్చులో బెల్లం పడకబోతే దాని గుసే పోయె!”
 అన్నాడు పాపడు బెల్లంమాట యినేతలికి.

“ఎవర్రా నువ్వు, చుంచుకుమల్లే అక్కణ్ణుంచున్నావూ,
 చీకట్లో కనపడకండా?” అన్నది మాలచ్చుమమ్మ పాపణ్ణి
 అప్పణ్ణి కప్పడు సూసిన్బు.

“నేను పాపణ్ణి గదటండి దొర్సానమ్మగోరూ” అన్నాడు
 పాపడు.

“పాపం బద్దలయినట్టే వుండి - ఒరేయ్ పాపమే?”
 అన్నది మాలచ్చుమమ్మ పాపణ్ణి నిలువునా చూస్తూ.

“యీడే వుండా దొర్సానమ్మగోరూ” అన్నాడు,
 పాపడు మనిషి నిలదొక్కకుంటా.

“యీయ నేమన్నా కనుపించారుట్రా నీకూ?”

“యీయ నెవురండి దొర్సానమ్మగోరూ” అన్నాడు,
 పాపడు.

“నా బొందా, నీ బొందా - మా వారు ఎక్కడన్నా
 కనుపించారుట్రా?”

“అబ్బే, అగుపిస్తే సెప్పునంటండి దొర్సానమ్మగోరూ?”
 అన్నాడు పాపడు.

“ఎక్కడన్నా వూరేగనీ - యిదిగో పాపాడా, నీకు పుణ్యముంటుంది, కాస్త ఆ వెంకటస్వామి కొట్టకు వెళ్ళి ఓ సవాపాపుబెల్లం మీ అయ్యగారిపేరు చెప్పి తెచ్చి పెట్టావుట్రా?”

“అబ్బే, అదెంత పనండి దొర్సానమ్మగోరూ, యిమానం ఎల్లినట్టు ఎల్లిరానూ.”

సీతామాలచ్చమమ్మ బెల్లంకోసం గుమ్మంలో అటనే కూకుండది.

“ఈ శూద్రసుధన్నా సివాశ్వనంతా బహిమలాడాల్సిన ఖర్చేంపట్టిందంటా? పులుసులోక బెల్లంలేకబోతే యీ అడ్డమైన అంటపక్షులూ యిహానీకూ - అవ్వ, వెంకటసుబ్బయ్య తిండ్రీ - ” అంటూ తపనపడ్డది మాలచ్చమమ్మ యింకూ సేవ్విట్లో పాపణ్ణి సూసింది.

“ఏమిరా యిచ్చిచచ్చారుట్రా బెల్లం - ఏదీ చూద్దాం - అదేమిటి మీద పడ్డాడాయేం ఖర్మా - అక్కడ కిందపెట్టిచావు - యిదేమిటో, బయవేలేదేం ! ఎంతదిరా యీ బెల్లం ?” అంది సీతామాలచ్చమమ్మ పాపడు తెచ్చిన బెల్లం చేతికి తగిలీ తగలంగానే అటనే దిగజారిపోతూ.

“ఎంకటరావి యిచ్చింది అటనే తెత్తినీగా !” అన్నాడు పాపడు సేతులు మెలికలేసుకుంటూ.

“ఎంతని చెప్పి యిచ్చాడా వెంకటస్వామీ ” అంది సీతామాలచ్చమమ్మ వూపిరి విగబట్టి.

“తప్పుడు చవాపాపు తెమ్మంటిరీ, ఆయన చవాపాపు తూసియిచ్చే, యింతలో ఏమయిందీ ?” అన్నాడు పాపడు.

“అయ్యో, యిక నే నేం జేతునూ - యిది సవాపావు బెల్లంట్లా దొంగపక్షి! అసలు పొట్లం అట్టాకట్టివుంటేనే అనుకున్నా ఖర్చుకాలిందని! ఎంత తిన్నాడో ఏమో! కొరికి తిన్నాడా ఏమిటి ఖర్చా! ఎంగిలిమంగలం - అయ్యో నే నేం జేతునూ! పుణ్యానికిపోతే పాపమెదురై నట్టు వీధిలోకి రాంగానే యీ దొంగ మొహంపక్షి ఎదురై నాడు! అయ్యో భగవంతుడా - యిదిగో వారు రానే వచ్చారు సమయానికి - ఏం వొస్తే, ఏం లాభం, అంతా భగ్గునమండిపోయినాక? అసలు యింతోనే వుంటే నాకీ ఖర్చు ఎందుకు పస్తుందీ, ఏమండీ చూశారా యీ అన్యాయం? పులుసులోకి యింతంటే యింత బెల్లమ్మక్క లేకబోతే, యీ దిరిదిపక్షి యిట్లా వీధి గుమ్మం దగ్గర కనుపిస్తే పోసిగడా అని కొట్టుకు వెళ్లి మీ పేరు చెప్పి సవాపావు బెల్లం తెచ్చి పెట్టిపోమ్మన్నా - ఆ తెచ్చిం దెంతో మీరే విచారించి యీ కాపరం యీ చూకోండి, నా దార్లు నేను నెత్తిన కొంగేసుకుని ఏ కాశో, రామేశ్వరమా వెళ్ళిపోతా-” అన్నది నీతామాలచ్చు మమ్మ ఎంకటసుబ్బయ్యగారు లోనకి వచ్చీరాకతలికే.

లోన కొచ్చిన ఎంకటసుబ్బయ్యగారు అటనే కూసేపు కళ్లు మూసుకు నిలబడి - ఎల్లి నడవ తంబానికి చారగిలబడ్డ మాలచ్చుమమ్మనూ, బిత్తరసూపులు సూత్తుండ పాపణ్ణి ఒక్క షణం పరకాయించి సూశాడు.

“యిదుగో నువు కాశీ రామేశ్వరాల్గునక వెళ్లదల్చుకుంటే మంచి రోజుచూసీ అట్లాగే రై లెక్కించి వస్తాగానీ - అయినా ఎప్పుడు చూసినా యీ పులుసులోకి బెల్లాలు లేక పోవట మేమిటి మరీ యిదిగా వుంది నీతో! యిహ ఎన్నాళ్ళు

పోయినా కాపరం యిట్లాగే సాగించదల్చుకున్నావా ఏమిటి? ఎప్పుడు చూసినా ఏ మెరపకాయనోడిమో తక్కువయిందని నడిబజ్జోకోచ్చి గంట మోగించిదిగాని, నువు వంట చెయ్యవా ఏమిటి ఖర్గా?” అన్నాడు నెంకట సుబ్బయ్యగోరు సిరాగ్గా.

“నన్ను పై లెక్కించి వీధులన్నీ విరిగి, మీరే గంట మోయించిరండి-అవ్వ! ఎవరన్నావంటే ఇట్టే నవ్విపోతారు-ముం దానవాపావు బెల్లంసంగ తేమిటో విచారించండి. తరవాత లోపల కొచ్చి వొలకపోర్చుకుగాని” అంది మాలచ్చుమమ్మ తంబాకాణ్ణుంచి.

“ఆ బెల్లం ఎంతరా పాపడూ?” అడిగాడు నెంకట సుబ్బయ్యగోరు.

“చవాపావు యిచ్చారని యిందాకనే దొర్సానమ్మ గోర్లో సెప్పానండి దొరా-”

“నిజం చెప్పు.”

“తూకం ఏపియ్యండి, దొరా.”

“పొట్లం సహం విప్పివుంటే యింకా తూకమేమిటి నా బొందా-” అంది మాలచ్చుమమ్మ తంబంకాణ్ణుంచి.

“అదెందుకయిందో దొరా-” అంటున్నాడు పాపడు-ఎంటనే పాపడి యీపుమీన కెట్లో కెట్లోమది వరసవరసన ఎంకటసుబ్బయ్యగోరి సెను.

మరసనాన్నుంచి పూళ్ళో సానామంది జనానికి పాపడి మొగం అచ్చంగా దొంగమొగానికిమల్లే అగుపించింది.

కొన్నాళ్ళకి అనుకుండాడు పాపడు తన మొగం దొంగమొగా నికిమల్లే వుంటుందని.

*

*

*

ఓనాడు కాలు లాక్కుంటూ వూరు సివర్నండ లంగాడి కొట్టుదెగ్గిరికి సేస్తుండాడు పాపడు.

“ఒరేయ్, ఒరేయ్ రాములూ, దొంగపాపడు వస్తున్నా బ్రోయ్” అంది సుబ్బలు. రాములకు కన్ను మలుపుతూ, తన సేతిలో బెల్లపులడ్డు వెనక్కి దాసుకుంటూ.

“పసిపట్టిన ట్టొచ్చాడే వీడ్తుంపతెగా!” అన్నాడు రాములు తన లడ్డును రెండు చేతుల్లో కప్పిపెత్తూ.

కొట్టుమీన తంబాలసాటున కూతుని, నిక్కినిక్కి సూత్తుండ పిల్లకాయ రాముల్ని, సుబ్బల్ని సల్లగా ఓసూపు సూసి, వొచ్చి ఆళ్ళకి కాత్తై అసంతాగా కూకుండాడు పాపడు మొగమ్మీనకి కండవా లాక్కుంటూ.

సుబ్బలు, రాములకళ్ళి సూసింది. రాములు ఓరగా పాపణ్ణి సూసీ, సుబ్బలుకు కన్నుమలిపాడు, తన లడ్డు తీసి తింటూ. కాత్తై రాములకు దెగ్గిరగా జరిగి, పాపణ్ణి సూసీ సూడనట్టు లడ్డుతీసి పంటికాడికి పోనిచ్చింది సుబ్బలు.

“ఒరేయ్, నీకు డబ్బు లెక్కడివిరా రాములూ.” అంది సుబ్బలు మెల్లిగా.

“మా నాన్నకు తెలియకుండా తెచ్చా అణా” అన్నాడు రాములు మెల్లిగా.

“తెలుస్తే చంపట్రా మీ నాన్నా?” అంది సుబ్బలు.

“బలపం కొనుక్కున్నానంటా” అన్నాడు రాములు.

“ఒరేయ్, కానీకి ఒక్క బలపంగదా, యింకా ముక్కాణీ ఏంచేశావని మీ నాన్న అడుగుతే?” అంది సుబ్బలు.

“నాలుగు బలపాలు కొనుక్కున్నానంటా” అన్నాడు రాములు.

“బలపాలు ఏవంటే?”

“నడుగా.”

“అంటే?”

“అంటే, బళ్ళోదస్తరంలో పెట్టుకుంటే ఎవరో ఎత్తుకు పోయినారంటా.”

“అంటే వీపు చాచేమంటుంది.”

“ఎమందులే. అంటే మా అమ్మ వుందిగా. హూ మా అమ్మ లేకపోతే నే అణా తీసుకురాకేం!”

“ఒరేయ్, తెలియకుండా డబ్బులు తీసుకురావటం దొంగ తనం కాదుట్రా?”

“దొంగతనమేగానీ, కోమటి అక్కమ్మ అప్పుడే లడ్డు కస్తుంటే నోరూరిందే సుబ్బలూ - స్నిగ్ధాడా తెచ్చిపెట్టాను గామ్మా పాపం?” అన్నాడు రాములు లడ్డు చప్పరిస్తూ.

“అవునా రాములూ, బలే రుచిగా వుంది లడ్డు! యీసారి నేనూ అణా తెస్తే నీకూ లడ్డు పెడ్తాగా! ఒరేయ్ చూడ్రా, నా లడ్డు యింకా వేడిగా వుంది” అంది సుబ్బలు రసం చీకుతూ.

“ఎహెహే, నా వొంటికంతా రాస్తున్నావు-చొంగంతా” అన్నాడు రాములు.

“చొంగ కాదురా, పానకంరా!” అంటున్నది, సుబ్బలు నవ్వుతూ.

“ఏం పానకమో మోచేతిదాకా కాస్తున్నది—” అంటున్నాడు రాములు.

వడదెబ్బ తిన్న చోడికి నీలగాలి తగిల్చు కడుపుకాక మీస ముసుగేసుకు కుండు పాపడి ముక్కుకు అదేమయిన బెల్లప్పాకం వాసనా, సెప్రుకు నప్పరింతలూ గాటుగా తగిలే తలికి దప్పికకు తట్టకోలేక, పగ్గాం తెంచుకపడ్డ గిత్తకిమల్లే గబిక్కిన లెగినొచ్చి, రాములూ, సుబ్బలుకు ముంగల నిల బడ్డాడు రొప్పుతా నోటెంట నీలుగారుస్తా.

“కాస్తే ముక్కపెత్తే తప్పెట్టా?” అన్నాడు పాపడు కళ్ళు మెరుస్తా.

“ఘూ—” అన్నాడు రాములు.

“అమ్మా—” అంది సుబ్బలు.

తెలవకుండానే కొట్టుమ్మిన్నుంచి దూకినదూకటం సందుమలుపున బడి అరుస్తా, లగెత్తారు రాములూ సుబ్బలూ ఎనక్కి తిరక్కుండా.

“ఏందిరిది పాపడూ?” అన్నాడు బజార్నపోయే రాగవయ్య.

“పెల్ల లెంటపడ్డాడూ” అన్నాడు బజార్నపోతుండ బసవయ్య.

“పసిపిల్లలు భయపడి పరుగెత్తుతుంటేనే!” అన్నాడు బజార్నపోతుండ కనకయ్య.

“ఎహే, దొంగమొగాన్ని లంబాడికొట్టో పడేదాకా ఓ పోలు పొడవండసే చూస్తారు?” అన్నాడు ముల్లుగర్రతో పొలాబోతుండ రాంకిట్టమ్మ.

*

*

*

అనాడు పాపశివోళ్ళు కాకతగిల్లుట్టుగుంది. లంబాడి కొట్టు మీన గోడకు అదుముకుని కండవా కప్పుకుని కాత్తైకాత్తై వొనుకుతా ముడుసుక్కుకుండాడు. బయట ఓ పక్క నెల వంక పొడిసి ఎన్నెల అగుసిస్తుంటే యింకోపక్కనించి మేగాలు కమ్మి గాలి యిసుక్లో వానతుప్పర పస్తుండది.

తన బతుకు ముదనప్టకంగా వుందనుకుండాడు పాపడు. ఈ పెసంచకంలో రెక్కలిద్దుకుని కట్టపడే నోడి బతుకే అంతంతమాత్రం; యిగ కుంటిపచ్చి తన బతు కింకెట్టుండాలి? అమ్మ బతికుంటే ఇప్పుడు తనకి ఎట్టుండేదో? అమ్మ బతికుండ ప్పడు తనకాలు యికా సడిపోలా. మార్కెటులో కూల్నాలి సేసుకుని బీడీముక్క గీడీముక్కకు కాణీ, అర్ధణాపోయినా దినాకి అధిరూపాయో పదణాలో అమ్మ సేతిలో పెట్టేవోడు తను. అమ్మ దొంగలాగు పుల్చుకూర ఎంతకమ్మగా సేసేది! కారం మెతుకులు పెట్టినా కడుపునిండేది! హుళ-సచ్చి యాడుదో! నా పెళ్లికని-మరి. ఎట్ట కూడబెట్టిందో ఏమో యిరవై రూపాయిబిల్లులు దారంసంచీలో గెట్టిగాకట్టి యాహో సూక్లో పెట్టిందంట! ఆట్ని కాత్తా ఎలికలు యీడ్సుకు బోయినయ్ అని ఓనాడు లబలబమంది. సేసింది తెలివి తక్కువపనయితే ఏడవటం దేనికని సేసంటే యినకసే

పోయిందిగా? యింకా అటనే రాలిపోయింది, నా పెళ్లి కాలే దనుకంటా. పోటమే ముచిదయిందిలే - ఒకటికి రెండు పానాలు అడుక్కుదింటా మాట్టం దేనికి? అయినా అమ్మ ఏమూర్తాన పోయిందో ఆనాట్నుంచే తను దిక్కులేని పచ్చయి పోయినాడు. తన కాలు పడిపోయింది. కాలు పడిపోకుండా ఎసువంటి నైదికం సేస్తే నయమవుద్దో నైదికుడికి తెలవాల్సిందే గాని, తనకెట్ట తెల్సున్నీ? యింకీ తన మొగమ్మీర ఏందో రాసుండవి. అట్టరాసుండక నేబోనే పెకోరూ తన మొగంకల్లి అట్టెందుకు సూత్తారూ? అనుకుంటా కాకరిచ్చి వుమ్మూసి, కండవా యింకాత్తే బిగలాక్కుని, వొనుకుతా కూకుండాడు పాపడు.

ఈదుగుగాలి కాత్తై తగ్గి వానజల్లు సాగింది. నెలవంక మబ్బుల్లోకి దూరి అటిలు లగెత్తుండవి. ఎవరో కర్ర మోపు మీన వొంగిపోయి, వొనుకులు పక్కడొంక మలుపుతిరిగి సల్లగా రాటం గొప్పంగా సూశాడు పాపడు.

సూడు నాయకుల కుక్క బాయ్ మంది, ఆ మడిసిని సూసి. ఆ మడిసి మాట్టాడకుండా వొచ్చి లంబాడికొప్పకాడ ఆగింది.

“ఈ కొట్టుమీన కూకుంటే ఎవరేం అనరుగా?” అం దా మడిసి కొట్టుఅరుగు ఎక్కుతా.

“కూసుని సూత్తే అదే తెల్సున్నీ” అన్నాడు పాపడు ఆ మడిసిని యిడవకండా అటనే సూస్తా. గొబ్బిరిపీసుపాయలు దీసినట్టు ఆ మడిసి జప్పు అట్టుండ దేమనుకుండాడు పాపడు.

నన్నగా తీగకిమల్లే వొంగిపోయిన ఆ మడిసి సల్లగా ఆ కొట్టుమూలకి సేరి గలగలమంటూ ఏందో సంచీమల్లే దింపుకని ఆడే నక్కి కూకుండది.

“ఏవూరేం?” అన్నాడు పాపడు కొట్టుమూలకి నూస్తా.

“ఏవూరయి తేయేంబాబూ, యింత అడుక్కది టూక్టీ?” అంది ఆ మడిసి.

“చరేలే ! అయితే అడుక్కదిటానికన్నమాట నువు యీడకి సేరింది - అయితే చరేలే!” అన్నాడు పాపడు.

“ఏం బాబూ అట్టంటావూ? నాబోటోరికి యాన్టో కాడ అడుక్కునినకబోతే ఎట్ట గడుసుద్ది బాబూ?” అంది ఆ మడిసి.

“బాబేంది బాబూ? యీడ యీ లంబాడి కొట్టుమీన బాబు లెవురయినా యిట్ట హనుకుతా కూకుంటారెట్టా? ఇప్పుడంటే అన్నావుగానీ, తెల్లారి లెగిసినాక నన్ను బాబు గీబన మాక. నీ పేరేందే?” అన్నాడు పాపడు.

“జుత్తుపోలి” అంది జుత్తుపోలి.

“యిస్కోహ్ - మాబాగుందిలే” అంటా నవుకుండాడు పాపడు.

మరసనాడు తెల్లారంగానే జుత్తుపోలి జోలి తగిలించు కుని, ఓసేళ్తో తాడుగట్టిన చీనారేకు డబ్బా, యింకో సేళ్తో కర్రా పట్టుకుని ఒంటెకి మల్లే మెడ జాపుకుంటా వూళ్ళోకి నడి సెల్లింది.

“తనదియ్య ఆడసూతురంటే అట్టుండాల!” అనుకుం డాడు పాపడు.

మ రజేందో జత్తుపోలిని ఆటే సూత్తుండొద్దీ పాపడికి కడుపులో ఏళ్ళు బెట్టి కెలుకుతుండట్టయితుండది. అట్ట ఒంటెకి మల్లే పెతిదిసం ఎల్లి అడీడ ఏం గీరుకొచ్చుద్దో ఏమో ఆ మూలకి సేరి మాట్టాడకుండా, సప్పిడికాకుండా కూకుని ఏం రేందో సప్పరిస్తున్నట్టుంటని. అడుక్కు దినేదానికి అంత సాటు దేనికీ? మీడబడి పీక్క దిటారెట్టా? అడుక్కుని యింత దొరికితే తినేదీ, లేకబోతే పస్తుపండుకునేదీ, అంతేగాని అడుక్కు దినేదొరికాడ ఎవరన్నా గీరుకుటారెట్టా? మరి యిగనేంది యీ జత్తుపోలి? అడుక్కుదింటానే తనని సీదరిచ్చుకుంటుండది. ఏవూరన్నా ఎల్లి అడుక్కుదింటే బాగుండు జత్తుపోలి. వూడట్టుండి పాపడికి అనుమానం ఏసింది. జత్తుపోలి తన మొగన్ని వూళ్లోవోరికిమల్లనే సూత్తుండవని- కడుపులో కెలికినట్టయింది పాపడికి.

ఆ రేత్తిరి యీదురుగాల్తో వానజల్లు పడ్తుండది వొనుకు పుట్టిస్తూ. ఆ రోజంతా పొండుకున్న పాపడు లెగవలేదు. నీకటి పడ్డాక వొకటి రెండుసాగు కళ్ళదెరిసి కొట్టుమూల సూత్తే జత్తుపోలి అగుపించలా. ఆపైన మస్తలో వొల్లు తెలవలేదు పాపడికి.

ఎంత రేత్తిరయిందో ఏమో - ఏందో సల్లగా తగిల్లు ట్టయింది పాపడికి. కళ్ళదెరిసి సూశాడు పాపడు. ఒక యిగ్రహం తన పక్కన కూకుని సల్లగా తాకుతుండది. ఒక్క పాలి పాపడి నోరు తడారిపోయింది.

“ఎవరూ-?” అన్నాడు పాపడు యినపడకుండా.

“నేనేలే జత్తుపోలిని. యియ్యాల ఏం తిన్నేదా నువ్వా?”
అంది జత్తుపోలి.

నోట మాట రాటంలేదు పాపడికి. తన వొంటిమీన
జత్తుపోలి సెయి సల్లగా జివుజివున లాగుతుండది!

“లెగు- నాకాడ పుల్చుముద్ద వుండది తిందువుగాని రా.”
పాపడి రెక్కపట్టుకుండది జత్తుపోలి.

తన బల్లు ఎందుకో వొంగుతుండదనుకుండాడు పాపడు.
తనని జత్తుపోలి ఎలేసిందనుకుండ పాపడు నీకట్టో జత్తుపోలి
మొగంకల్లి నూశాడు.

సల్లగా సెయిపట్టుకుని కొట్టుమూలకి నడిపిచ్చుకెళ్ళింది
పాపణ్ణి, జత్తుపోలి.

రత్తి కోక కట్టింది

కీట్టకాలవకు నీ రొచ్చిందంటే గూడెంలోవుండే కూజనం ఆ వాసన పీలుస్తూ లెగిసి కూకుంటారు. ఆ వాసన పీలుస్తేనే ఆళ్ళ మొగాలకి రంగొచ్చుంది. రంగురాటమంటే, కోత్లలో రాల్చుకుండ తిండిగింజలు ఎండదెబ్బలకిముంగల్తే నలసుకు పోతాన, నడతీతసాగేతలికి నెరెబగిల్చి రేగడిగడ్డన పీక్క బొయిన డొక్కల్లో పొల్లాస్తుండ జీవాలు, కీట్టకాలవతిడి సల్లగా తగిలేతలికి, వాసనినుకు తగిల్చి కప్పలకిమల్లే బెకబెకమంటా తిండి గింజలకి నోళ్ళు దెరిసుకు లెగసి కూకుంటారన్నమాట.

ఇక సాగుతయి నాల్లు. నాల్లు సాగటమంటే కూజనం పుట్టబద్దలయిన వుసుళ్ళకిమల్లే రేగడి బురదలో బూమి యావత్తూ యాడజూసినా తిరుగాడ్తా, పాటలుపాడ్తా, యీరంగా లేసు కుంటా, బురదనీలు సల్లుకుంటా, కోకలెగట్టి, పంచలు బిగట్టి, సిట్టలొచ్చి గింజను పట పట పట పొడుస్తూ పోయినట్టు చిట పట చిట పట మిసిసీకిమల్లే నారునాడ్తా పోతారన్నమాట.

నాల్లు రాటమంటే, రంగుకోకలు కట్టుకుండ కూజనం ముటాదాల్లు నాలుగు పక్కలా కోపేసి నడిపిస్తావుంటే కొప్పల్లో పూలుదోపుకుంటా, నోట్లో పువాకముక్క ఏసుకుంటే ఏసు కుంటా, చీతాం అనుకుంటే చుబ్బాం అనుకుంటా, సేతిగాజులు సరిజూసుకుంటా, కాల కడాలు కొట్టుకుంటా, నాటుకు సోల్పున

పోతావుంటే పక్కపక్క అరుగులమీన, రాత్తోపక్క పెట్టి మొగళ్ళకాడ కాత్తి సుమారై న పూరిజనం నడుంకట్టేసుకూకుని, పువాకు యీనెల దీసుకుంటా నోళ్ళు దెరసుకు నీలు గారుత్తా సూత్తావుంటారన్నమాట.

ఈ యవదానంలో—కోకి పెట్టిపగుడ్డు పిల్లయి కూకుం డట్టు—నిన్న మొన్నదాకా ఎలికకోకల జడలేసుకుని ఏ అరుగుల మొత్తల్నుబట్టే ఆ యరుగు మొత్తలకాడ తచ్చాడ్తావుండే పిల్లమండలు యిట్ట తెలవకుండానే పుగడ్టుండి, రంగు కోక తెగట్టి నునుపెక్కన కట్టుస్తోకో ఆ నజాన కూల్జనంలో పడి పోతావుంటే, కూకుని పరీచ్చగా సూత్తావుండ అసువంటి సుమారయిన పూరిజనానికి నరాలపొట్టుదప్పి నీలుగార్తయ్యన్నమాట.

అయితే యీమద్దెనే కాత్తి పెద్దమడ్సయిన రత్తికి ఎలిక జడబాయి బతికిమల్లే కొప్పొచ్చి, పోయిన మార్నాలపండక్కి జేజి కొనిబెట్టిన ఎర్రకోక ఎగ్గట్టి, తెల్లగన్నేరుపూలు కొప్పుకో కోపుకుంటా, అందల్లోబడి నాట్లకి ఎత్తావుంటే సూత్తాకూకుడ నలుగుర్జనానికి తను ఎట్టగుసిత్తావుండద ఎట్ట తెలుచుద్ది?

శివమ్మగారి శివయ్య, బసమ్మగారి సుబ్బయ్య రాత్తో పక్క సింస్పెసుకింద పువాకు యీనె దీసుకుంటా ఎత్తావుండే కూలి జనాన్ని - పూరకనే సూత్తా కూకుండారు.

‘సుబ్బయ్యా!’

‘ఏందిర శివయ్యా?’

‘ఆ పొయ్యే మడ్సి మన రంగయ్య కూతురు రత్తెహ్లా?’

అన్నాడు శివయ్య మీసకట్టు తుడుసుకుంటా.

‘అదే సూస్తున్నా!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య రత్తిపోకడ కనిబెట్టా.

‘ఎదిగిందే!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘పొండుకుమల్లే పండింది!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘తల్లుండమొయ, బల్ గురిగా వాదిలావే మాట!’ అన్నాడు శివయ్య సుబ్బయ్యను అట్టొక సూపు జూసి.

‘ఉండ విషయం అది సెప్పొద్దూ!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య సిన్నగా నవ్వుతా.

‘సినిమాకిమల్లే వుండదే!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘సెమా ఏందిరోవ్ శివయ్యా?’ అడిగాడు సుబ్బయ్య.

‘ఎహె మొన్నంటే మొన్నడ్డాకా ఎలికతోకకుమల్లే ఇంత జడేకుకుని తిరుగుతుండేదంటే!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘ఎవరు రత్తేనా? యీ మద్దెనే పెద్దమడ్స యిందంటలే’ సెప్పాడు సుబ్బయ్య.

‘యిగనేం, యిచారిస్తా వుండావన్న మాటా? మరి మనిషే కొత్తదన్నట్టు మాట్లాడ్డావేరా సుబ్బయ్యా?’ అన్నాడు శివయ్య.

‘ఓరిపోరా ఎంత సెడ్డా నీకుండంత రంది నాకేడుంది!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘మరి జాడా తియ్యంది నీకెట్టతెల్పురా అది పెద్దమడ్స యిందనీ!’ అడిగాడు శివయ్య.

‘అంతేనా! మప్పినిజూత్తే ఆ మాత్రం తెలవదెట్టా? అయినా! నీకు నాకుమల్లే నలుగురు అచుకుంటావుంటే

యియన్నీ యినిపిచ్చుకోకబోయినా తెలుస్తావుంటయ్యే?'
యిడదీసివట్టు సెచ్చాడు సుబ్బయ్య.

'అంతేననుకో' వొప్పకున్నాడు శివయ్య.

'ఆళ్ళ జేజి చెలుసా?' అన్నాడు సుబ్బయ్య.

'ఎవరి జేజి?' అన్నాడు శివయ్య.

'రత్తి జేజంటే?'

'ఎవరు గోసెమ్మరా? అదిగేం రత్తి పక్కనేస్తా'.

'పక్కనే ఎప్పుండదంటామా. కరుసుకుని ఎప్పుంటే?'

అన్నాడు సుబ్బయ్య.

'కావలా ఎట్టా?'

'మరేది! అబ్బో యీ ముసలోళ్ళ సంగతి యింకా
నీకు బాగా తెలవదుగావాల్సి - చరేలే! అస లీ గోసెమ్మ
మాటకి ముంగలే కోక లెస్తున్నాట!' అన్నాడు సుబ్బయ్య.

'ఏంటి, రత్తిమీద ఎవరన్నా కన్నేస్తారనేనా?'

'అదే దానాట.'

'ఆ, ముసస్తీ! ఓరిపోరా యీ గూడెంజనం మనకి
కొత్తంటా! అస లెండుకు ఫద్దినాలు నువు వోపికపట్టి సూడు,
యవారం ఎట్టదిరుగుద్దో సెక్రం దిరిగినట్టు!' అన్నాడు శివయ్య.

'ముసలాళ్ళకి కక్కుర్తి బాహు జాస్తంటలే' యింత
సిన్న ఎండిబిల్లి నేతిలో బడ్డేసరి' అన్నాడు సుబ్బయ్య.

'మరిగనేం!' అన్నాడు శివయ్య.

'అన్నట్టు ఎంకట్రామయ్య నాల్దినాల్సింది యీ
గోసెమ్మోళ్ళ గుడిసెలకాడేతిరుగుతావుండాడంట దేనికనబ్బా?'
అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘ఎవరు అంకమ్మగారి ఎంకట్రామయ్యా?’

‘మరింకెవరు ఆడుగాకుంటె?’

‘ఆరి - ఆన్టోపాలి నలగబొడవాల్సిందే!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘పెంకోడికన్నూ రత్తిమీనా! అందుట్టో ఈడు జేరాడా-’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘నువుమటుకు పూరకనే వుండేనోడివికాదే!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘చా, నీతోడు! అసలు గూడెంసాయలకి ఎట్లే వారం పద్దినాలయితే! యింకా నువేమన్నా బోగట్టా జేళావేమోనని అడుగుదామనుకుంటుంటే?’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘ఏంది-? తల్ముండమొయ నువురా మనగాడివంటే సుబ్బయ్యా! అసలందుగ్గాదూ నీకు కళవారుమణేలాఅని పేరొచ్చిందీ! పేడతక్కడని కతో టుండదిలే; అట్టండది నీ యవారింజూస్తే.

‘అబ్బే గూడెంక లేమన్నా ఎత్తుండావేమోనని అడిగాలే’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘ఎహె, యిదియ్యాల కోకగట్టుకు అగుపిస్తే చూడా లొచ్చిందిగాని యింతకిముంగల దీనిమొగం ఎవరుజూశారూ?’ అన్నాడు శివయ్య.

‘అన్నట్టు రోసెమ్మోళ్ళు ఎంకట్రామయ్య సేనుకే నాట్లుకుపోయింది, తెల్పా?’

‘ఆ! తన్నదియ్య, ఆడా వొంటసేతిమీద యవారం నడుపుతాడూ! అప్పుడే జాడాదీశావే - నువు వూరుకుంటా!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘ఆ, యిందాక ఎంకయ్యంటుంటే తెల్పిందిగాని లేకబోతే నాకిదేనెట్టా పనీ - యింకా నయం!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘మరి నువు యింకా మొదలు పెట్టించలేదేం నాట్లూ!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘యింకా నీరెక్కందే! మీరో!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘మాదీ మీయోపాటే అవుతుందిలే. అన్నట్టు మంగి ఏమంటున్నదీ?’ అన్నాడు శివయ్య.

‘అదా—! అబ్బే దాని మొగంజూసే నాలుగయిదు నెలలయితే, ఆ రోజులన్నీ పోయినయితే శివయ్యా, యిప్పుడేందో మనదార్న మనంపోతే బాగుండు ననిపిస్తున్నది’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘అబ్బవ్ ! యీ సుబ్బయ్య పెద్దమడిపైతుండట్టుందే! ఓరి పోరా నాకాడంట నీపార్సా! కిందట నూర్పిళ్ళప్పుడు కదంబ్రా మంగిని ఆ ఊంకలకాడ దారి దప్పించి మీ సాయిడి లోకి తీసికెల్లిందీ!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘సరేలే! యితే నన్నమాట నీకు తెల్పింది! ధానంతట అదేగా ఎంటపడిందీ!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘ఓరి పోరా నీ మాటలకేం వచ్చిందీ! మంగి సంగతి నాకు తెలియదూ, లబోయ్ దిగాయ్ మంటూ అదావజాన ఏడ్చిబోతే?’ అన్నాడు శివయ్య.

‘నీ కాడికొచ్చి ఏడ్చుకుండదేం? ఓరి పోరా నువుమటుకు దాన్ని పూరకనే పోనిచ్చావంటా!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘నేనా-! తెలవక ఏదోఒక్కపాలిబుద్ధి గెడ్డితిన్నదనుకో. ఎట్టయితే యేం అదేం ఆశబెట్టావో ఏమో సివరకి అది ఎటూ గాకుండా ఎల్లి, ఆ ముసలోణ్ణి పెల్లిజేసుకుండె!’ అన్నాడు శివయ్య. ‘సరే, దానికి ఆ ముసలాడే దేముడికిమల్లే వుండే! పోనిద్దూ యిప్పుడెందుకొచ్చింది ఆ పాతపురానమంతా,’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘నిజమంతే ననుకో,’ అన్నాడు శివయ్య.

‘రత్తి బహుగెట్టిది - అది నడకెట్టు నడసుద్దో సూతా వుగా?’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘సూసేతలికే కరెంటుకొట్టినట్టు తల్లిరుగుతే!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘అయినా వుత్త పిల్లముండలే!’ అన్నాడు సుబ్బయ్య.

‘యియ్యలేగా అది కోకగట్టిందీ!’ అన్నాడు శివయ్య.

‘అంతేననుకో నీకాడ చేజోలు పువాకుండట్టుండే-!’

‘కావలెట్టా?’

‘కావాలా-? తేతేతే-’

*

*

*

తెల్లారి సింగారిచ్చుకు నాటు కెల్లిన రంగుకోకల కూల్జనం మాపిటేలకి పంటకాలవలకాడ, సెరువు సెట్టాలకాడ, వొంటి మీన ఆడిడ కొట్టుకుండ బురద - కాళ్ళ కడాలూ, సేతి గాజులు సుబ్బరంగా కడుక్కుని, గీగామంటా కూలిగింజలు కొలి పిచ్చుకునేవోరూ, యింటికాడ పిల్లోళ్ళేడుతూ వుంటారని అటు

లగత్తేవోళ్ళూ, బువలోకి మిరపగాయ బొరపగాయనీ, ఎర్ర గెడ్డ తెల్ల గెడ్డలనీ, మరసనాటికి గొబ్బరినవులు ఎట్టననుకుంటా చీసాకాయలకి లగత్తేకోయా, మొగోళ్ళకి పువాకనుకుంటా, బుడ్డోడికి కాత్తేమన్నా పెట్టమంటా ఊళ్ళో ఆమూల, యీమూల, కోవటికొట్లకాడ కాళ్ళకడాల మోత బుట్టిచ్చి, సివరకి తోసేసినట్టు ఎటుజనం అటు సల్లసల్లగా గూడెం సేరు కుండాదు.

కొత్తగా కోకగట్టి జనం మద్దెకొచ్చిపడ్డ రత్తికి ఆయాల మనసంతా - బిడ్డీమీన రవిలుబండి లగత్తినట్టు - కొట్టుకుంది. అదేందో రాత్తామీన నడుత్తున్నంతలెక్కా పక్కపక్క అరు గులమీన, స్లెక్కిరింద కూకుండ మొగజనం రెండేసి రెండేసి బారల ముల్లుకర్రలు దీసుకుని తన ఎర్రకోకమీన పొడుత్తా వుండట్టే అనిపించింది రత్తికి. యీ మడుసులు తను యిన్నాల మించి ఎరిగిన మడుసులు కారు. యీళ్ళ కళ్ళు కోటయకొండ తిరనాల్లో నెలట్రీ దీపాలకిమల్లే దగదగ మెరుస్తుండయి.

‘నాటేస్తున్నంత లెక్కా ఆ ఎంకట్రామయ్య పొద్దు తిరుగుడు పుపుకుమల్లె తనెటు తిరుగుతుంటే అటు తిరుగుతానే వుండాడు. అయినా ఎర్రకోక బొహు బాగుంది. చీతాయ్, ఎంకాయ్, యీరావులు ఎర్రకోక ఎట్టుండా వుండదన్నారు. అందుకేగావాలు రాత్తాపక్క జనం అట్టాజూశారు? అయినా యిదేది పాడూ, కొత్తకోక కట్టుకుంటే పొడిసినట్టు ఆవజాన సూడాలెట్టా? చీ పాడూ, చిగ్గేసుద్దీ! అదేందిమరీ ఆ ఎంక ట్రామయ్య యాడో జబ్బునపడి లెగిసినోడికిమల్లె అట్ట

జూత్తాడూ! నిజంగా అదేందో జబ్బే యీళ్ళకి - యామో పాడు-' అని ఎట్టెట్టనో అనుకుండది రత్తి.

అయ్య బువదిని బయట మంచాం వసుకుని సెంచుకర పూదుకుంటూ కూకుండాడు. జేజి అమ్మకీ, పిన్నావుకూ, రత్తికి కంచాలు పెడ్తావుంది బువ దింటానికి.

ఆయాల్దాకా కుండలో గాబుల్లో పిన్నావుతో బాయి కాణ్ణించి నీలుదెచ్చి పోతావుండ రత్తికి శెల్లారి నాల్లకు తన కొత్తకోకమీన బురదమచ్చలుంటయ్యనిపించింది.

'అమ్మోవ్, సెరువుకాడ కోక జాడిచ్చుకొన్నానే!' అమ్మ నడిగింది రత్తి.

'యీవర్దాకా ఏంజేశావే - శెల్లారి జాడిచ్చుకుందువులే' అంది అమ్మ.

'నాటు కళ్ళేయాలకు ఎట్టారుద్దమ్మా! దొబ్బు నెల్లొత్తా సమ్మా' అంది రత్తి.

'ఓ యబ్బో! కొత్తకోక గట్టిందిగాని నాటెయిదు గావాల యీపిల్ల! ఏం అదిరిపర్తుండదమ్మాన్ నీ కూతురూ! యిగ సాల్లే సంబడం, పెట్టెలో దాసుకో పండక్కి బొండ క్కంటూ కట్టుకుందువుగాని. యియ్యాల కట్టుకుండది సాల్లే - నిచ్చేవమంటి కొత్తకోకనిగాత్తా బురదనీలల్లో పొల్లిచ్చుద్దంట నూడమ్మాన్ నీ కూతురు!' అంది జేజి.

'ఆ, యీవిడే మాగాంగా కొనిబెట్టింది; మా అయ్య నడిగి నే నంకోటి కొనిబెట్టిచ్చుకోననుకుండావా?' అంది రత్తి.

'అయ్యో వగలూ! మీ అయ్యోకటి కొనిబెట్టే నీ మొగుడెన్ని కొనిబెట్టాడే పిల్ల!' అంది జేజి ముచ్చటగా.

‘తెల్లారి లెగుతే యియిడ కెప్పుడూ మొగుళ్ళే - సూడమ్మా?’ అంది రత్తి.

‘అమ్మ బుల్లో! యిప్పున్నుంచి ఏం ఎగిరిపడ్తుండ దమ్మోనో, నీ కూతురూ! సూత్తుండావుగా, యిప్పుడెల్లీ ఆ చెరువుకాడ కోక జాడిచ్చుద్దంట నీకూతురు!’ అంది జేజి.

‘అయితే నువు కూడు దినవంటే రత్తి, మేం కూకుంటుండాం, యామోనమ్మ యిప్పిల్లతో సావుగుండది,’ అది అమ్మ.

‘దానికి కోకతోనే కడుపు నిండుతుండే,’ అంది పిన్నాం, కంచాంకిల్లి సూత్తా.

‘రేపునికి పరికినీ కట్టుకోరాదంటే! యిప్పున్నుంచి కోక లేదమ్మా యీ పిల్లకూ?’ అంది అమ్మ.

‘యిగ సాస్తే వూరుకో! యింకా పరికినా లేపిచ్చుద్దంట యీపేదో! పిన్నాం కోకేవన్నా కట్టుకుందువులే యిప్పు డేడకి బోతావు నీకట్టో,’ అంది జేజి.

‘ఆడ నాకుముటుకేం వుండయ్యవమ్మోనో కోకలూ,’ అంటన్నది పిన్నాం.

‘వుప్పుడు నీ బంగార మేం పీక్క దిస్తేదులే నువు వూరుకోమ్మా. గాబుకాడ దొబ్బున జాడిచ్చుకురారాదంటే యాడికో వుప్పుడు పడిబోకపోతే?’ అంది అమ్మ.

‘సచ్చేట్టు దెచ్చిన నీలన్నీ వుప్పుడిమే కోకలు జాడిత్తా కూకుంటదిగావాలు!’ అంటున్నది పిన్నాం.

‘నువ్వమ్మా తెచ్చిందీ! సూడమ్మా-!’ అంటున్నది రత్తి.

‘యిగ యియ్యాల యిళ్ళో కూడుదిన్నట్టే! గబగబ బావికాడ కెల్లి రెండుబుంగలు నీలు దెచ్చుకుని యీడే గుంజకో రాదంటే కోకా - ఎల్లవేందే రత్తాం!’ అంది అమ్మ, పేసీ లెందుకంటా.

‘ఆవ్!’ అంది రత్తి బుంగ సేతబడ్డా.

‘పిల్లముండను ఒక్కడైతే నీకట్టోపంపుద్ది?’ అంది జేజు.

‘పూ, నంగనాసి- నే లెగవలేనమ్మా పుప్పడు-అసలే వొల్లంతా యిరక్కొట్టెనట్టుంది,’ అంది పిన్నాం.

‘నిన్నెవురేం రామన్నా పాపం-’ అంటన్నది రత్తి.

‘యిదిగో రత్తాం’ అంటా యిసుగుతో అమ్మ లెగవక తలికే బయట సెంచుకర మైకంలోపడ్డ అయ్యని దాటి రాత్తా మీనకొచ్చి వాలింది రత్తి బుంగా, సేదతో.

పెయ్యదూడను పాల కొదిల్చుట్టు - మద్దె మద్దె ఆరీరు నూడకుండా - ఎగిరెగుర్తా గబగబ బాయిదెగిరికి పేర్తాపూడ రత్తికి, ఎంకట్రామయ్య గొడ్డెసావిడికాడి కొచ్చేతలికి తత్తర బుట్టింది.

‘ఎవరా ఎల్లేది?’ అన్నదా యిగ్రహం దారిమయాని కొచ్చి నిలబడ్డా. అది ఎంకట్రామయ్య కంటం. మట్టిబుంగ తాప్పన బూమ్మినపడి ఎయ్యసెక్కలగా పగలాల్పిందిగాని- తెప్పకొయ్యని కరుసుకుండట్టు కర్సుకుంది బుంగకు రత్తి.

‘ర-ర-ర-ర-త్తని-’ మాట కొట్టుకుంది రత్తికి.

ఎంకట్రామయ్య ఎందుకో సప్పరిత్తుండా డనుకుంది రత్తి.

‘యూజికో ఎగురుకుంటా పోతావుండావే - ఎనక మీ జేజి లేదెట్టా!’ అన్నాడు ఎంకట్రామయ్య సేతులు పిసుక్కుంటా.

‘కోకజాడిచ్చుకోను - దొబ్బన - ఎల్లమంటేనీ-’ రత్తి నాలిక మడ్డబడింది.

‘యిగనేం - యిదిగో-’ నీకట్టో అట్టిను సూశాడు ఎంకట్రామయ్య.

‘ఆ-!’ అంది రత్తి.

‘కాత్తె నీతో పనుండదే-’

‘ఓమ్మో-!’

‘ఎహే ఊరకనేలే అరవమాకా - యిప్పుడే ఎప్పుడు గాని, సాయిట్టోకి వొత్తావెట్టా-!’ ఎచ్చగా ఎంకట్రామయ్య సావిడి గోడసాలుకు లాగాడు రత్తిని సంతేదంటా.

‘ఏంనీ - యాడిగో అట్టగుంజతాడేం - యిదేంరమ్మా-వామ్మో-’ ఎంకట్రామయ్య కట్టు వెలుద్రవీపాలకిమట్టే అట్టెల్లిగి నయ్యో లేనో, యిదిలించి దూసుకుండ దూసుకోటం- ఎల్లి బాయికాడ ఆపురాపురుమంటా పడ్డోసేని నీలుతాగిన రత్తికి వొల్లంతా సెవటలుబట్టి గుడ్డబడిసివై.

‘ఎప్పుడు - ఏది రత్తి-’ అదేమునున నీలు దాగు తుండావ్!’ అన్నది నీలకొచ్చి నిలబడ్డ చీతాం,

‘ఎవరు - చీతాం - యదవ - సెడ్డదప్పికయిందే చీతాం - చీతాం -!’ అంది రత్తి దడదడమంటా.

‘ఏందే రత్తి?’ అంది చీతాం.

‘నువేనా, యింకా ఎప్పురో అనుకుంటాలే - దొబ్బన నీలు లాగమ్మా యిద్దురం కాత్తెలక్క కల్చేస్తాం-’

చీతాన్ని సాటుజేసుకుని ఎంకట్రామయ్య సావిడిదాట్టు రత్తి యింకాత్తెలక్క బాయినాక యిగ పరవాలేదనుకుంటా

చీతాంశో నీలి గబగబ యింటికి మల్లింది ఆడిడ ఎల్లురు నూసుకుంటా.

గబగబ యీది మలుపుకుండా వొచ్చి - పొలుగు దిగేసి నట్టు అటనే నిలబడిపోయి - అట్ట మొగంమీనకి తొంగిసూసిం దా యిగ్రహం.

‘ఎవురూ - ?’ అంది రత్తి, చినిమూ జూసి నట్టయి.

‘నే సుబ్బయ్యణ్ణే - మా శివయ్యోమో ననుకుండా లే - నువు రత్తివెట్టా ?’ అన్నాడు సుబ్బయ్య జరుగుతా.

‘వుండు ఎల్లాల -’

‘ఎల్లువులే -’

‘యిగ సాల్లే లెగు -’

‘ఎవురూ లేళ్లే’ - అంటన్న సుబ్బయ్యకు పటపటపట సరాలు తెగినట్టయి సేతులు లెగుతుండయ్యో లేదో -

‘టాప్’ మని యీపుమీద పెట్టిదిమ్మ మోగేతలికి - బత్తా ఎత్తేసినట్టు - బూమ్మీనకి పట్టికొట్టి పొండుకుండాడు సుబ్బయ్య.

‘యదవా !’ అన్న దాయిగ్రహం సుబ్బయ్యను వొంగిసూత్తా.

‘ఓరి శివయ్యోవ్ - సత్తినా -’ అని మూలీగాడు సుబ్బయ్య యీపుమీన సేతుల్తో అటనే లెగిసి కూకుంటా.

‘ఎవురు సుబ్బయ్యా - సచ్చానా నాయినా -’ గబగబ సుబ్బయ్యను వాటేసుకుని లెగవడిశాడు శివయ్య.

‘యిదేదిర శివయ్యోవ్ -’

‘అరెరెరె - ఎంకట్రామయ్య ఏటుకు సచ్చాడనుకుంటిని
గండ్రా సుబ్బయ్య -’

‘పొళూడ్లన్నండా - కాత్తె వా శేసుకోరా నాయనా -’

*

*

*

ఆ రేత్తిరి ఎర్రకోకసుట్టూతా వెలట్రీదీపాలు గిగిరా
తిరుగుతూ టాప్ టాప్ మంటా పగుల్తుండట్టు కలగంటన్న రత్తి
సుట్టూసల్ల గాలెగిసిన జేజి యింత పువ్వుగల్లుదిగదుడ్చిబారేసింది.

పాలెంలో బొమ్మలాట

ఎంకటసుబ్బయ్యగోరి బుడ్డజీతగాడు సూరాయి నెత్తిన కండవా ఏనుకుని ముక్కు ఎగడోసుకుంటూ లోన ఏందేందో గొనుక్కుంటూ సత్రంకాడ రావిసెట్టుదెగ్గిర కొచ్చేతలికి ఆడ తోలుబొమ్మలాట పందిరి అప్పుడే తెగిసి కూకుండది. పందిరి అట్ట సూనీసూడకతలికే నీలకుండ పిలి నీలుకార్పట్టు సూరాయి పానం ఆటనే దిగిజారిపోయింది.

అసలు సూరాయి యిసువంటి బొమ్మలాటలు సూసే వద్దతే వేకు. బొమ్మలాట ఆడేనాటికి పద్దినాల ముంగల బలానిదినం బలాని సోట, బలాని ముటానోరు, బలాని తోలుబొమ్మలాట ఆడ్తారని పూరికి ముంగల సూరాయి పెతోరికీ సెప్పాల. ఆమయిన ముటానోరు పూళ్ళో కొచ్చి దిగినాక ఆ రంద్రో పరాసికాలాడ్తా, దెగ్గిరదెగ్గిర తిరిగి పందిరి ఏసేయాలా, బొమ్మలాట మొదలు బెట్టేముంగలాకుర్ర సంఘను పందిరి సాయలకు రానీకుండా ఓ కోపు కాత్తా, మద్దె మద్దె ముటా నోర్కి పుసారెక్కిత్తా వుండాల. అసువంటి వద్దతి యిప్పుడు పెడదిరిగింది.

ఎప్పుడో పద్దినాలకి ముంగలే తెల్పింది సూరాయికి నాంచారిముటా వొచ్చి పాలెంలో సత్రంకాడ రావిసెట్టుకింద బొమ్మలాట ఆడబోతుండారని. ఈ సమాశారం అట్ట

తెల్చిందో లేదో ఎంటనే సూరాయి గెహించాడు. అయ్య తనిని ఎంకటసుబ్బయ్యగో రింటో జీతానికి కుదురుస్తా ఆరి గొడ్డ సాయిట్లో గొడ్డతోబాటు కట్టేసి పోయ్యాడని;

కన్నీకటి పడేయాలకి పుగారుపాయలు సీల్సుకుంటూ ఎంకటసుబ్బయ్యగోరు పాలెంలో బొమ్మలాట యవారాలేందో యిశారద్దామని బయల్గొని అట్ట మలుపు తిరిగినో లేదో సూరాయి గొడ్డసాయిట్లోంచి స్లగ్గా జారి సత్రంకాడి కొచ్చి నిలబడ్డాడు.

తెల్లారి నాంచారి ముటా సెరువుగట్టుమీనకుండా పాలెంలోకి రాటం గొడ్డసాయిడి గోడ్డెక్కి ఎప్పుడో సూశాడు సూరాయి. ఇం కూసేపటికి నాంచారి ముటా శాపనయ్య బజార్లోకొచ్చి వొచ్చావుంటే ఎనికెడ్డే కొండాయ్, కోటాయ్, కాంతాయ్, రంగాయ్, రత్తాయ్తోబాటు జడగెక్కుంటూ సీతాయి రావటం సూసిన సూరాయి సాయిడిసూరుకు అటనే కరుసుకుబోయాడు.

నాంచారి ముటా పాలెంలోకి జేష్టట్టు తెలిసి మోత లెగిసి పోతావుంటే, యీడ గొడ్డ సాయిట్లో సందేలదాకా నెవరేత్తా కూకుండ సూరాయి ఎంకటసుబ్బయ్యగోరు అట్టెల్లి పండు తిరగనే తిరిగేతలికి ఈ తకూసి ఎలకాడకొచ్చిపడ్డట్టు సత్రంకాడి కొచ్చిపడ్డాడు.

అయితే ఏం-పందిరి అప్పుడే లెగిసి కూకుండది. తన సెయి తగలందే ఆ పందిరి లెగిసి కూకుండది ! మందనించి దారి దప్పిన దూడకిమల్లే పందిరి స్పృహతా సూత్తుండ సూరాయికి పందిరికి కాత్తై పెడగా కోపుగాసిన పోలీసులకిమల్లే కొండాయ్,

కోటాయ్, కాంతాయ్, రంగాయ్, రత్నాయిలు సోల్పున నిలబడుంటం పయినంగా అగుపించింది. ఒక్కపాలి యీపుమీన బురదమట్ట పాకినట్టయింది సూరాయికి.

అయ్య తనని ఎంకటసుబ్బయ్యగోరి గొడ్డసాయిట్లో కట్టెయ్యకనేబోతే తనకన్న ముంగలగా కొండాయి ముటా ఆనజాన ఆడ నిలబడుండేదేనా?

“అన్నీ సూరాయ్!” అని అరిశాడు కొండాయి.

“అన్నీ సూరాయ్!” అనరిశారు కోటాయి, కాంతాయ్, రంగాయ్, రత్నాయిలు.

“ఆళ్ళదే యీడ పెత్తనం. తనని పదామడ ఎనిక్కి నెట్టారాళ్ళు” అనుకుండాడు సూరాయి.

“ఓరి రాగ్రారి సూరాయోన్!” అనరిశారు కొండాయి ముటా.

“ఆళ్ళయ్యోళ్ళు ఆళ్ళని యాడికిబోతానంటే ఆడకి పోన్తారు. ఆళ్ళయ్యోళ్ళు మంవోళ్ళు” అనుకుండాడు సూరాయి.

“ఇంటి కెల్లి యిప్పుడే వొత్తాలేరా!” అంటూ సూరాయి అట్ట ముంగలికి ఒక్క అడుగు వశాడో లేదో లంబాడి కొట్టుపక్కనించి కడ్డికిమల్లే వొత్తుండ ఎంకటసుబ్బయ్య గోరు అట్ట అగుపించేతలికి, యిగ అట్టనే ఎనిక్కితిరిగి లగ్నైన లగ్నైతడంర తమ్మసందుమలుపుకాడికొచ్చిపడ్డాడు సూరాయ్.

“ఒరేయ్?” అంది మలుపు మొత్తనుండ ఆ యిగహం,

“అమ్మ సత్తినో రయ్యో”- అంటూ అటనే ఆ యిగ్రహా
మ్మనకు వారిగాడు సూరాయ్ సీకట్లో ఏది ఏదయిందీ తెలవక.

“అమ్మ సంపాపురా సూరాయో” అం దా యిగ్రహం
సూరాయిని గెట్టిగా వాళేసుకుంటూ.

“ఎవరూ?” అన్నాడు సూరాయి యిగ్రహం జడ సేతికి
తగిలేతలికి కాత్తె తెప్పరిల్లుకుంటూ.

“సీతాయి నా నేనూ, సంపితివిగదంగ్రూ సూరాయ్.”

“సీతాయ్? నువ్వేనంటే?”

“నేనేరా సూరాయ్.”

“ఆసి నువ్వేనంటే నిజంగా? అడలుకు సత్తినగదంటే
దెయ్యం పీకనేపిందనీ-”

“ఫీ సచ్చినోడా అంవమాక.”

“అవంట్లయే సీతాయ్, ఇగో, ఏదే నువ్వీడ నేళ్ళం
డదీ?”

“నువు అన్నించి లగెన్తుకురాటం సూసి యిండ్ యిట్ట
నిలబట్టానూ, ఆమైన నువొచ్చి మాట యినిపెచ్చుకోకుండానే
మీదబడ్డివి!”

“సంపాపుగదంటే!”

“సాట్ల పూర్కో-ఇంకా మీనబడి, సూడయ్య పాపం!”

“తెల్లలేదు లేయే సీతాం - దెబ్బతగిలించంటే! పానీలే,
మరి యెందుకే మూలనుంచుండాపూ?”

“నీకోసమే రా”

“నా కోసమంటే?”

“అవునా”

“ఎందుకే నా కోసం?”

“ఒరే సూరాయోవ్, నే బొమ్మలాట కెత్తుండాగా?”
అంది సీతాయ్.

“యేందీ?” అన్నాడు సూరాయ్.

“నే నాంచారయ్య బొమ్మలాట కెత్తుండాగా! మా జేబు
నన్ను తీసికెత్తానంది?” అంది సీతాయ్.

“నిజంగానంటే?”

“నిజంగానేరా, కావాలంటే మా జేబు నెల్లీఅడుగు.
తెచ్చుద్ది.”

“మీ అయ్య ఎల్లమన్నాడంటే?”

“అయ్యా, మా అమ్మా అంతా ఎల్లమన్నాడు నన్ను.”

“పానీలేవే సీతాం, నీకేం, నువు ఎట్టనన్నా ఎత్తావు.”

“అదేదిరా సూరాయ్? మరి నువ్వుగూడా రాటం
లేడంట్రా?”

“మా అయ్య నన్ను పోసీయడు.”

“ఎందుకని పోనియ్యడా మీ అయ్య నిన్నా?”

“ఎంకట సుబ్బయ్యగోరి గొడ్డెసాయిడి యిడిసి రావద్దం
టాడు.”

“అదేదిరా? బొమ్మలాటన్నా సూడనీయడంట్రా మీ
అయ్య?”

“నీకు తెలవదులేయే మా అయ్యసంగతీ.”

“మొనులు నీ వడిగావంట్రా మీ అయ్యనూ?”

“నే నడక్కేం! ఎందుకనమ్మా, నాలుగు తన్నించు
కోనా?”

“వుత్తినే తంతాడంటా మీ అయ్యా?”

“వుత్తినే ఏం తంతాడో తెలువదుగాని - ఎట్టానబ్బ?”

“ఎట్టనేందిరా ఎల్లి అడక్కా, మొగులు అడక్కండనే ఎట్టానంటాడే? ఒరేయ్ అంతమంది బొమ్మలాట సూత్తాకు, నువు సూత్తే మీ అయ్య తప్పటాంటా?”

“అనడనుకో, మరి యీ ఎంకటసుబ్బయ్యగోరి గొడ్డ సాయిడి సంగతేమంటా?”

“ఆళ్ళమమమ రారంటా బొమ్మలాటచూడనూ?”

“ఎందుకు రారూ! ఆళ్లొచ్చే సన్ను గొడ్డసాయిట్టో పండుకోమంటారు.”

“ఏదిరా అనేనీ, ఆ గొడ్డసంగతి ఆరికన్న నీ కెక్కు వెట్టా?”

“బలేదానివే యికా నయం! అయితే నాకు వచ్చిచ్చి జీతానికి పెట్టుకుండది పని ఎస్సెట్టమనెట్టా?”

“ఎవు రన్నారూ, శేత్తిరి గొడ్డ నిదరబోతుంటే నువ్వాడ దేనికంటారుగానీ? ఒరేయ్ బొమ్మలాటన్నా చూడక బోతే యింక ను పేం మప్పివిరా?”

“అదే చూస్తూ డా. పేసీ చొత్తే ఎట్టానబ్బ-?”

“ఎహ ఏం పేసీ రామలే. ఒక్కపూట - అందుట్టో యిట్టాటి సమయంలో-ఎల్లి అడగరా మీ అయ్యనీ! మీ ఆయ్య మంచోళ్ళేరా నాకు తెల్సా.”

“ఏం మంచో నాకు తెలవటలా-”

“సక్కగా మాజేజి చొట్లొపొందుకుని, తెల్లొచ్చా బొమ్మలాట సూత్తా” అంటున్నది సీతాయి.

“ఆ, సూర్యపుత్రే” అన్నాడు సూరాయి.

“రావణాయుద్ధం సేవతాడంట నాంచారయ్య! అబ్బ! నువ్వు లైగాల్సిందేనంట! నాంచారయ్య అల్లుడు కేతిగాణ్ణి వక్షే కడుపుబ్బ పోవాల్సిందేనంట! నాంచారయ్య పెళ్లాం బుగారక్క పాటలు బహు యిసురుగా పాడుద్దంట! సేన్నా పట్టందాకా మోతి ముట్టించింట నాంచారయ్య బొమ్మలాటంటే—” అనుకుంటున్నది నీతాయ్.

“ఇదిగో నీతాయో—” అన్నాడు సూరాయ్ కాకబుట్టి. “ఓరి పోరా; నీకన్న ఆకొండాయోళ్ళే నయం” అంది నీతాయ్.

“యిదిగో! ఇయాల అరఅర బెమ్మదేవులు అడ్డం ఒచ్చి నిలబడ్డాచ రే, యీ నక్కా సూరాయి బూని సత్రం కాడ, రావిస్పెట్టు ఇవకాడ, ఏప స్పెట్టు వాలుకొమ్మమీస కూకని, నాంచారయ్య బొమ్మలాటగనక సూడకనేబోతే— హా రాధణా! —” అంటా గిగుక్కున సెక్రం దిరిగివట్టు పిరిగి బయ్మంటా యిం టిపు ల గెక్తుకెళ్లాడు సూరాయి; నీతాయ్ అటనే నోరు దెలుసుకు సూత్తుంటే.

ఆమయిస యియాల బొమ్మలాట యవారం విశాపైసా తేలవాల్సిందేననుకుంటా వుసిమీస ఇంటికాడిదాకా వచ్చిన సూరాయి యింటిముంగల అరుక్కాడ అటనే జారిపోయాడు, అంతరిచ్చిన దారం తెగిన గాలిపటానికిమళ్లే.

ఇంటో అయ్య వుండాడు. అమ్మా, అయ్యా ఏందో జోరుమీస మాట్లాడుంటారు. ఇగ అటనే అరుగుమొస్తేకాడ నీకట్టో నక్కాడు సూరాయి.

“ఏందయ్యోన్ పెట్టిలోంచి ఎరకండవా తీర్తుండాన్ ?” అంటుండది అమ్మ.

“తీజే తీశాగ్లం నువాడ కూకో. పెట్టి నీకు కావా ల్సిందే నెట్టా ?” అంటుండడయ్య.

“పెట్టి ఎవరిగ్గావాలా ? రేత్తిరిపూట పెట్టిలోవుండ ఎరకండవాతో ఏం పనొచ్చిందా అ పసిగా, తెప్పెట్టా ?” అంది అమ్మ.

“ఎవు డన్నాడు తప్పనీ. మరగమ్మకమ్మల్ల ఆ డేగో మూల కూకుండా వనుకుంటే అప్పుడే తగుల్కొంటివి. పూరకనే పెట్టిలో వూటే వసుకుంటుండా. కొనుక్కు తెచ్చుకుండని వసు కుంటానికి కాదెట్టా ?” అన్నాడు అయ్య.

“వసుకుంటే ఎవరి కేం బట్టిందీ. ఇన్నాలనించి పెట్టిలో పూరకనే వుండదీ. ఈ రేత్తి రేం పనొచ్చిందీ ?” అంది అమ్మ.

“గువ దిన్నాక ఎంకయ్య ఓపాని రామంటే ఎత్తుండాలే- సానా పనుండది - నువ్వురికే బురదమట్ట ఎరిన ప్టెగరమాక” అన్నాడు అయ్య.

“బురదమట్ట గిరదమట్ట అనమాక. అయితే ఎంకయ్య ఎరకండవా వసుకునిగాని రావద్దన్నా డెట్టా ?” అంది అమ్మ.

“ఎహె రమ్మనేదులే, రేక్కంప తగుల్కుండట్టు తగు ల్కుండాపూ. పెట్టిలో సెదపురు గేమన్నా సేరిందేమోనని సూసి, పానీగండా అని పూరకనే కండవా వసుకుంటే రాగం మొరులు జెట్టావే యిడవకుండా ?” అన్నాడు అయ్య.

“ఆహా, అట్టనా ! అయితే కూసేపుండు. నా ఆకుపచ్చ కోకగూడ సెదలేమన్నా పట్టినయ్యేమో సూడనీ-”

“సెదలేం పట్టలేదుగానీ ఇప్పుడు సీకోకలు గీకలేం తియ్య మాక-అహ-అదేందీ పచ్చకోక కట్టుకుంటుండదీ!” అంటున్నాడు అయ్య.

“పూరకనే కట్టుకుంటుండాలే. కోకలు కొనుక్కుండది కట్టుకుంటానిక్కా దెట్టా! వుండట్టా-” అంటున్నది అమ్మ.

“ఇరిగో - అదేందీ తలగూడ దువ్వుద్దే - ఇరిగో ఏదమోన్ నీయవారం!” అంటున్నాడు అయ్య.

“యవారమా? సెబతాలే పద-”

“ఇదేంది-యాడకి అరిగిపోతావు పాలుపుకాడికే!” అంటున్నాడు అయ్య.

“ఎంకయ్యకాడ నాకుం పనుంది. ఎంగ్గంపదా” అంది అమ్మ.

“ఎంకయ్యా! ఎంకయ్య ఎప్పురూ? అయితే ఎంకయ్యని అట్టుంచు. ఇదిగో సమోన్ నువు బొమ్మలాట గిమ్మలాటకని పచ్చకోకగట్టి బయటెట్టుండావుగావాల మరదేందో-” అన్నాడు అయ్య.

“ఎంకయ్య ఎప్పు రంటంకాడికొచ్చిందీ? అయితే ఎర్ర కండవా ఏసింది బొమ్మలాటకాడికా అయ్యా! హూ అంత దొంగసాటుగా ఎల్లాలోచ్చిందా అయ్యా! నాకు తెలవదను కుండా నీ ఏసిగాలూ-వుండు తెల్లలైగుస్తే మాపూరు మాలమ్మ అయ్యకాడి కెల్లకబోతే సూడు. ఎల్లకబోతే నాపేరు దురిగమ్మ కాదనాల్సిందే. ఎంతన్నాయం! ఎంతమాయా! అన్నీ దొంగ మాటలే, అంతా బూటకమే! మామ్మా, మా అయ్యగనక వుంటే ఈ మిగిసి ఇట్టా జేత్తాడూ - హూహూ - అమ్మా!”

“దురగమ్మ తల్లీ, యాడవమాకే నీకు దట్టంపెడతా, బుద్ధి గెడ్డితొందిలేవే -”

“వుంమా - సన్నంబుకోమాకా - అమ్మా -”

“పెద్దగా అరవమాకే తల్లీ - యీ సూరాయన్నా వొత్తే బాగుండు. యదవ రాడేం ఏ యాలకూ - బొమ్మలాట కెల్లాం యిగస్తూంటోవే -”

“ఏం అక్కర్లా. నువ్వే ఎల్లు ఎర్రకండవానో, సూరాయి, నేనూ ఎంబోతే నీకేం.”

“అహా, అదుగంతుకే - ఎదవ పనేజేశా - యానో గెడ్డల సన్నం డవుతుందే - యీ సూరాయివొత్తే బాగుండు. దబ్బున బొమ్మలాట కెల్లొచ్చు - పాటలు యినొస్తుండలు మొదలుబెట్టలేదుగదా - ఎవురాడా - సూరాయ్ ? ఏందిరా తిలకాయి నోసికబెట్టి బట్ట సూస్తుండావూ - చా యదవా - దబ్బున రామంబురే - ఎంకబ్బుబ్బయ్యగోరినో సెప్పొచ్చా వంటా ?”

“మరే - ఆరు అటెల్లేనీ -” అన్నాడు సూరాయి లోన కొచ్చి అటనే గోడకానుకుని యీపు రుద్దకంటా.

“చా యదవా -” అంటున్నాడు అయ్య.

“ఆజిమిదికి లెగవమాక వుత్తపున్నానీ - యా ముడదిరా నీ గళ్ళసాక్కాయా - ఎల్లి ఏసుకోవేందిరా?” అంది అమ్మ కళ్ళు ఆడిస్తూ.

“ఆ పెట్టితోవుంది ఏసుకోవేరా బొమ్మనా?” అన్నాడు అయ్య.

ఆమయిన బయల్దేర్తింబయల్దేరం దాన్లో అమ్మా
అయ్యల్ని సందుసూసుకుని సల్లగా దాటేసి, బొమ్మలాట పందిరికి
అసంత ఆల్ల జేకాడ కూకుని అటెలు నిక్కినిక్కి జూర్తుండ
సీతాయి జడతోక ఎనకామాలే ఎల్లి గబిక్కిన ఓగుంజగుంజి,
సెక్కలు, చీనారేపడబ్బాలు దప్పనామంటా కేళిగాడు, బంగా
రక్క తెరమీనకు వొచ్చేయాలి; యావస్వేమీన కూకుండ
కొండాలు ముటాను ఎడాపెడా శోసుకుంటూ ఎల్లి స్వేల్లి
మయాన వాలకొమ్మమీన కూకుండాడు సూరాయి.

తా సు పా ము

ఈగులపాడు పూ రెలుపల గెడకర్రలకిమల్లి కీర్తిరిసి

నిలబడుండ తాడిగోపుమయాన నాగుమల్లె సువ్వకిమల్లి
పాంపుట్టలకాడ పాకుతుండ బసవాయిని గొడ్డమందకాడ పేడ
కొచ్చిన ఎంకాయి దూరాన్నుంచి సూసుద్ది.

ఆ బసవాయి గిరజాలు అప్పుడే తెలుస్తాయి. ఆసి
మెళ్ళో ఎంకికంటే పదామడ దూరాన్నుండ ఖైతానే
వుంటది. గెట్టిగా పంచలిగ్గట్టి నడుగు ఆవహన కట్టు పించేది
వాడే వాడి ముల్తానుకు అమరుగెడ్డలు, రెండునల్లకుప్పలు
వళ్ళాడేదిసూడా ఎంకాయికి గాగాతెచ్చు.

అయితే యీడకూకుండ ఎంకాయికి అడ పాంపుట్టల
కాడ తచ్చాస్తుంది బసవాయి అస లేం చేస్తుండవీ వెలవటం
బహుకష్టం. అయినా ఎప్పుడు సూదనా వ ఎండ్రకాయ
బొక్కలకాడో గెడ్డలుతీసుకుని నిలబడ్డావుండేనోడు,
యియ్యాల పుండేట్టంకి పాలుసాట్న ఆ పాంపుట్టలకాడ
తిరిగాల్సొచ్చిన పనేంది? అడ బసం ఎప్పురూ లేరుగందా?
ఎంకాయి మదన్లోవడ్డది.

గొడ్డమంద గెనువులెంట, నీలగుంటలకాడ ఆటిదార్ని
అవి తలలొంచుకుని తిరుగాస్తుంటే మంద పిల్ల కాయలు పిల్లం
గోడు ఆడుకుంటావుండారు. అటేలు సూసి బోపులోక నల్లంగా
జొరబడ్డది పేడవల్లికతో ఎంకాయి.

అంత పట్టపగలయినా తాడిశోవులోకి ఎల్లేతలికి గలగల మంటా దెగ్గిరదెగ్గిరగా వాటేసుకుండ ఆ తాడిసెట్ల నీడలు బూమ్మినపడి కరవొచ్చే జడల దెయ్యాలకిమల్లై వుంటం అటుంచి ఏ బొక్కల్లోంచి ఎసువంటి జీవాలు తొంగినూత్తా వుంటయ్యో ఎసువంటి మడిసికయినా తెలవటం బహుకష్టం.

అడుగులు జారికుండా, చుట్టుపక్కల భద్రంగా సూసు కుంటావొచ్చి బసవాయికి కాత్త నెనకన నిలబడ్డది ఎంకాయి. ఆడ బసవాయి వాలకం, అసలు ఆడంచేస్తుండవీ ముంగలయితే ఎంకాయికి అంతుబట్టలా. ఓ సేతిలో చెంచోళ్ళ పాంక్ర్రా, రెండోసేతిలో గొబ్బిరిసిప్పా పట్టుకుని కోటయకొండపెబకు మళ్లేవుండ ఆ పుట్టపక్కన మోకాళ్ళమీన వొంగి నిక్కి నూత్తుండ బసవాయిని చూసి కూసేపు అటనే నోరుదెసింది ఎంకాయి.

మొదలు ఎపురిన్నా మాటలమయాన పాము లంటుం తేనే హాళ్ళుగరిపాడునుద్ది! అసువంటిది అసలవి నిజంగానే పొండుకునే అంతలావు పుట్టా, అన్ని బొక్కలకాడ - ఎచ్చగా లోనుంచి ఆవిరికొ గ్తుంటే - ఏ మడిరయినా ఆవజాన ఆడ వొంగి తొంగి నూత్తుంటం ఏ ఆడసూతురుకయినా ఎట్టుంటదీ?

“ఓరేయ్!” అని గుటకమింగింది ఎంకాయి.

నిశీరేణి, నిద్రలో ఎపురయినా ఏడు సముద్రాలు దాటి, మూడడవుల్ని ఏటుకునరికి, కుప్పేసి, నాలుగోఅడివి మయా నుండ మర్రిసెట్టు తొర్రకాడ నిలబడి అరవకుండా తొంగి నూత్తుండే యవదానంలో - గబ్బిలన యీపుమీన పెటీమని సరిచి ఓటారుగా కూకోబెట్టి నీడల్లేపుతే ఎట్టుంటదో అట్టయి

పోయి - గబిక్కిన ఎనిక్కి ఒక్క గెంతేసి నిలబడి ఎంకాయని సూశాడు బసవాయి.

“అయ్-!” అన్నాడు బసవాయి నోరుచెరిసి.

పల్కిక నెత్తినబైకుని, కోక పైకెక్కి, ఆవజాన నోరు దెరుసుకు సూత్తుడ ఆమడిసి గంగానమ్మతల్లనుకుండ బస వాయికి యింకూ స్నేహటికిగాని ఎంకాయ ఎంకాయికిమల్లే అగుపించలా.

మొన్నీమద్దె బెచ్చాలాల్లో తేలుకొండ జడకో ఎన్ని ఎంకాయి, వుండట్టుండి కోకెక్కి ఆవజాన ఆడ నిలబడేతలికి శాసవిగిసి గుటకమింగాడు బసవాయి.

“ఒరేయ్ ?” మళ్ళీ అది ఎంకాయి.

“ఆ?” అన్నాడు మైకంతిరగని బసవాయి.

“ఏందిరా నువుసేస్తుండదీ?” అడిగింది ఎంకాయి.

“ఎప్పుడూ - నేనా? - అయితే ఏంలే - ” అంటున్నాడు బసవాయి.

“అయితే ఏంలే అ టాడే! - ” అంది ఎంకాయి.

“కాత్తె పనిమీనుండాలే - ” అన్నాడు బసవాయి.

“అబ్బో కాత్తె సెప్పగూడ్లట్టా ఆ పనేందో?” అంది ఎంకాయి.

“ఆ, అదే అనుకుంటుండా - ” అన్నాడు బసవాయి.

“అబ్బో మాటలు నేర్చావే నాయనా! యాడకి పోయినాయ్యా యిన్నాలమించి?” అంది ఎంకాయి.

“ఎటో పోయినాలే - ”

“చరే, యిగ నేం-” పల్కికకిందపడేసి కూకుండదిఎంకాయి.

“నీతో నా కెందుకొచ్చింది, యివకాడ సానాపనుం డది నాకు,” అన్నాడు బసవాయి, ఏం పట్టించుకోనట్టు పుట్ట కాడ తిరుగుతూ.

“ఎవరొద్దన్నారూ, పూటే చేసుకోరాదూ?” అంది ఎంకాయి.

“అసలు నువ్వు యిటు ఏం పనిమీద వచ్చినట్టూ?” అన్నాడు బసవాయి పొంబాక్కలోకి తొంగిసూత్తూ.

“ఒరేయ్, ఒరేయ్ ఏందిరా నువ్వాడ తొంగిసూసేదీ,” అంది ఎంకాయి వుండబట్టలేక.

“పాముల్లే” అన్నాడు బసవాయి అటనే తొంగిసూత్తూ.

“పామునీ! ఎందుకురా పామును తొంగిసూట్టం? అవి మంచివి కాదంటరా!” అంది ఎంకాయి.

“పనివుందిలే,” అన్నాడు బసవాయి.

“ఏం పనిరా, కాత్తెసెప్పవంట్రా!” అంది ఎంకాయి.

“పామును పట్టుకుంటున్నారే” అన్నాడు బసవాయి.

“ఆ, నిజంగానట్రా! పోరా నీ బడాయిలు నాకా డంట్రా! నీలాంటోళ్లు యింకా పదిజనమలెత్తాల పామును పట్టుకుంటానికే” అంది ఎంకాయి.

“బడాయిలా? చూస్తావా, మరీ పడ్డానోలేదో? హూ! యీ బసవాయం పే అంతే ననుకుండావుగావాల్ను.”

“యిగ చాల్లే యివకాడికి రారా, పెద్ద పామును బట్టే మొగోడివి నేటిగ్గాంగాబయల్లేరావుగ నీ. సానాసూశాం యిట్టా టోళ్ళని. ఒరేయ్ ఎండ్రకాయలు పట్టుకోక ఎందుకొచ్చిందిరా నీ కాపనీ!” అంది ఎంకాయి.

“నువు సూశానా నే నెండ్రకాయలు పట్టటం?”

“సూశానా యింగా సూశానా! హూ! నాకు తెలివకపోద్దగా నీ సంగతీ?” అంది ఎంకాయి.

“ఏందమో నీకు తెల్పిందీ? శాపలుగదూ నేను పట్టుకునేదీ? శావాలంటే ఎట్టి అడుగు ఎవుర్నయినా.”

“ఒరేయ్, సిన్నప్పడు నువు ఎండ్రకాయల్ని పద్దాకా గెడ్డబడిసునుని కొట్టేనోడివిగావంట్రా?” అంది ఎంకాయి.

“సిన్నప్పడు నీకు తేలుకొండెక్కిమల్లీ జడ వుండేదంటనే యిప్పుడది యాడకి పోయిందమ్మా?”

“ఓ బసవాయో, నా చంగళెరగవు తెల్పిందా?”

“మరి యింకేం! అటనే అనుకోరాదూ నేనుగూడా. హూ! అంతలావు ఎగతాళిగా వుండనిగా!”

“అబ్బో మాటలు సానా నేర్చావే!”

“హూ! ఆడ నీకే మాటలొచ్చింది. నీ కన్న యీడ ఎవురేం తక్కువతిన్నా— నాతో నీ కె చుకొచ్చిందిగానీ యివకాడ సానాపనుండది నన్ను పలకరిచ్చమాక” అని మల్లీ పాంబొక్కలోకి తొంగిసూస్తుండాడు బసవాయి.

“ఒరేయ్, ఒరేయ్ బసవాయ్?”

“ఏం?”

“ఎందుకురా నీకు పాములజోనీ! అవి ఎసువంటిరో నీకు తెల్సా?” అంది ఎంకాయి.

“హూ! యీ బసవాయికి అన్నీ తెల్సు, యియ్యాల వైదికంలోకి గరగళం తెచ్చిస్తే అద్దరూపాయి డబ్బులిస్తా నన్నాడు రాంబెమ్మయ్య” అన్నాడు బసవాయి.

“గరగళం! గరగళం ఏందిరా!”

“తానుపాం గరగళం” అన్నాడు బసవాయి.

“తానుపాం యిసమంత్రా! ఓమ్మో, అందుకంత్రా యీడ నువు తిరుగుతుండవీ!”

“బలేతానుపాములు! డయిలే ఈడ!” అన్నాడు బసవాయి.

“గట్టిగా అరవమాకరా! నీకు నిజంగా శాతవునంత్రా ఆహ్లాపిస్తుంటా?”

“హూ! అదొక లెక్కాజమా! మా అయ్యోళ్ళు ఆహ్లాపి మిడతల్ని పట్టుకున్నట్లు పట్టుకుని, నడిబజార్లో ఆహ్లాపి మొల్తాళ్ళు కట్టుకుని తిరిగేవాళ్ళు!” అన్నాడు బసవాయి.

“ఆళ్ళు పెద్దోళ్ళుగా! ఆళ్ళు ఏం చేసినా చెల్లుద్ది! ఆళ్ళ కాడ మంత్రకల్లుండేవంట!”

“అంతావుత్తది. వుత్తదెర్నంమీద పట్టాల్సిందే ఎవురు పట్టినా” అన్నాడు బసవాయి.

“నీకు దైర్ఘ్యం వుండదంత్రా?”

“ఎవరికి—నాకా? వుందోలేదో యిప్పుడు తెలుసుద్దిగా” అన్నాడు బసవాయి.

“అద్దరూపా ముడబ్బలంత్రా రాంబెమ్మయ్య యిచ్చేదీ?” అంది ఎంకాయి.

“ఆడు అంతకన్నా యిచ్చినావడు. సచ్చిన్తోడి పెళ్ళికి వాచ్చిందేసాలు.”

“పాసంకన్నా తీపంత్రా అద్దరూపాయీ! అసలు తాను పాం ఎంత సెండాలుపుదో నీకు తెల్పా? రాంబెమ్మయ్య నిన్ను మాయనేస్తుండరాడ” అంది ఎంకాయి.

“ఇదిగో ఎంకాయోన్, అస్థరూపాయిలో నీకుపావలా బిల్లియితై” అన్నాడు బసవాయి.

“నీ పాదూ - నాకేం అక్కర్లే, ఎదవ డబ్బు-”

“నువు సిన్నప్పడు ఓనాడు మనం కోపికోష్టల్లాట ఆడు కుని యింటికి తిరిగొత్తావుంటే సింతిలతో పుకాడ నన్ను సానుగా పిలిసి ఓ పావలాబిల్లి సంపాదించుకురామంటివే?” అన్నాడు బసవాయి.

“అప్పుడంటా! సోరా నీ దంతా! అప్పుడు సెంచయ్య కొట్టోకి సబ్బిల్ల పోతేనీ - ఆశెప్పింసిరా - నీ పాదూ! అదెప్పుడో సిన్నప్పర్లేరా. ఇప్పుడు సబ్బిల్లి పుక్కుకుంటే మాజేడి సంపున్ది” అంది ఎంకాయి.

“అప్పున్నుంచి ఎప్పుడొస్తామనుకుండా ఓపావలా బిల్లిన్నా సిక్కుకుండావుండే ఎంకాయ్” అన్నాడు బసవాయి.

“పోనీలేరా ఎదవ పావలాబిల్లి-”

“ఆ, అంతేనా! డబ్బుంటే అంతసులకనగా తోసెయ్య మాకేవ్. యియ్యాల బెమ్మదేవుడు దిగొచ్చినాచరే ఆ రాంబెమ్మయ్య దెగ్గిన్నుంచి అస్థరూపాయిబిల్లి రావాల్సిందే, నువు మాట్లాడమాక-అ టా పాంక్ర, కొబ్బరిప్ప గట్టిగా పట్టుకుని పాంపుట్టకాడ కూకుండాడు బసవాయి.

“బసవాయ్!” పిలిపింది ఎంకాయి.

పాంక్ర పూతై నాగస్వరంపాట మైకంబోపడ్డాడు బసవాయి.

యూడా సలీ నప్పుడు లేదు. దూరాన గొడ్డపిల్లి

కాయలు బిల్లంగోడు కొట్టుకుంటూనే వుండారు. నాగస్వరానికి నిలబడి ఆస్తుండ తానుపాములకిమల్లే నిటారుగా నిలబడుండ తాడి పెట్టు గాలికిసల్లగా అటిటు కదులాడుండయి.

బరవాని మాట యినిపించుకున్నట్టు లేదు. యీడికి యియ్యాల యిట్టా బుట్టిందే? యీడు సిన్నప్పడే నయం. కొత్తి కొట్టిళ్లాట బలే ఆడేకోడు. ఎదవసచ్చినోడు ఒక్కపాలన్నా నన్నుదొంగను సేసేకోడుకాదు. మాలావు నాకేనేట్టా ఆ మాత్రం ఆట శాతకాందీ? ఆ పిచ్చాయోళ్లు బరవాని నన్ను దొంగని పెయమని ఒకటేమయిన ఏడ్చేకోళ్లు! నీ పాడూ! ఆళ్ల దెప్పుమా యెదవ బుద్ధేగండా! యిగ యిప్పడేం వుండదీ? బరవాని ఆటల్లో కలవటమే మానేశాడు. ఎప్పుడు సూసినా ఏ డొంగ మలుపుల్లోనో తిరుగుతావుంటాడు. యీ మద్దె యీడికి మడుసులంటేనే పట్టంలా. మడుసు లేం కరు త్తారా దెగ్గిరకొస్తే? పావలాబిల్లి యింకా గాపకం పెట్టు కుండాడే! ఎవురికేం అక్కర్లా - ఆ డిత్తానన్నా అక్కర్లా. నీ - డబ్బు లడగడమేంది పాడూ! అప్పుడెప్పుడో అడుగుతే యింకా గాపకం పెట్టుకుండాడే! నామీద ఆడికి నిజంగా గురి వుండదా? ఏంపాడో... యీడికేవన్నా గాలి పట్టలేదుగందా? రాంబెమ్మయ్య అద్దరూపాయి డబ్బులకి తానుపాని పట్టుకుని యిసం సిండుతాడంట! యీడి అయ్యోళ్ళుకూడా యింతే నంట. యింకేం యీడూ తయారయ్యాడూ! అద్దరూపాయ్! ఆడన్నట్టు అద్దరూపాయంటే మాటలా! ఆ అద్దరూపాయంటే ఏంకొన్నా కొనచ్చు - అయితేమ్మకూ! పాముల్నా పడ్డా నంటం? పెమాదంగాదూ? ఒక్కోపాలి- నీ అనగూడదుగానీ-

పానాలుగూడా పోతాయి... అసలవి మనుషులందఱోకి అంత సులబంగా రావంటనే? యీడెంత పాంకర్ర పూదుకున్నా అవి రాకుంటేసరి. అసలా పుట్టలో పాముండదో లేదో. ఉంటే యింతసేపు రాకుండా వుంటదా? ఒకవేళ అది బయటివొస్తే యీడికి దాన్ని పట్టడం సరీగా శాతకాకపోతే? యింకా ఏమన్నా వుండదీ - “ఒరేయ్ బసవాయ్ యిక సాప్లే రారా!” అంది ఎంకాయి.

బసవాయి ఎప్పుడో నాగలోకానికిపోయాడు. ఎంకాయి యీడ కూకుండదని ఆడికి అసలు తెలవదు. పాంకర్ర పూతూ అటనే పూగుతుంటాడు బసవాయి.

ఎంకాయి కళ్ళు మెరిసిస్తే - ఒక్కచాలి ఎనిక్కి ముకు సుకుపడ్డది ఎంకాయి. పుట్టలోంచి తలతలతల మెరుస్తూ జలజల జారి దోసెకు పడగిప్పుకుని బసవాయిముంగల శోకమీన నిలబడి పూగుతూ ఆహ్లాదదా తాసుపాం! అటనే నేలకు నీలుక్కపోయింది ఎంకాయి.

నిశీరేత్రి మెరుమ్మెరిసి డామ్మని పిడుగుపడ్డట్టు-తాసుపాం తనముంగల నిలబట్టం సూశాడు బసవాయి. పాంకర్రపూతూనే- ఒక్కచాలి కిళ్ళు మూసుకుండాడు బసవాయి. బసవాయి గుడ్డల్లో ముళ్ళు పొడిసినట్టు సూసింది తాసుపాం. ఒల్లు తడిసింది బసవాయికి. మెడతిప్పి ఎనిక్కితిరిగి సూశాడు - యిగ్ర హానికిమల్లే నీలుక్కబోయి గుడ్డిప్పుకుని సూత్తుండది ఎంకాయి. మెడ బిగిసింది బసవాయికి.

సల్లగా సెయి ఒనుకుతా - పాంకర్ర తాసుపాం పడిగ మీనకి బోనిత్తుండ బసవాయికి మద్దెలో నరాలు పటపట

బిగలాగటాన పట్టుదప్పి ఎనిక్కి తూలిన తూట్టం ఎగ్గివేసి గెంతేసి పుసిమీన ఎల్లి-ఎంకాయి సెయి పట్టుకుని తాడితోపు లోంచి బెయిటికి అదేమయిన లగెత్తాడు.

“యదవ సచ్చిన్నాడా - పానం తీశావుగదంట్రా - యిడూ సెయి-” అంది ఎంకాయి రొప్పుతూ.

“అరవమాకే-” అన్నాడు బసవాయి తాడితోపు కల్లి బిత్తరి సూపులు సూత్తా.

“సెపితే యిన్నావంట్రా. ఒరేయ్ ఎండ్రకాయలు పట్టు కోక ఎందుకొచ్చిందిరా నీ కీళ్ళి -” అంది ఎంకాయి టపీమని కళాపి గొట్టిపట్టు.

*

*

*

ఆయాట్టనుంచి బసవాయి ఎంటపడింది తానుపాం. పులిస్తరాకు తెగుస్తే తానుపాం తెగుస్తున్నట్టుంబున్నది బస వాయికి. ఎవురన్నా గబగబ మాట్లాడుకుంటుంటే బసవాయి ఎంటికలు నిక్క బొడుసుకుంటున్నా. సూన్లో తాడు, రోడ్డు మయాన, రోడ్డుపక్క తాళ్ళనుసూసి ఎనిక్కి ఎగ్గరి గెంతేసి యీపు సరుసుకుంటుండాడు బసవాయి. కలలుకన్నాడు బస వాయి. గోడ మొత్తలకాడ, గుడిసె సూరుసందుల్లో, శాంతాడుసుట్ట మయాన తననుసూసి తానుపాం ‘బస్సు’ మంటా పడిగ ఎనక్కితీసుకోటం ఎన్నోసార్లు కన్లోసూశాడు బసవాయి. తమాసా! ఓ నిశిరేత్రి ఎంకాయి తానుపాముకు మల్లే ‘బుస్సు’ మంటం సూశాడు బసవాయి.

కొన్నానికి ఓనాడు సందేల గొడ్డమందతో యింటికి తిరిగొత్తా తాడితోపులో ఆ పుట్టకాడ గెడకరకిమల్లే తాడి

సెల్లలో కలిసిపోతా ఎవ్వరో నిలబడుంటం మనస్సు సూసింది ఎంకాయి. ఒక్కపాలిగా నిలిసిపోయింది ఎంకాయి. ముందుకుపోను ఎంకాయికి కాలాడలా. నల్లగా ముదనించి ఎని క్కెనిక్కి తగ్గి తాడికోపుకాడి కొచ్చి సూసింది ఎంకాయి. నిజంగా ఆ పుట్టకాడ ఓ మడిసి నిలబడుండాడు. బసవాయి కాదు గందా? యిదేంది యీడికేవన్నా గాలిబట్టిందా? యీ యాలప్పుడు ఒంటరిగా ఆడ నిలబట్టానికి ఎంతదైర్ఘ్యం ఉండాల?

మనగలో తడువుకుంటా పుట్టకాడికొచ్చి - ఒక్క పాలి కేక బెట్టి అటనే నోరుదెరిసి కొయ్యకిమల్లే నిలబడిపోయింది ఎంకాయి.

ఆ తానుపాం బసవాయి మెడ, సయీ చిగదీస్తుంటే, దాని మెడకాడ పట్టుకుని గొబ్బరి సిప్పలోకి దాని యిసం పిండు తుండాడు బసవాయి !

దైర్ఘ్యంగల మొగోడు గుండెచిగువుమీన జెబ్బయి గెజాల ఎత్తయిన దొజ్జత్తంబుమీనకు ఒక్కక్కజరుగే జరుక్కుంటా ఎల్తుండే యవదానంలో ఒకాడగూతురు గుండెబెడిసి ఒక్క పాలికేక పెట్టేతలికి అంత దైర్ఘ్యంగల మొగోడిగుండె చిగువూ కుండ పగిల్చుట్టు పగిలి, నరాల పట్టుతప్పి సవటలు గక్కుతూ గిరగిర తిరుగుతూ దెబ్బకు బూమ్మీన పడాల్సినదన్న మాట !

గబిక్కిన ఎనక్కితిరిగి సూశాడు బసవాయి పూపిరి చిగబట్టి.

“ఎళ్ళు - ” అన్నాడు బసవాయి దవడిలు కరుసుకుంటా.

“ఒమ్మా - ” మూగిలింది ఎంకాయి.

పోట్టలిచ్చిన పత్తికాయలకిమల్లే ఎంకాయకట్టు బసవాయి గుండెలమీస దిగినై.

“ఎల్లిపో - మళ్ళీ ఎందుకొచ్చా యాడకీ! నాసయి జాస్తుండది - ఎల్లిపో అరవకుండా - ”

“అరవనేరా - ఒరేయ్ - ఒరేయ్ - నిన్ను సంపుద్దిరా - దాన్ని సంపరా - ” మూలిగింది ఎంకాయి.

తానుపాంకల్లి సూశాడు బసవాయి. తానుపాం రఖతం గక్కతా పటపట గొబ్బరిసిప్పను కొరుకుతా వొనుకు తుండ సెయి సుట్టూ మెద్దిరుగుతుంటే - ఒక్కపాలి గెట్టిగా నరాలు బిగబట్టి, ఎంకాయకల్లి కొరకొరసూతూ సువ్వకమల్లే మెద్దిరిగి వుసిమీస తాడిసెట్ల నీకట్టోకి గబగబా లగెత్తు కెల్లాడు బసవాయి.

మరుస నాట్నుంచి జరంబో మతుండక మంచంబో పడుండాడు బసవాయి. “వాడికేం రాయిలాంటి మనిషి.” బసవాయికేం ఫరవాలేదన్నాడు ఎంకాయితో వైద్దికుడు రాంబెమ్మయ్య.

కోన్నేట్ల గడిసినాక ముగ్గురు బిడ్డలలో పుట్టింటిక తిరి గొచ్చిన ఎంకాయిని తాడితోపుసాయల్న “ఏం ఎంకాయ మ్మోవ్?” అని బసవాయి పలకరించేదాకా బసవాయిని ఎంకాయి పోల్చుకో లేకపోతోంది.

“సంపాపు గడంటయ్యా బసవయ్యా! పోల్చుకోనే లేక బోతినే నా తెలివి పాడుగానూ! బాగుండావంటయ్యా! బొత్తిగా గురుతు పట్టకపోతినే!” అంటా బసవాయిని యిశారించింది ఎంకాయి.

“చరే, పెద్దోణ్ణయిపోటంలా! నీకు ముగ్గురు బిడ్డలటగా, బాగుండారా?” అన్నాడు బసవాయి.

“ఆ, బాగుండారయ్యా బసవయ్యా. పెద్దోడిపేరు ఆళ్ల తాతపేరు పెట్టుకుందారూ, రెండోవాడిపేరు ఎంకటేశ్వర్లు, మూడోదానిపేరు చీతాం.” అంది ఎంకాయి.

“నువ్వు కాత్త పెద్దదానివయినా మఱిసివి అంతగా మాన్లేదులే” అన్నాడు బసవాయి పక్కకి తిరిగి వుమ్మోస్తూ.

“ఏబ్బే, అదేందయ్యా యింకా పెద్దనాన్ని కాలేదంటావు ముగ్గురు బిడ్డలయితేని! యింగానయ! నువ్వు పెద్దోడి వయ్యావు. సానా సన్నబడ్డావు” అంది ఎంకాయి.

“కాత్త మద్దెమద్దె వొల్లు సెత్తావొచ్చిందిలే - సానా ఏళ్లుకాలా మరీ - ” అన్నాడు బసవాయి.

“సానా ఏళ్లయింది” అంది ఎంకాయి.

“అంతా నిన్న మొన్న జరిగినట్టుంది,” అన్నాడు బసవాయి.

దూరాన గొడ్డు ఆడిడ గెరువులెంట తిరుగుతుంటే గొడ్డపిల్ల కాయలు బిల్లింగోడు ఆడుకుంటుండారు.

“బలే బయంబుట్టింది” అంది ఎంకాయి.

“నువ్వు కోక పైకెగ్గట్టుకుని ఎసిగీడ్తొచ్చి ఆడ నిలబట్టం యింగా కల్లగో మెదుల్తుండది,” అన్నాడు బసవాయి.

“ఎట్టాపట్టుకుండా ఆ తాసుపామునీ - సివరకి ఏం జేశాదాన్నీ? నువ్వామయిన లగెత్తుకు పొయినాక అడలుబుట్టి సచ్చా. యాడజూసినా అగుపించలానువ్వు.”

“ఆమూలకపాయి, దాని యిసంపిండి తల నేలకేసి రుద్దిరుద్ది సంపేశా,” అన్నాడు బసవాయి.

“ఓమ్మో!” అనరిసింది ఎంకాయి.

“అదిగో - ఎంకాయోవ్ -”

“బలేబయం పుట్టిందిరా బసవాయ్-”

“సంపేత్తివి గదంతు ఎంకాయ్-”

“అదేంది బసవయ్యా ఎనకటికిమల్లే ఒరే, ఒరే అంటుండానూ - చీ, సచ్చిందాన్నీ - యిదేంమడిసిసీ - యిహి, యిహి -” అంటూ ఎంకాయి నవ్వుతే బసవాయీ నవ్వాడు “అంటే అన్నావులే” అంటూ.

“సివాకీ రాంబెమ్మయ్య ఆల్చెం అయిపొయిందని గరగళానికి అద్దరూపాయి బిల్లియాయనే యాయలేదుగా,” అన్నాడు బసవాయి.

“ఆరి యిడిసిమ్మడా! నిజంగా యాయనే యాయలా?” అంది ఎంకాయి.

“అబ్బే నీకోడు యాయనే యాయలేదుగా! యిత్తే నీకు పావలాబిల్ల ఎప్పుడో యాయక బోయ్యేవాణ్ణా!” అన్నాడు బసవాయి.

“అదేంది బసవయ్యా యింగా పావలా బిల్లియండాపూ-?”

“అంటే ఏంలే. మాటన్నాక యాయకనే బోతినిగా.”

“పోనీలే బసవయ్యా - అందరూ బాగుంటే అంతే సాలు,”

“అంతేలే ఎప్పటికైనా—” అన్నాడు పక్కకు తిరిగి
వుమ్మస్తా.

“మా పిల్లల్ని సూశావంటయ్యా బసవయ్యా?”

“ఏదీ నువు సూపియ్యకనే బోతివిగా.”

“బలేవోడివిలే ! ఆనక మాయంటికొస్తే తప్పెట్టా!”
అంది ఎంకాయ నవ్వుతా.

“ఓ బసవయ్యావీ, ఓ ఎంకాయమ్మోన్ కాళ్ళ ఓ
పాలియిటొచ్చి పొండయ్యా మీ మడుసులు బంగారంగానూ!”
అని ఒక్క పాలిశారు పిల్లగోడుకాడ తగువొచ్చిన గొడ్డ
పిల్లకాయలు.

వెంకటస్వామి పాలెం

ఎవరో యీపుమీన పెటిమని సరిచినట్టు వులిక్కిబడి
గబిక్కినలెగిసి కూకుండాడు వెంకటస్వామి.

ఇంకా సెన్న పట్టంనుండి కలకత్తాకిగోయే తుర్కేలుబండి
రాకతలికే - అంటే మామూలుగా తెల్లారుజామున జనమంతా
లెగిసి పసిపాటలు సేనుకొనేయాల యింకా సానాసేపు వుండనం
గానే స్త్రీడరు అనుమతయ్యగారి ఆఫీసుగది దర్వాజాకు
పక్కన మూలగా సావమీదముడుసుకు పండుకునుండ అనుమం
తయ్యగారింటి పసిపిల్ల కాయ ఎంకటస్వామి మామూలుమూలకు
ఎలికేకంగా తెల్లారి మూడుగంటల యాలప్పుడు ఉండట్టుండి
ఆవజాన ఎగ్గిరిపడి లెగిసి కూకుండాడంటే పైనుంచి ఏదయినా
బల్లిపిల్ల గిల్లిపిల్ల మీనకు దూకయినావుండాల, కాదుగూడ్డంటే
ఎలికేపిల్ల బాలికేపిల్లయినా గబిక్కిన గీకి ఎటుగానో లగెత్తుకు
పోయన్నా పోయిందాల! అయితే ఆవజాన ఎగ్గిరిపడి లెగిసి
బిత్తరనూపులు సూత్తుండ ఎంకటస్వామి ఎసువంటి బల్లిపిల్ల
ఎలికేపిల్ల జోలికిబోక లెగిసిన్తోడు లెగిసినట్టే గోడకు ఆవజానే
కరుసుకుని నిటారుగా కూకుండిపోయాడు.

ఎంకటస్వామి కలగన్నాడు. నిద్రలో కలగన్నోళ్ళు నిద్ర
లెగిసినాక ఆ కల ఏలా యిశేషాన్ని బట్టి ఎటువంటి సూపులు

సూత్రాకూకున్నా కూకుండొచ్చు. ఎంకటస్వామి యింకా బిత్తరసూపులుసూత్రా గోడకు నిటారుగా కూకునుండాడు.

ఆవజాన లెగిసీ లెగవంగానే ముంగల తను కలగన్నా ననుకోలా ఎంకటస్వామి. కాని అనుమంతయ్యగారి యింటి జనం యాడపండుకున్నోరు ఆడే సలీసప్పుడు కాకుండా పండుకు నుండేతలికి యిగ తను కలగన్నది కాయమనుకున్నాడు ఎంకట స్వామి.

ఇట్టా కోట్లకెల్లిన అనుమంతయ్యగారు గబగబ బూమా నులు, టకటకటక కొట్టుకుంటూ వొచ్చి ఆఫీసు దర్వాజా తలుపు గబాల్న దెరిసి మూలపండుకునుండ తన తెలకాడ నిలబడి వొంగి తనకల్లి గుఱిగా సూస్తుండట్టు ఎంత గెట్టిగా నయినా కలగన్నాడు ఎంకటస్వామి.

అనుమంతయ్యగారేందో, తనకల్లి అట్ట సూట్టుమేందో, తనావజాన ఎగ్గిరిబడి ఎందుకు లెగిశావో అరిదంకాక కాత్తె తికమకబడ్డాడు ఎంకటస్వామి.

ఇంకా యింటోయాడా ఎవురూ లెగవలేదు. యింటిపని సేసుకునేయాల యింకా సానావుంది. అయినా యిగ నిదరబట్ట లేదు ఎంకటస్వామికి. అటనే గోడకు ఆనుక్కుకుని ఆలోస నలో పడ్డాడు ఎంకటస్వామి.

ఇంతకుముంగల తను ఎన్నో కలలు గన్నాడు ఎంకట స్వామి. తను పాలెంలో అయ్య అమ్మోళ్ళను వొదిలేసి అను మంతయ్యగారితో బస్తీకి మొట్టమొదటసారిగా రావటం, బస్తీలో వెలత్రీదీపాలు, రంగురంగుల అద్దాల దుకాణాలు, గోడలమీద సినిమా పేపర్లు, వందలకొద్ది మడుసుల్లాగే రిక్నా

బళ్ళు, ఎన్నెన్నో గుర్రబళ్ళను తను కలగన్నాడు. ఆమీన తన కెందుకో బస్తీమీన కలలు రావడం తగ్గినై. యీడికి వచ్చిన కొన్నాళ్ళకే తనకి బస్తీమీన మోజు తగ్గుతావొచ్చింది. యింకోనాడు అయ్యో అమ్మో తనూ రంగన్నా, రామన్నా, సీతక్కా, బూసాం, సుబ్బాం కలిసి షరికోతలికిబోయి ఆడ బూసాం, సుబ్బాం, గెనుములవెంట పిల్లిమిసరకాయలు కోసుకు తింటుండట్టు కలగన్నాడు తను. యింకోపాలి పాలెంలో శివుడి గుడి ముగల ఎన్నెన్నో తను కోటాయి ముటాతో గలిసి బలి గుడు ఆస్తుంటే మాలచ్చి సప్పులు సరుస్తూ ఎగుర్తుండట్టు కల గన్నాడు.

అయితే యియూళ తనుగన్న కలకీ, ఎనకకీ కలకీ ఎరుగా సూసినా సంబంధంలేదు. కలలో అనుమంతయ్యగారు ముక్కూ, ముక్కద్దాలాడిస్తూ ఆవజాన సూత్రావుండటం ఒకదంగా ఎంకట స్వామికి కడుపులో తొలినట్టయింది.

ఇయూల కలలో పరీచ్ఛగా సూసినంతగా అనుమంతయ్య గార్ని యింతకిముంగల సూడలా ఎంకట స్వామి. ఎందుకో అనుమంతయ్యగారు తనవేపు అట్టా సూత్తుంటాడు? యీమద్దె అనుమంతయ్యగారు తనవేపు యీవజాన రెండుమూడుసార్లు సూసినట్టు ఎంకట స్వామికి మసగమసగ్గా అగుపించింది.

ఓపాలి తను అనుమంతయ్యగారి బూడూసులు అంతకు ముంగలే పాలీసుచేసి దరనాజాపక్కనబెట్టి, దొడ్లోకెళ్ళి నీల బాయిలేరుకు నిప్పు తగిలించి, సిమింటి తొట్లోకి బాయిలోంచి ముప్పయి కడవల నీలులాగి, నీలతూములుకాడ గబ్బుకొస్తుంటే పినాయిలుబోసి కడిగి, సెట్లపాదులకాడ సెత్త సెదారం ఎత్తేసి,

మచ్చమీన కట్టెడిదిపి పేళ్ళొలిసి, నీలగదిలో జిడ్డుగావుంటే
గొబ్బరిపీసుతోరుద్ది, మెట్లగదికాడ పినాయిలు డబ్బ పెట్టడా
నికి దర్వాజామలుపు యిట్టనిగుతా గబిక్కిన పాళీసుచేసిన
బూఢాసులమీన సూడక తడికాలువసి తొక్కాడు తను.
నల్లగా నిగ్గగమంటుండ బూఢాసులమీన తడికాలు పడేతలికి
ఆ బూఢాసులు ఎట్టయిపోయి దీసూసి బిత్తరబోయితను
యిట్లా పక్కకి తిరిగిసూత్తే - దర్వాజాపక్కనే నిలబడి తనవేపు,
ముక్కు, ముక్కుద్దాలాడిస్తాయంతగా సూస్తుండాడు అనుమం
తయ్యగారు.

ఇంకోపాలి తను పడగ్గదులు, భోజనాలగది, ముట్టుగది,
మెట్లగది కడుగుతా, గుడ్డతో నీలుపిండి పారబోస్తా ఆఫీసు
గదిలోకొచ్చి కురిజీలు వరండాలోపెద్దా మేజాకాడి కొచ్చే
తలికి, అనుమంతయ్యగారి రెండో అబ్బాయి సుందరం బొమ్మల
పుత్తకం ఆడ తెరిసిఉంది. అనుమంతయ్యగా రబ్బాయిలు
కనకం, సుందరం మేజాముంగల కురిజీల్లో కూకొని రోజూ
అదేమయిన పుత్తికాలు సమవుకుంటా, ఆ బొమ్మలు ఈబొమ్మ
లని నవ్వుకుంటా గిచ్చుకుంటావుంటే తనూ కాత్తెసూద్దామని
అయ్యేందో సెప్పమని కనకం, సుందరాన్ని అడిగితే ముంగల
కనకం ఎక్కిరిత్తే ఆనక సుందరం ఎక్కిరిచ్చాడు తనని. అటిలు
సూసి తను నల్లగా ఆ బొమ్మలపుత్తకాన్ని తీసుకొని కాయి
తాలు తిప్పుతా రంగురంగుల రవిలుబండి, కోళ్ళు, కొండలు
సూత్తా అటనే కురిజీలో కూచుని పొయ్యేతలికి, ఎప్పుడో తన
పక్కనొచ్చి నిలబడి నట్టనిపించి, యిట్ట తలెత్తిసూత్తే, అను

మంతయ్యగారు తనవేపు యియాలకలలోకిమల్లే ఆ ముక్క-
ద్దాల్లో ఆవజాన ఎటకారంగా చూస్తుండాడు.

నిద్రలో ఆవజాన కలగని లెసిసి కూకుండ ఎంకటస్వామికి
యియన్నీ గెపితికొచ్చేదలికి ఎనకాల యీప్రమీన ఏంకో వాన
పాముకుమల్లే స్లగ్గా ఎగబాకినట్టయింది.

ఆనాడు అనుమంతయ్యగారు తన పొలాల పనిమీన
పాలెంరాటం గెపితికొచ్చింది ఎంకటస్వామికి. అప్పుడు తను
అయ్యసక్కనే వుండాడు. అయ్య అనుమంతయ్యగారికి దణ్ణాలు
పెట్టాడు.

“ఏం వెంకయ్య గొగున్నావా?” అని అయ్యని పంక
రిచ్చాడు అనుమంతయ్యగారు ముక్కద్దాలు సద్దుకంటా.

“అదేబాగులే దొరా - అట్టబుండాం. మాకు పాపతి
లేక పోయిందిగాని తమపొలమే చేసుకుంటా కనిబెట్టకుంటే
మారోడిలు యింత ముదసప్టకంగా వుండేవి కాదేమోనని లోన
పీకుతాఉంటది.”

“సరే అయిపోయిందానికి యిప్పుడెందుకు వెంకయ్య,
పంట ఆయేడు కాయేడుకు ఎక్కవవుకోంటే యింకోకబస్తా
కవులు ఎక్కవ యివ్వమంటే మరినువు యివ్వకబోతివి. సరే
అయిపోయిందిగా,” అన్నాడు అనుమంతయ్యగారు.

“పానీలేదొరా! అదేదో తెలిపట్టింది గనకనే మేంసేసిన
కప్పం యింకోరికి కవులు దక్కిందనుకుంటా. ఏనాడో మీ
కడుపున వుద్దా. ఇదిగోదొరా! యీ బుడ్లొణ్ణి కాస్తే మీ
పంచన పడుండనిస్తా యింత గంజో పాలో పోశారంటే పుట్టి

నన్నాళ్లా మీకు రుణపడుంటా. కరువుదినాలు - పూట గడవకుండా వుండిదొరా -" అన్నాడు అయ్య.

"అట్లాగే వెంకయ్యా! ఏదో ఆ పని యీ పని చేసి పెస్తూ మాతో పాటే మీ వాడూ వుంటాడు" అన్నాడు అనుమంతయ్యగారు.

మరసనాడు రవిలు లేసనికి తను, అనుమంతయ్యగారు గుర్రబండిమీన ఎల్లావుంటే బండికి ఎనకమాలే అయ్య పొలి మేస్త దాకా లగెత్తుకుంటావొచ్చి "యిగ పుటాదొరా" అంటా తనకల్లి సెయివువుతా ఆడే నిలబడి పోయ్యాడు.

"పాల్ పాల్" అంటా బజారు వాళిలికాడ గవిశిబ్రై పాలమడిసి కేక బెట్టాడు.

"వెంకటస్వామీ!" అనరిశాడు గదిలోంచి అనుమంతయ్యగారు. ఎగ్గి-లెగుస్తూ కలల మైకంలోపడ్డ వెంకటస్వామి తెల్లారొచ్చిందనుకుండాడు.

ఆ రోజున కనకం, సుందరం బజార్నుంచి ఎగురుకుంటూ వొచ్చి వరండాలోవుండ రెండు నవారు మంచాల్ని గబగబ మోసుకెళ్ళి ఎండలో పడేసి, దబదబ ఏంకో యింతలాపు పొట్లం యిప్పుతుంటే, యీ యవారమంతా ఓకంట సూస్తుండ వెంకటస్వామి "అదేంది అబ్బాయిగోరూ!" అనడిగాడు కనకం, సుందరాల దగ్గరికెళ్ళి నిలబడ్డా.

"మా నాన్న మాకు సీంటపాకాయలు, చిచ్చుబుస్లు, ముత్యాల పువ్వుత్తులు, కాకర పువ్వుత్తులు మరే-ఎర్ర మతా

బులు, పచ్చ మతాబులు, నక్షత్రం తీగెలు, విష్ణుచక్రాలు, విమానాలు-మచే-ఎర్రనిపెట్టెలు, పచ్చని పెట్టెలు, తాటాకు తపాకాయలు, యింకా పామ్మందుకూడా కొనిపెట్టాడు ! వీటన్నిటినీ మేం ఎండబెట్టకుని రాత్రికి కాల్చుకుంటాం” అంటా ఎగళాన దిగళానల్తో పటపటమనిపిస్తూ సెప్పేశాడు సుందరం.

“కాస్త దూరానుండొచ్చు-తమరికి యిక్కడే తీసుకు రాలా” అన్నాడు పెద్దబాబాయి కనకం.

“నిన్నెచురేం అడగలేదయ్యోన్ ముంగలగానే తొంటి సెయి బయటికి పెట్టుండావుగానీ” అన్నాడు ఎంకటస్వామి బావగారిపోతా.

బ్రదంగా పొట్లాం యిప్పదీసి ఆటన్నిటినీ మంచాలమీన పరుస్తుంటే ఆటి రంగులన్నీ మెరుస్తుండ ఎంకటస్వామి కళ్ళల్లో గిరిగిరి దిరిగివై.

సండేలలోపల మద్దెమద్దె ఎనిమిస్సార్లు ఎంకటస్వామి ఆ మంచాలకు అంతదూరంగా నిలబడినూశాడు గాని ఆ ఎనిమి స్సార్లలో నాలుగుసార్లు కనకం, యింకోనాలుగుసార్లు సుందరం ఆ మంచాల సుట్టూతా తిరుగుతానే వుండారు.

ఆవజాన కనకం, సుందరం అయినీ తెచ్చి ఎండలో ఆరబోసేదాకా దీపాలమాస దగ్గిరకొచ్చిందని తనకు తెలవదు గండా ! అనుకుండాడు ఎంకటస్వామి బాయిలో సేదవనినోడు అటనే నిలబడిపోతా.

సిచ్చుబుడ్లు మాలావుగుండాయి గాని, “తమరికి యిక్కడే తీసుకురాలా” అన్నాడే కనకం - ఎటనబాబా ! అను కుండాడు ఎంకటస్వామి బాయిలేళ్లో నిప్పేస్తా.

పాలెంలోనే గనక తను యిప్పుడుంటే ఏంజేస్తా వుండే వోడు? పోయిన దీపాలమాశకు యికా దీపాలమాశ పది కోట్లుం దనంగానే మాసురాకి తను ఓపూలగుమ్మటం గట్టి, పూరిమద్దై బజాన్లో ఆ సివర్నించీ యీసివరికి రయ్ రయ్ న దిప్పుతా లగైత్తటం గెసితికొచ్చేతలికి ఒక్కపాలి వొల్లు జలద రించి నట్టయింది ఎంకటస్వామికి.

కిందలేడు పది తాడిసెట్లెక్కి, ఆకి గులకసళ్ళన్నీ దులిపి, కోటాయిని బళివిలాడి, పున్నమ్మకొట్టో గండకం సూరెకారంతెచ్చి ఎన్ని పువ్వుత్తులు కట్టాడు? యీడ అను మంతయ్యగారి మేడగదులన్నీ గాలించినా ఒక్క తాడిసెట్ట యినా అగుపియదు.

గదులన్నీ పూడ్చి, యిల్లంతా దిరిగి మేడమెల్లు పది స్వాస్తి ఎక్కి దిగొచ్చాడు ఎంకటస్వామి ఎందుకయిందీ తెలవ కుండా.

సీకటయినాక కనకం, సుందరం పువ్వుత్తులు కాలుస్తుంటే తంబంచాటున నిలబడుండ ఎంకటస్వామి మమసు లావజాన పువ్వుత్తులు కాలుస్తుంటే పాలెంలో తను తంబాలచాటున పూరకనే సేతులు ఎనిక్కిబెట్టుకుని నిలడుండేవోడు కాదను కున్నాడు.

“నా మొహంలాగనే పున్నయి యీ పువ్వుత్తులు. మరీ ఆ ఏటికాఏటికి యిట్టై పుటిక్కని ఆపాతూ దిగనాసి పోతున్నయ్యేం ఖర్మా? వెంకటస్వామి ఏడా - వాడికి రెండేమన్నా యివండ్రా కాలుస్తాడా?” అంది అనుమంతయ్య

గారి పెల్లాం లచ్చిన్నరసమ్మగారు, సిన్నపిల్లని సంకలో ఏసు కుని సచ్చిత్రాల తీగెలుకాల్పిస్తా.

“ఆ, మాకో అమ్మా—” అంటున్నాడు కనకం.

“ఆ ఏవరు కాలుస్తే ఏం యీ భాగ్యానికి చేతులు కాల్చుకోకుండావుగాటే అదే పండగ” అన్నాడు అనుమం తయ్యగారు తాటాకు టపాకాయల గుత్తి బయటికిదీస్తా.

“చిచ్చుబుడ్డి ముట్టిస్తున్నావుట్రా సుందరం? వుండు వుండు-నీకు పుణ్యం వుంటుంది! అది మొహాన చిమ్మితే కళ్ళు కాస్తా పోతాయి. వెంకటస్వామి ముట్టిస్తాడు వుండు - వెంకట స్వామీ?” అని కేకవేసింది లచ్చిన్నరసమ్మగారు.

ఆ నిశిరేణికి ఆఫీసుగది దరవాజా పక్కన సాపమీస జవకాణా కప్పురుని గోడకి నిటారుగా కూకనుండ ఎంకటస్వా మికి వుండట్టుండి అనుమంతయ్యగారి మేడగోడలమధ్యన తనకి పూసిరిసలపటం లేదనిపించింది.

పాలెం ఒక్క సారి ఎంకటస్వామి కళ్ళల్లో మెదిలింది. పాలెం మడుసులే ఏరు! రెండోబండిమీస పాటలుపాస్తూ పొలంబొయ్యే బరవయ్యలాంటి మడుసులు యీడ అనుమం తయ్యగారి యింటిసాయల ఎంకటస్వామికి యింతమటుకు యీడా అగుపించలా. పాలెంలో సెరువులుండాయి ఎప్పుడు యీతల్లిద్దా మన్నా. ఆడ ఎన్నెలరేణిశ్యలో శివుడిగుడిముంగల బలిగుడు ఆణ్ణట్టు ఒక పెపంచంలో యీడా ఆడరనాల్సిందే. రతం తిర నాలమటుకు రతం తిరనాల ఎట్టుంటది? పాలెంలో అయ్యకో బాటు పొలం పోవచ్చు. పొలంపని చేసుకువొస్తా గెనువులెంట పిల్లిమిసరకాయలు ఎన్నయినా కోసుకుతింటా యింటికిరావచ్చు.

కోటయ ముటా ఏంజేస్తుండారో? ఆళ్ళు తనని మరిసి పోయారా? ఎన్ని పువ్వులు గట్టాలో యీ ఏడు! ఆళ్ళతో శివుడిగుడిముంగల దీపాలవెల్తుల్లో ఎట్టపుండమంటే అట్టుంటది. అబ్బ!

“పాలెం ఎల్లానండీ” అన్నాడు ఎంకటస్వామి పేతులు నలుపుకంటూ అనుమంతయ్యగారితో మరసనాడే.

“ఆ?” అన్నాడు అనుమంతయ్యగారు ఎంకటస్వామిని యింతగా చూస్తూ.

“వాడికి టపాకాయలు యివ్వలేదని కోపంనాన్నా,” అన్నాడు ఎంకటస్వామికి ఎనకమాలేవోచ్చి నిలబడ్డ కనకం, సుందరం.

“ఏడ్చాడు వాడిమొహం. అయినా అదేమిటా వెంకట స్వామీ? నిక్షేపంగా యిక్కడ జరుగుతుంటే ఎక్కడో ఆ పాలేనికి పోతానంటా వేమిటా చాదస్తం కాకపోజే! చాలాల్లే— ఈసారి వాడికీ రెండేమన్నా యివ్వండిరా కాలుస్తాడూ— ఏమిటో చేతులు కాల్చుకుంటానికి” అన్నాడు అనుమంతయ్య గారు.

“మరి మాకో నాన్నా?—” అంటున్నాడు కనకం.

“చాప్లెయ్! ఒకటో రెండో వాడికియిస్తే యింతలో తరిగిందేం లేదులే. ఎక్కడికిరా వెళ్ళేది వెంకటస్వామీ— చాలాల్లే ఎవరన్నా సప్రతాను-వూఁ. లక్షణంగా నల్లి పని చూసుకో— పండిగరోస్టో యీ పస్లన్నీ ఏంగాను- వూఁ పోండి పోండి—” అంటూ పేసను మొగా సేసుకంటాడు అనుమం తయ్యగారు.

ఆనాడు సందేల వరండాలో నవారుమంచాల సందున తలొంచుకు కూచుని మణికట్టుతో ముక్కు తుడుసుకుంటుంటే ఎంకటస్వామి ఏండ్లో బూడూసుల సప్పుడుకమ్మల్లే వుండదని యిట్ట తలెత్తినూస్తే మంచమీదనకి వొంగి ముక్కద్దాల్తో తన కళ్లే ఎటకారంగా సూస్తుండాడు క్లబ్బుకుపోయే అనుమంతయ్య గారు.

అనుమంతయ్యగారు ఆనాన క్లబ్బుకుపోయే పోక తాలికే ఎనికీడ్డే మంచాల మయాన్నించి లెగిసి అటియ సూడ నన్నా సూడకుండా బజారువాకిలి బయటబడి, యిదిలిచ్చుకు లగెత్తిన లగెత్తటం, పాలెంలో శివుడిగుడి ముంగల మంటపం మయాన కోటయముటా పూలగుమ్మటాలు తిప్పతా కేక లేత్తావుంటే యినిపిచ్చుకోకుండా గబగబ తంబంమీదనించి మంటపం శికరానికి ఎగబాకి, పాలెమంతా సిచ్చుబుడ్లు, అవాయసువాయిలు, శీంటపాకులు, తాటాకు టపాకులు, ముత్తాలపువ్వులు, కాకరపువ్వులు, పెట్టటిమ్మెలు పగిలి పాలెమంతా ఎలిగిపోతావుంటం సూశాను ఎంకటస్వామి.

ని స్ప హా యు లు

ఇంకా తెల్లగా తెల్ల వారనన్నా లేడు. కుదిపిస్ట్టు లేపి కూర్చోబెట్టింది వెంకట్రామయ్యను భార్య రంగనాయకమ్మ.

సోమ్యసిలి నిద్రసుఖంలో పడిపోయిన ప్రాణిని ఆ విధంగా కప్పు విరిగి మీదపడుతున్నట్టు బలవంతాన లేపి కూర్చోపెట్టి ఒక్కోసమయంలో కొందరు దయ్యాలూ భూతాలూ మీదబడి పీకినట్టు ఉక్కిరి బిక్కిరై వెద్రచూపులు చూట్టం మొదలుపెట్టినా పెడతారంటే ఆశ్చర్యపడవలసిన పనిలేదు.

ఘమారుగా అంతఃనీ తనకు జరిగినట్టుగా భావించినా అమిత సహనంతో తెల్ల మొహం పెట్టి రంగనాయకమ్మ వేపు చూశాడు వెంకట్రామయ్య.

“కాస్త భావిలో నీళ్ళు తోడిపడుచురుగాని లేవండి” అంది రంగనాయకమ్మ.

“నాకేం బోధపట్టంలేదు!” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య మెల్లగా గుటకమింగుతూ.

“ఏముంది బోధపట్టానికి? ఆ పనిచచ్చింది, పనిమాను కుంది” అంది రంగనాయకమ్మ.

“అంత ప్రమాదం ఏం జరిగింది ఉన్నట్టుండి మానుకుంటానికి?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“సరేలేండి. ఇప్పుడాపురాణమంతా నిల్చున్న పాటన వర్ణించి మీ కెక్కడ విచ్చిచెప్పను - ఆ భావి నాకు అలవి కాకుండా ఉంది. తొందరగాలేచి కాస్త నాలుక్కడవల నీళ్ళు లాగి పెట్టండి” అంది రంగనాయకమ్మ.

“బాగా నే ఉంది పద్ధతి! తెల్ల వారుతుందంటే భయం. ఏ ఆటంబాంబుతోనో సిద్ధమవుతావు; అయినా ఇకమీద నువు నన్ను ఈవిధంగా వేళగానివేళ లేపడల్చుకుంటే కొంచెం సామ్యంగా లేవుతుండు ఎందుకైనా మంచిది” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“సామ్యంగా కాకపోతే మీదపడి పీకుతానంటారా, ఏమిట డీ మరీనూ? దయచేసి అయిదారు కడవల నీళ్ళు తోడి పెట్టండి. ఇంకా పనులన్నీ అట్లాగే వున్నాయ్” అంది రంగనాయకమ్మ.

“ఇ తకుముందేగా నాల్గు కడవల నీళ్ళు తోడి పెట్ట మన్నావు?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“కాదుమరీ! ఇంతకూ, కాపరమంతా నాల్గు కడవల నీళ్ళతో చక్కబెడుతున్నా, సరేనా-తొందరగా భావిదగ్గరకు రండి” అంది రంగనాయకమ్మ.

“ఇంతమంది పనిమనుష్యులు మారుతున్నా ఇప్పటికీ వాళ్ళతో మెలిగే పద్ధతి ఓ పద్ధతికి రావడం జరగ లేదన్నమాట” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య భావిదగ్గరకువచ్చి నుంచుని.

“ఇదిగో ఈ పనిమనుషులతో ఈ యింట్లోపనులు మీరు ఒకరోజు సాధించండి. మీకే తెలుస్తుంది నా అవస్థ” అంది రంగనాయకమ్మ వంటింటికి వెడుతూ.

“నేనంటం ఇన్నిసార్లు పనిమనుషుల్ని మారుస్తున్నా వీళ్ళను ఉపాయంగా పట్టుకురావటం నీవు గ్రహిస్తావా - అని” అన్నాడు. వెంకట్రామయ్య భావిలోని నీళ్ళు లాగుతూ.

“మీ పద్ధతి చూస్తే విషయం తెలుసుకోకుండానే యీ పనిమనుషుల్ని నేనే చెండుకుతిని సాగనంపుతున్నట్టు మాట్లాడు తున్నట్టుండే!” అన్నది రంగనాయకమ్మ, అంటుగిన్నెల్ని భావి పక్కకు తెస్తూ.

“కానలసిన అర్థంతీసే నేర్పు నీకుందని తెలుసుకునుకో - ఇంతకీ సుబ్బాం పని కెందుకు రానన్నదో చెబితే వింటానుగా” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“లేకపోతే మీరు వినకుండా దాచిపెడుతున్నానంటారా ఏమిటి? నేను సుబ్బాన్నేమో రాచి రంపానబైటి బైటికి న్నట్టి నట్టుగా మీ ఉద్దేశం కనబడుతున్నది” అంది రంగనాయకమ్మ తిరిగి వంటింటాకిపోతూ.

“ఇదిగో-నువ్వు దివ్యదృష్టితో మాట్లాడటం మొదలు పెట్టే ఇహ నేననేదేమీ వుండదు, పోనీ-కోజంతా ఆఫీసులో వెట్టిచాకిరి చేసాచ్చి పడుకున్నవాణ్ణి నువ్వావిధంగా లేసి ఈ భావిలో నీళ్ళు శోషించటం నీ కేమయినా నబబుగా శోస్తున్నదా? పనిమనిషి విషయం ఇంకా పదిసార్లు అడుగుతానంటే అడగనూ మరి?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య ఒక క్షణం చెమట తుడ్చుకుంటూ.

“ఇవాళ రెండు కడవలు శోడేసరికే మీ కెక్కడలేని వుద్రేకం వస్తున్నది. మీరు లేనప్పుడు ఎంత అర్భకురాల నయినా నేనెన్నిసార్లు చెంబెడునీళ్ళు చొప్పున శోడుకున్నానో

మీరుచూడ గల్గారా?" అంది రంగనాయకమ్మ వంటింటి కిటికీ దగ్గరనుంచి.

“అసలీభావిలో నీళ్ళు నిన్నూనన్నూ ఎవరు తోడమన్నా రని? ఇందాకట్నించి అంటుంటే నువ్వు సమాధానం చెప్పటం లేదు. ఇదిగో మళ్ళీ చెబుతున్నాను, ఇవాళ తోడితే తోడాను. రేపల్లూంచి ఇక ఎప్పటికీ ఈ పాతాళభావిలోంచి ఒక్క చుక్క నీరన్నా తోడను - తోడను - అంతే - ఇంకో పనిమనిషిని ఇవాళే మాట్లాడు” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య కొప్పతూ.

“సరే మాట్లాడక నూరుకుంటారా ఏమిటి? మీ చేత మాటలనిపించుకోవటం నాకు మటుకు మనసా? ఏదో ఏడాదికి ఓనాడు యిబ్బందొస్తే మీ యింటికి మీరు చేసికొంటున్నారు గాని పరాయివాళ్ళకేమీ చేసిపెట్టటంలేదు. బజారుకు వెళ్ళి కాసిని బొగ్గులు, కొంచెం బియ్యప్పిండి మరపట్టించుకురావాలి- ఇంకో రెండు కడవలులాగిపెట్టి మరీ వెళ్ళిరండి” అన్నది రంగ నాయకమ్మ పొయ్యిలోనుంచి అంట్లుకోమే దగ్గరపోస్తూ.

“ఇవ్వాటికి బొగ్గులులేవా!” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య నిస్పృహతో రంగనాయకమ్మ వేపుచూస్తూ.

“ఈపూట కుంటే సరిపోతుందా ఏమిటి? బియ్యప్పిండి డబ్బా మొన్ననే సుభ్రంచేసిపెట్టా, ఆ తరువాత వంటకాలు యిట్టా వున్నయ్యేమని నన్ననవద్దు” అంది రంగనాయకమ్మ కుంపటి రాజేస్తూ.

“నాకోసం డబ్బాలన్నీ కాళీగా సుభ్రంచేసే పెట్టావన్న మాట? ఇవ్వాళ ఆదివారం కదా అనుకున్నా. అన్నట్టు పిండి మర ఇవ్వాళ కట్టేస్తారేమో?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“ఇవ్వాళగాదు ప్రతిసోమవారం కట్టేస్తారు” అంది రంగనాయకమ్మ.

“రక్షించావ్ ! ఇవ్వాళ నాకీ పిండిమర తలంటి తప్ప దన్నమాట ! అయినా యివన్నీ పసిమనుషుల ద్వారా అయ్యే పనులని నీకు తెలియక పోవటం ఆశ్చర్యంగా వుంది ! అసలు యిలాంటివి నాకు అంటకట్టొద్దని యిప్పటికి లక్షసార్లన్నా నీకు చెప్పివుంటా, అయినా నీ మతం సేదిగానే వుంది.” అన్నాడు నెంకట్రామయ్య.

“ఎందుకూ మాటిమాటికీ అలా రొసరొస లాస్తారు ? మన అవుసరానికి మనం చేసుకుంటానీకీ ? ఇహ ఎవరో ముప్పై దెధవలు చేసిపెడుతూంటేనేం ఏమిటి ఈ జీవితాలు నెళ్ళబారేదీ ?” అంది రంగనాయకమ్మ కాఫీకి కుంపటిమీద నీళ్ళు పెడుతూ.

“అయితే ఈ భావిలో నీళ్ళుకోట్టం నా జీవిత పరీక్షన్న మాట ?” అన్నాడు నెంకట్రామయ్య.

“మన జీతాలనండి” అంది రంగనాయకమ్మ వచ్చి అంట్లు తోముతూ.

“ఏం, ఎగతాళిగావుందా నీకు ? మన అవుసరాలు ఏవికావు ? మన గుడ్డలు మనం నేసి మనం కుట్టుకోవచ్చు ! మాదిగవాడిలాగ మన చెప్పలు మనం కట్టుకుని మనం తోడు కోవచ్చు, యివన్నీ మనం చేసుకోటం లేదేం ?” అన్నాడు నెంకట్రామయ్య రంగనాయకమ్మ దగ్గరికి వెళ్తూ.

“ఎవళ్ళ వృత్తులు వాళ్ళు చేసుకుంటారు, వాళ్ళజోలి మనకెందుకు” అంది రంగనాయకమ్మ వెంకట్రామయ్య వేపు వింతగా చూస్తూ.

“అలాగే పనిమనుషులూను. ఇదిగో నీకు నేను మాటి మాటికీ చెప్పేదల్లా ఇక్కడ ఈ భావిపని, పిండిమరపని, అక్కడ ఆఫీసులో ఆగవర్నమెంటు డబ్బు లెక్కలు ఒక వ్యక్తివల్ల ఎంతమాత్రం కానిపనని తెలిసికోమంటున్నా! అందుకే మన కష్టం మనకే దక్కకుండా పోతున్నా, ఏదో ఆరో యీ పని మనుషులకు బలవంతాన యిచ్చుకోంటున్నాం. అప్పుడే యీ రెండు రెక్కగూళ్ళూ ఎలా పట్టుకు పోయినయ్యో చూడు! పక్కింటివాళ్ళను విచారించి ఈ పూటే యింకో పనిమనిషి విషయం పై సలుచెయ్యి” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“నాకుమట్టుకు సరదాటండి పనిమనిషి లేకుండా యీ అంటన్నీ తోముకుంటూ కూర్చోను! యీ నాలుగు గిన్నెలు తోమానో లేదో రెండుచేతులూ కారంరాసినట్టు భగభగ మండుతున్నయ్ చూడండి! ఇదిగో యివ్వాలే విచారించి యింకో పనిమనిషి విషయం తెలుసుకోటాలెండి. వీళ్ళకు వాయవరాను, మరీ అంత డబ్బు దాహమైతే ఎట్లా! ఇవతల వాళ్ళేం కాపరాలు చెయ్యక్కర్లా!” అంది రంగనాయకమ్మ లేచి కుంపటిమీద నీళ్ళుదింపి కాఫీపాడివేస్తూ.

“ఇచ్చే ఆరురూపాయలు, వారానికోపూట పిండి చాల దంటుందా సుబ్బాం!” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య, రంగనాయకమ్మ వెనకనే వంటింటోకి వెళ్ళి.

“అబ్బే దీనివిషయం ఇంకా అంతదాకా రాలేదు లెండి. వెనక వెంకాం చాలదనేగా నెళ్ళింది” అంది రంగ నాయకమ్మ.

“మరి ఎందుకు నెళ్ళిపోయింది సుబ్బాం?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య రంగనాయకమ్మ పక్కగా కూర్చుంటూ.

“ఆ, చపలచిత్తంముండ ! అయిదు రూపాయలు అప్పు అడిగింది, లేదు పొమ్మన్నాను. అసలు ఏరోజు వాళ్ళు అణా, అర్ధణా వేధించింది ? ఒక్కసారే అయిదు రూపాయలు తెమ్మంటే ఎక్కణ్ణుంచి తెస్తారు ? అయినా యీ జాతికి అయిదులు, పదులు అప్పులు పెడితే యీ జన్మలో దక్కినట్టే” అంది రంగనాయకమ్మ.

“సరే మన సంపాదనకు తోడు ఇవన్నీకూడ ఎక్కడ నెత్తికి తెచ్చుకుంటాం వదుల్తున్నవి చాలక ! ఐనా అంత మాత్రానికే పని మానుకుపోయిందా ! వచ్చే యీ ఆరు రూపాయలు పోగొట్టుకుని ఇంకోచోటికి పోతే వాళ్ళు ఇంత జీతం యిచ్చి పైన దానికి కావలసిన అప్పులన్నీ యిస్తారా పిచ్చిదిగాకపోతే ! అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“దాని ఘెగుడికి జబ్బుగావుండటం. మందిప్పిస్తానని ఆ అయిదూ యివ్వమంది. దానికి నెల జీతమిచ్చి ఇంకా వార మన్నా కాలేదు; చూస్తూచూస్తూ మళ్ళీ అయిదు రూపాయలు ఎలాగంట ఇవ్వటం ? కోపంవచ్చి నెళ్ళిందేమోగాని రెండురోజు లయినాక మళ్ళీ అదే తిరిగి రాకుండా వుంటుందీ!” అంది రంగ నాయకమ్మ కాఫీ డికాషను వడపోస్తూ.

“నువ్వు సందేహాలతో నా ప్రాణంతియ్యక కబురుచేసి అదికాకపోతే మరో పనిమనిషిని మాట్లాడు” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“దాని మొగుడుకు పైఫాయిడ్ జ్వరమట. యిప్పుడలా వుందో ఏమోమరి” అంది రంగనాయకమ్మ కాఫీకలిపి వెంకట్రామయ్య కిస్తూ.

“పైఫాయిడా? దర్రిదులకు తక్కువజబ్బులేమీ రావు! ఎవరి ఖర్చు వారిది. నా పర్సనల్ బజారు వెళ్ళివస్తా. యీ బియ్యప్పిండి లేకుండా యివాళ్ళికి ఏదోవిధంగా సరిపుచ్చే ఉపాయం ఉందా అని?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“అదేమిటండీ మళ్ళీ అలాంటారు? పోనీ యివ్వాలే పచ్చళ్ళతో సరిపుచ్చుకుంటారా?” అంది రంగనాయకమ్మ.

“సరే నీమాటేజరగనీ. ఆ బియ్యం సంచిలో తొందరగా పోసివ్వు-పరవాలేదులే; కొంచెం తగ్గించి పోయ్యి. బరువంతా ఒకనాడే మీదపెట్టుకు” —

ఈ పనిమనిషి బెడదతప్పేట్టు లేదనే నిర్ణయాని కొచ్చాడు వెంకట్రామయ్య. ఈ నిర్ణయంతో బాధ్యులెవరనేది వెంకట్రామయ్య అలోచనకు అందని విషయంగా వుంది. ఏరోజు పనిమనిషి మానుకుని తను భావిదగ్గర రెక్కలు విరుచుకునే దురవస్థ పడుతుందోననే భయంకర పీడకలలు వెంకట్రామయ్యను అవేశించినయ్. ఇటీవలే రత్తమ్మ అనే కొత్త పనిమనిషిని తన భార్య పనికి పెట్టింది. ఇవ్వాలే ఉదయం ఆ కొత్త

పనిమనిషి రత్తమ్మా, తన భార్యమధ్య జరిగిన ఘర్షణ యింట్లోనేవున్న నెంకట్రామయ్య విన్నాడు. పనిమనిషి రత్తమ్మ తన పిల్లలిద్దరిని ముసలితల్లిని తనతో తీసుకువచ్చింది.

“వీళ్ళంతా ఎవరే!” అని తనభార్య రత్తమ్మను సామ్యం గానే అడిగింది.

“ఇది నాలమ్మ, ఈళ్ళు నాసంబోళ్ళు” అంది రత్తమ్మ.

“నిన్న ఆ చిన్న పిల్లనుమ్మకే తెచ్చావే? యింకా పున్నారా నీకు పిల్లలూ?” అంది తనభార్య.

“ఇంకా యిద్దరు అడవిడ్డ లుండారండీ” అంది రత్తమ్మ.

“అడవిడ్డలా?” అంది తన భార్య.

“అవునండీ అమ్మగోరూ నా పెద్దపిల్లలు. ఆల్లిదగ్గరికి పెళ్లిళ్ళయినయి” అంది రత్తమ్మ.

రత్తమ్మ పిల్ల గావాల్ను కావ్ కాన్ మని ఏడుస్తుంటే రత్తమ్మ తల్లిగావాల్ను ఖంగు ఖంగుమనిదగ్గుచూ పిల్లకు కూపిని పాలిమ్మంటున్నది రత్తమ్మతో.

“అదేమిట నీపిల్లల్లా ఏడుస్తుంది?” అనడిగింది తనభార్య.

“అదేమోనండి అమ్మగోరూ తెల్లాయి ఆవజాన ఏడుతూ కూకుంటది” అంది రత్తమ్మ.

“పాపం యీ గాలిలో దాన్ని అట్లా తిప్పకపోతే యీ ముసలిదానిదగ్గర యింట్లోనే అట్టిపెట్టి రాకపోయినావులే?” అంది తన భార్య.

“ఈ గాలికి మాపిల్లలు నెడిపోతే యిక మేమేం బతుకుతాం అమ్మగోరూ. మా అమ్మకి కాయాసేతులు పడపోయినయ్యమ్మగోరూ. పొద్దత్తమానం పనిజేసుండ పానంగనక

యింటికాడ ఏమీకోచక నాయెంట వత్తానంటది. నేనంటే మా అమ్మకు బహుపానం. పెద్దదయిందిలెండి. అదేంటోనండి అమ్మగోరూ, దగ్గు బట్టుకుండది మా అమ్మకు. ముసల్దానికి కాస్తే సద్దబువ్వేమన్నావుంటే పెట్టండి అమ్మగోరూ. దగ్గుతెర కాస్తే తగ్గుదీ” అంది రత్తమ్మ.

“ఒక్క మెతుకంటే ఒక్క మెతుకు మిగల్లేదు. అసలు మా యింటో చద్దన్నాలు మిగలవు” అంది తన భార్య.

“పోనీలే అమ్మగోరూ కూసిని సల్లసుక్కంటే పోయ్యండి ముసల్దీ పసిదీ తాగుతారు; నిన్న మాపిటాల ఇతంటే యితరువ్వ తినటానికి లేకపోయిం దమ్మగోరూ” అంది రత్తమ్మ.

“అదేమిటే రత్తమ్మా మీ పనివాళ్ళు మమ్మల్ని నిలుపునా యిట్లా తోడతారు? కొంచెం అన్నం, కొంచెం మజ్జిగ, కాసిని డబ్బులనీ? ఆ కొన్న పాల్గొనో సహం పొంగి పొయిలోనే మాడినయ్ : ఆ పున్న కొంచెంలో పందేరా లెక్కడచేస్తూ కూచోను? పోనీ మీ కిస్తామన్న జీతంలో ఒక్క కానీ తగ్గిస్తే అప్పేడనవచ్చు మమ్మల్ని. మీ సంసారమంతా తెచ్చి మా గొంతుమీద కూచోబెడితే మే మెక్కడ భరించం ఊర్లో వాళ్ళందర్నీ? ఆసుబ్బం, వెంకామూ, యితే. పున్నన్నాల్నూ యీ విధంగా మాప్రాణాలు నిలుపునా తోడారు. చీటికి మాటికి మమ్మల్ని వేధించక లెట్టప్రకారం మీ పని మీరు చేసిపోతే మీకు పదివేల డల్లూలు” అంది తన భార్య విదిలించేసిపట్టు.

ఇంతలోనే కొత్తపనిమనిషిమీద తన భార్య కోపం తెచ్చుకోటం వెంకట్రామయ్యకు గుండెదడ సాగినట్టయింది.

ఇనిగో యీ అసహనంతోనే తనభార్య మెళుకువ లేకుండా ప్రవర్తించి సమస్యను గొంతుమీడకుతేచ్చి, తను హైరాన పడి, నన్ను హైరానపెడుతుంది. పనివాళ్ళ నా విధంగా దులిపేస్తే వాళ్ళుచేసే పనిమీద వాళ్ళకే విశ్వాసంలేక నాలుగు రోజులు ఎగనాంపెడితే మనపని చుమ్మెత్తిపోసుకోటం, ఆ భావిజీవానబడి ఏడవటమున్ను! అయినా ఆ విధంగా రత్తమ్మ తన కుటుంబాన్నంతా కలుపుకుని తమమీదకు దండెత్తిరావటం తన భార్య తనూ సహించటం కష్టం అనుకున్నాను నెంకట్రామయ్య.

“మాకు దణ్ణా లేమిటండమ్మగోరు. పాపం స్పృకుంటది. బీదోళ్ళం. తమవంటోరి పంచను బతుకుతుంటాం. తమనిగాక యింకెవ్వల్ని అడుక్కుంటాం అమ్మగోరూ! ఇంతుంటే పెడతారు, లేకపోతే లేదంటారు” అంది రత్తమ్మ.

“రత్తమ్మా అయిచూడూ - చూడూ మీఅమ్మ దగ్గి అక్కడే ఉమ్మేస్తున్నది-ఫీసాడు క్షయరోగాలు పట్టుకుంటాయ్ అలా ఎక్కడపడితే అక్కడ ఉమ్మేస్తే-అయినా యిదేమిటి పాడూ! మాయిల్లం నడిబజారనుకుండా పెంటపోగనుకుండా ఆ మనిషి? నీకు పుణ్యముంటుంది మీ అమ్మను యింకికి సంపవే రత్తమ్మా” అంది తనభార్య.

“దగ్గుతెచ్చి తెలవకుండా కల్లె పడిపోయింది కోపం సెయ్యకండి అమ్మగోరూ. ఎంత తెలవకపోయినా యీడ తమింటో ఎట్ట ఉమ్మాత్తానండి-నీ చచ్చిందాన్ని-” అంది రత్తమ్మ తల్లి.

“బాగానేవుంది సంబడం-నువ్వు పసికాస్త తొందరగా కానిచ్చిపోమ్మ రత్తమ్మ తల్లీ-అదేమిటి-చూడవే రత్తమ్మా నీపిల్ల బయటికి కూచున్నట్టుంది- రామరామ యిదేంపాప ఖర్మం-పాపం బద్దలైంది - వీడా విరిగిపోనూ తియ్యవేమే చూస్తావూ-ఖర్మగాల” అంది తన భార్య అంతిమస్థాయినందు కుంటూ.

“వీడగీడంటున్నారు పసి గుడ్డుదానికేం తెలుసుద్దండీ- సిన్నపిల్లనావజాన అనమోకండీ అమ్మగానూ, సెడ్డ కష్టం గుంటదీ” అంది రత్తమ్మ.

“అడుక్కొనిన్నట్టే ఉంది అభిమానం - ఇదిగో నీకిష్ట ముంటే ఒక్కత్తేబచ్చి పనిచేసి పోతావాపో. లేకపోతే నీదారి నీది. ఈ విధంగా మా మీద దాడిసాగిస్తే ముటుకు పూరుకునేది లేదు నీయిష్టం తర్వాత” అని గిరవాలు వేసినట్టన్నది తన భార్య.

ఇహ కూచున్నచోట ఎంతమాత్రం కూచోలేక దొడ్లో జరుగుతున్న సంఘటనలకు అసమ్మతి సూచకంగా పెద్ద శబ్దంతో గభాల్ని తలుపు తెరచి తపీమనిమూసి యింట్లోంచి ఎటుగానో వెళ్లిపోయాడు వెంకట్రామయ్య.

“ఇవ్వాళకూడ యీ రత్తమ్మ పనికి రానట్టేనా?” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య దీనంగా భావి లోతు చూస్తూ.

“బలవంతంగా వెళ్ళమనేంతదాక తెచ్చుకుని మరీ వెళ్ళింది” అంది రంగనాయకమ్మ అండ్లు బయటపడవేస్తూ.

“మొత్తానికి ఏమయితేనేం పర్వవసానం సువ్వంట్ల దగ్గర, నేను భావిదగ్గర మిగిలాం. అవసరం వున్న పనిమనిషికి మనకూ మధ్య ఒక పెద్దగొయ్యి యేర్పాటుయి కూర్చుంది” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“ఆ గొయ్యి నేనే తవ్వినంటారా ఏమిటి?” అంది రంగనాయకమ్మ.

“సమస్య ఎవ్వరు తవ్వటమ నేదికాదు, గొయ్యి ఏర్పట్టమే కావలసింది. రత్తమ్మకపోలే వెంకమ్మ, ఎవరైనా ఒకటిగానే వుంది మనకు” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“మీ సూట్ పోటీ మాటలు అనవసరంగా నామీద ప్రయోగించకండి. ఆ గూడెంలోని గుంపునంతా తెచ్చి శక్తి వుంటే మీరే పోషించండి. అయినా ఒక్క పనిమనిషిని మాట్లాడుకుంటే కుటుంబమంతా నచ్చి యిక్కడే తినిపడు కుంటానంటారేం - ధీ యీ సూద్ర సుధన్నా మీ మూకకు సిగ్గా? ఎగ్గా? డబ్బూపోయి శని పట్టుకన్నట్టు యిదేం పాప ఖర్మం!” అంది రంగనాయకమ్మ.

“సరే రోజూ వుండేవానికి యింతగట్టిగా ఎక్కడ విచారిస్తూ కూచుంటాం యీ రత్తమ్మకన్నా ఆ సుగ్గామే నయమల్లేవుంది. కిక్కురు మనకుండా పోచేసుకుపోయ్యేది. ఆ అయిదు రూపాయలు యిచ్చినా పై నెలలో చిగబట్టుకునే వాళ్ళం” అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“ఇంకానయం ! తీరాయాచ్చారుకాదు ! అంతకుముందు అది ఎన్ని అర్థణాలు, అణాలు దిగమింగిందో మీకేం తెలుస్తుంది. దానికన్న అంతకుముందు నెంకామే కాస్తనయం నాలుగు

రూపాయల జీతాన్ని అయిదురూపాయలు చేయమంది. చివరికి పట్టుదలకంటూ సోయి తర్వాత పనిమనిషికి యింకో రెండు ఎక్కవే యిచ్చుకున్నాం. అన్నట్టు ఈ సుబ్బాం తన మొగుడుకి జబ్బుగా ఉందనే వోయిందిగాని పని మానుకుంటానని గట్టిగా చెప్పినట్టలేదే." అంది రంగనాయకమ్మ.

"అవును దాని మొగుడుకి ఏదో జబ్బుజేసిందికాదూ? ఎట్లా ఉందో పాపం!" అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

"పైఫాయిడుజ్వరం అనుకున్నాడు గాదుటంజీ ఏమో పాపం; ఏం తెలిసినా మన మారుస్తామా తీరుస్తామా? ఈపాటికింకా తగ్గకుండా వుంటుందా? సుబ్బాం దాని మొగుడు వూగు వెళ్ళిందటలేండి, లేకుంటే యీపాటికి పాపం ఎట్లా వుందో విచారించి తెలుసుకుందుం" అంది రంగనాయకమ్మ.

"పాపం వుణ్ణం మనకెందుకు, ఎంత ఖర్చుకావడం లేదు? ఆ అయిదు రూపాయలు యిచ్చివుంటే యెంతోకొంత ఆ రోగిష్టికి ఉపకరించేదేమో. ఇట్లాంటివి ప్రాణం పీకుతూనే ఉంటుం" అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

"చీటికి మాటికి ప్రాణం తోడుతుంటే ప్రాణం విసిగి వీళ్ళకే యివ్వబుద్ధిపుట్టదుగాని లేకపోతే అంత కరోటకంగా మనం మటు కెందుకుంటాం చెప్పండి?" అంది రంగనాయకమ్మ సానుభూతి తెలియజేస్తూ.

"ఇంకా పని మనుషులెవరయినా యీవూళ్లో దొరుకు తారేమో విచారించి చూడు" అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

"సమయంచూసి మీరు బాగా హాస్యంగా మాట్లాడ తారండీ! రెండు కడవలనీళ్ళు ఆ భావిలోంచి లాగటానికి

కిందామీద పడ్డారుగాని యీ డొంకతిరుగుడు శాలివితేటలు యెందుకంటే వుపయోగిస్తారా?" అంది రంగనాయకమ్మ అంట్ల వద్ద కూచుంటూ.

“ఏదోపాపం నీ చేతులకు కారాలు, మిరియాలు రాసి నట్లున్నదని-” అని అన్నాడు వెంకట్రామయ్యభావిలో నీళ్ళిలాగుతూ.

“చాణ్ణీ కట్టపెట్టండి యుద్ధం ! ఎవ్వరయినావంటే ఇట్టే నవ్విపోతారు ! ఆయ్యో ప్రయోజకత్వం-ఎవరదీ ?”

“నేనే దొరసానమ్మగోరూ-సుబ్బాన్ని” అంది సుబ్బాం, అక్కడికొచ్చి నిలబడుతూ.

రంగనాయకమ్మ అంట్లదగ్గరనుంచీ, వెంకట్రామయ్య భావిదగ్గరనుంచీ నిద్దణ్ణో నడచినట్లు యివతలికొచ్చి సుబ్బాన్ని వింతగా చూస్తూ నుంచున్నారు.

“బాగుండారా దొరసానమ్మగోరూ” అంది సుబ్బాం తలవంచుకుని.

“ఎప్పుడొచ్చేవే సుబ్బాం వూరునుంచి?” అంది రంగనాయకమ్మ.

“నీ మొగుడుకు నయిమయిందంటే? అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

“పాపం ! ఎట్లావుండే నీ మొగుడికీ !” అంది రంగనాయకమ్మ.

“ఆయనప్పుడే పోయినాడుగదంటండి - యేంనోలెండి బ్రతికినన్నాల్ని ఏదోకోగాలతో తీసుకుంటూనే ఉన్నాడు- అంటూ బావుసుమంది సుబ్బాం.

వెంకట్రామయ్య రంగనాయకమ్మలు నిర్ధాంతపోయి అలాగే నిలబడిపోయారు సుబ్బాంకేసి చూస్తూ.

“అమ్మగోరూ యెప్పున్నా పనికి కదుర్చుకుండారా?” అంది సుబ్బాం కొంచెం సేపయినాక రంగనాయకమ్మ, వెంకట్రామయ్యల వయిపు ఆశతో చూస్తూ.

బలకట్టు పాపయ్య

ఏకువజామున తొలికోడి కూసేయాల మెట్టపల్లి,
సొట్టపల్లికి మయాన పార్తుండ కిట్టకాలవ గెట్టమీన్నుంచి
ఎవురయినా నిలబడి సూత్రాయంటుంటే, మెట్టపల్లి వపుల్నుంచి
సీకట్లో బజనపాటలు యినిపించి, యింకూసేపుటికి డొంకల్లోంచి
సేతికర్ర పొడుసుకుంటూ ఓ నల్లయిగ్రహం మిట్టపల్లెలు ఎక్కి
దిగుతా వొచ్చొచ్చి, కిట్టకాలవ గెట్టెక్కి ఆడ గొలుసుతో
కట్టేసుండ బల్లకట్టుకాడికొచ్చి నిలబట్టం తెలుసుద్దన్నమాట.
ఆ యిగ్రహం బల్లకట్టు పాపయ్య.

పాపయ్యపని ఏకువజామున తొలికోడికూసే యాట్టనుంచి
రేత్తిరి జనం తిరుగాట్టం మాటుమణిగేదాకా కిట్టకాలవలో
బల్లకట్టు నడవటం. బల్లకట్టు ఉద్యోగమయినాక పాపయ్య
బల్లకట్టు పాపయ్యయినాడు, ఆ సుట్టుపక్కల పూళ్ళ జనానికి,
పుత్తపాపయ్యంటే పాపయ్య ఎవరికీ తెలవడు.

పెద్దమనిసి, నమ్మకస్తుడు, ఎవరిజోలికీ పోడు, పద్దాకా
బజనపాటలు పాడుకుంటూ వుంటాడని పూళ్లో పెదిమందీ
అనుకుంటుంటే నెలకు ఆరూపాయలపావలాకాడికి బల్లకట్టు
ఉద్యోగమయింది పాపయ్యకు.

పెల్లం బూసమ్మ కట్టిచ్చిన నద్దిమాట బల్లకట్టు లోన
బెట్టి నెక్కమూతేసి, కాత్తె సలిగావుంటాన దుప్పటి అటనే

కప్పుకుని, బొడ్డోంచి పుగాకు పాయదీసి వాసనసూసుకుంటూ, యిప్పుడుంచి బల్లకట్టకు కరుసుకూసోటం దేనికనుకుంటూ కాలవగట్టుమీన కూకుని సుట్టముట్టిచ్చి, జనం ఎవురన్నా వొత్తావుండా రేమోనని సుట్టపక్కల నీకల్లో నూత్తా..... ఆలోశనబోపడ్డాడు బల్లకట్టపాపయ్య.

ఇంకా జనం ఎవరూ తిరగాట్టలేదే? ఏంజనమో, ఒక్కోపాలి కోడి కుయకతలికే వొచ్చి తపనబడ్డా కూకుంటారు. ఇంకోపాలి రేత్తిరి యిట్టా యిటికెల్దామని బయిలెల్లి సగం లెక్క బోయినాక ఎవరోవాకరు దారిమయాన అడ్డుబడి 'గెడ్డాంపట్టుకుంటా కాత్తె కాలవ దాటేసెళ్ళు అన్నన్నా' అంటా పానందీత్తాడు - ఏంమధులో! యిర్యాల పడవలేం రాటంలేదే? రాతారిబోటు వొచ్చేయాలయింది, యిరాతారి బోటుదడ్డా రవిలుబండికన్నా వుండరు. ఒచ్చి వాకటేమయిన బాకావూత్తా కూకుంటారు జనాన్ని పోగుజేయటానికి, యిళ్ల ఆర్బాటమేగాని యిడ జనం యిట్టాటి లంకకాల బోట్లెక్కకేం? యిరోజుల్లో యిడజూసినా బస్సుబుట్టి మా జోటుమీన లగెత్తుతుంటే, యి రాతారిబోటు రేందంటా మద్దనా? అయినా యిప్పటికీ కొంతమంది వుండాల్లే! అలవాటుకూనో, కరుజ తక్కువనో, మరడేమన్నా బకినో, పయానం పది రోజులపాటయినా బోటుక్కి పోతావుంటారు. బల్లకట్టంటే దానిదారే వేరు. కాలవకు అడ్డంగా బస్సేడపోద్దీ? ఒంకెల్లా, బిర్జీలంటే యిడబడ్డే ఆడ ఎట్టుంటే? యిట్టాటి కిట్టకాలవకు బల్లకట్టు లేకనేపోతే జనం అల్లాడిపోవల్సిందే ఎప్పుటికయినా! అసలు పొద్దుగూకులూ యిట్ట గుక్కదిప్పకోటానికి యిలవుద్దా

బల్లకట్టు మక్కికీ! ఓ కూరగాయల మడుసులేందీ, పుగాకు, మిరబగాయ, నెయ్యి, ఎన్న, పాలు, పెరుగు, నాల్గజనం, కోతలజనం, ఆరేంది యీరేంది అన్ని యాపారాలూ యీ బల్లకట్టుమీన నడవాల్సిందేగా? యియాల గొల్లజనం యంగా రాలేదే దబ్బ? ఆళ్ళొత్తేసరి కాలకడాలు, సేతి మురుగునో బల్లకట్టుమీనతా యుద్దెంసేపోతాను - అదొకరకం!" అనుకుంటూ పుగాకుమైకంలో ఏందేందో రకరకాల ఆలోచనలు సేసుకుంటుండ బల్లకట్టుపాపయ్యకు "ఓ ఏమియ్యోవ్?" అంటా సెవిలో టాప్పన బాకాపూదిన్నట్టు ఎవుగో కాలవ ఆతలి గెట్టునుంచి అరిశారు.

పులిక్కిబడి, పరకాయించి సూశాడు బల్లకట్టుపాపయ్య. జనం సాగారనుకుంటా. కట్టుకాలవ ఆతలి గెట్టున ఎప్పుడో గెడ కర్రకుమస్తేవుండ యిగ్రహం తొందరమీనగావాలి కదం దొక్కతా అరుత్తావుండాడు.

"ఓ బల్లకట్టు పాపయ్యోవ్-ఓ నిన్నేనయ్యోవ్? వుండా వంటయ్యా ఆడా?" అనరిసింది ఆతలి గెట్టుమీన యిగ్రహం.

"ఆ ఆ, వున్నా లే-" అంటా వొళ్ళు యిరుసుకుంటా లెగిశాడు బల్లకట్టుపాపయ్య.

"వున్నా వంటయ్యా? నీ యిల్లు బంగారంగాను కాస్తై దొబ్బున రాసేవయ్యా బల్లకట్టునూ, పొద్దెక్కుతుండనీ," అంది యిగ్రహం గబగబ.

"అహా, అంత తొందరైతే ఎట్టా? కాస్తై నిదానించ వయ్యా నువు ఎవురువోగాని - యీడ బల్లకట్టు గొలుసు పూడ దియ్యాలా, గెడ సేతికి తీసుకోవాలా, మరి కాస్తై నిల్గొక్కుకో"

అన్నాడు బల్లకట్టు పాపయ్య, సేతులకు కాత్తె నోటి ఆవిరిపడ్డా.

“ఆ, అదెంతసేపులే సార్వీసయిన మడిసికీ! గెట్టిగా రెండు తోపులు తోశావంటే అయిపాయె! రానీరానీ దొబ్బున” అంది యిగ్రహం.

“మల్లీ అదేమాటా! ఎంతలెక్కనించి వొత్తుండావే?”

“యిప్పటికి రెండుకోసులు నడిపిస్తినీ యింగా రెండున్నర కోసులు పైసిల్కు పోవాలాయె, రానీ, రానీ,” అంది యిగ్రహం.

“నీ మడిసిదొంగల్లోల! రెండుకోసులు నడ్సినోడివి బల్ల కట్టుకు రెండు నిమిసాలు ఆగ లేవంటయ్యా! మందేవూరే?”

“దనియాలపాడు, ఎవురన్నా తెల్పా ఆడా?”

“బలేవోడివి! దనియాలపాడే తెలవదంటా! ఎంకట కిట్టయ్య బాగుండాడా!”

“చరేలే ఎంకటకిట్టయ్య మామేనమామేగా! ఆయనకేం రాయికిమల్లే వుంటే మడిసీ! నాపేరు రాంకిట్టయ్యలే!”

గెట్టుకు బల్లకట్టు సేరీసేరకతలికే రాంకిట్టయ్య దడదడ మంటా ఎక్కి కడ్డిమీన కూకని, యిగ బల్లకట్టును పోనీ మన్నాడు.

“పోనిత్రాలే, యింగా మడుసులెవురన్నా వత్తుండా రేమో సూద్దాం వుండు” అన్నాడు బల్లకట్టు పాపయ్య అడిటు సూత్తా.

“సూసేదేంది! యిగచరేలే! తెల్లారిపోయేదాకా యిగెట్టకాడే కూకోబెడ్తాకెట్టా! నే నసలే సానాదూరం పోవాలంటుంటే అడిటు దిక్కుట్టాస్తా మాటినిపిచ్చుకోడేం;

ఎయ్ ఎయ్ గెజీసి తొయవయ్యా దొబ్బనా నీ పాపయ్య
బంగారంగానూ! పుగాక్కాడ కావలెట్టా? యింద కాబ్బుకో,
మడుసు తెవురన్నా వొత్తావుంటే మళ్ళీ తిరిగొద్దువులేగానీ
నడుపు నడుపు!” అంటూ రాంకిట్టయ్య కళ్ళీపట్టుకుని సింసు
లొక్కాడు.

“ఎవురు జూసినా యిదిగిదీ వరస, పద్దాక అట్టిను బల్లి
కట్టు నడవటమంటే మాటబంటయ్యా? కాలన పారుదలస్మాడు
ఎట్ట తోస్తావుండదో? పుగాక్కాడకేంగానీ ఓ కానీ బిల్లికూడా
వుంటే సగాడు ఎందుకయినా పనికొచ్చుంది” అన్నాడు బల్లికట్టు
పాపయ్య బల్లికట్టు నడుపుతా.

“సిల్లరేం వుండట్టులేదే - ఎల్లుండి మళ్ళీ తిరిగొత్తాగా,
అప్పడిచ్చిపోతాలే కానీ యాకికివాద్ది! అయితే బల్లికట్టు
పాపయ్యన్నా? మనకి నెలకి జీతం ఎంతొచ్చుందంటా?”

“ఆ, వుంటదిలే దెగ్గిర దెగ్గిర ఆరూపాయాల పావలా -
ఏంసాలుద్ది సచ్చి?”

“పరవాలేదే? ఎప్పటికయినా డబ్బు డబ్బే! పైన
ఏమాత్రం?” అన్నాడు రాంకిట్టయ్య.

“పైనేందీ?” అన్నాడు బల్లికట్టు పాపయ్య.

“ఆ, అదేలే, పైన కాత్తెకూస్తే సంపాదనవుంటది
కావాల్సుగా? అట్టిను వొత్తా పోయే జనం అదిదంటూ
ఏవన్నా యియరంటయ్యా?”

“అదిదేందీ? యిప్పుడు నీ సంగతేంది సెప్పురాదూ?
ఎల్లుండి సిల్లరమార్చి తెత్తానంటుంటే! అదిగంటే పైసంటే.”

“ఆర్నీ బల్లకట్టు పాపయ్య దెబ్బతీశాడే! అయితే మాటంటే నమ్మకం లేదటావ్? సరే నువ్వే సూత్తావుగా ఎల్లండి, అయితే నీకు పెల్లాం బిడ్డలుండారా? వుండక యాడికి పోతారనుకో! యింట్లోకి మళ్ళీ ఎప్పుడుపోతా? శేత్తిరి బాగా పొద్దెక్కడే! మరి బల్లకట్టు పనంటే యిగనంతేగా! తెల్లారి నీకడ్డో వొత్తా నద్దిబువ్వ తెచ్చుకుంటావుగావల్లు. మరి మద్దానం బువ నీ పెల్లాం తెచ్చుద్దే! సెప్పిన మాట యింటదా నీ పెల్లాం? యినక ఎట్టుంటదనుకో! పిల్ల లెంతమందీ? నీకు నలభై ఏళ్ళుంటయ్యనుకుంటా - అసలు నలబయ్యన్నా లేడి బల్లకట్టు పనికి పనికి రారనాల్సిందే - గట్టుకు చేర్చుట్టుందే? మంచోడివిలే అన్నా - ఎప్పుడో అప్పుడే తట్టలెత్తుకొస్తుండారే కోకలెట్టి! ఆర్నీ గొల్లజనం! బల్ సందడి గుంటదిలే - ఆవులెల్లండి యిత్తాలే కానీనిల్లా - ఎత్తుండా బల్లకట్టు పాపయ్యన్నోవ్,” అంటా పటపట మిరపగాయలు ఏపినట్టు మాటలు దులిపి, గెట్టుమీనకి దూకి గొల్లజనాన్ని ఓసూపు సూత్తా, అంగలేసుకుంటా గెట్టు దిగి డొంకల్లోబడి మాయ మయ్యాడు రాంకిట్టయ్య.

“ఓ బల్లకట్టు పాపయ్యన్నోవ్! యిటేవుండావంటయ్యా! నీకు పున్నెంపుంటది కాత్తె ఆదరికి దొబ్బునపోనియి బాబూ, అప్పుడే తెల్లార్తుండే! నాగరత్తీ రాయేదొబ్బునా! చుబ్బక్కా, లచ్చుమ్మా రాండి రాండి - ఎంకాయి పిన్నాం ఏదీ? ఓ చీతామోవ్ లగెయ్ లగెయ్? ” అంటా గొల్లజనం కడాలు, గొలుసులు కొట్టుకుంటా, మట్టెలు టక్ టక్ మనిపిస్తూ, పెరు గోసన గబ్బుమనిపిస్తుంటే, రవిలుబండి పెట్టెలకుమల్లే తోసు

బల్లకట్టు పాపయ్య

కుంటా వొచ్చి బల్లకట్టుమీన నుంచుండారు సోల్పున మానికా, తవ్వా, సోల, గిద్దలమట్లే.

“అంతా వొచ్చారా యింగా ఎవరన్నా పొదలసాటున వుండారా?” అన్నాడు బల్లకట్టు పాపయ్య గెడమీన ఓరగా ఆనుకుని సూక్ష్మా.

“పొదలనాట్నీందయ్యో? సంతసచ్చినా పులులు సావ లేదంట! యీ బల్లకట్టు పాపయ్యకు ఏళ్ళి మిగులుండా సెతురు తగ్గటంలేదే? నవుతావు దేవుకే నాగరత్తి? మరి సగాడమ్మా యీ పాపయ్యకు జ్ఞేయిం దప్పుడే సెతురాడనూ,” అంది ఎంకాయి పిన్నాం.

“అదేంది పిన్నాం అట్టంటదే? గెడకర్రకుమల్లే పాపయ్య అట్టంటే ఏళ్ళి మిగట్టమేంది పాపం - యిహా హిహి-” అంది నాగరత్తి కొంగుచాట్టు సకపకమంటా.

“అదేంది పిన్నో? అట్టిరిగెస్తుండావు? ఆ పొట్టి కాత్తా రాలి కాలవలోపడేను!” అంది చుబ్బక్క.

“అదేంది చుబ్బమ్మా? అట్టంటా? దాని ఏళ్ళి చూసే పుల్లన్న దాన్ని కట్టుకుంటే!” అన్నాడు బల్లకట్టు పాపయ్య గెడేసి బల్లకట్టు నడుపుతా.

“సూడే ఎంకాయిపిన్నాం యీ పాపయ్య? సన్నంటే అన్నావుగానీ యింటికాడ మా బూసమ్మెదిసకాడ అనే వయ్యోవ్ బ్రదం వొల్లంతా పిడకలు కొట్టుదీ!” అంది నాగరత్తి.

“అయితే పద్దాకా యీ పుత్తకబుస్సీనా లేకబోసే యియ్యాలన్నా కాస్త పెరుగు నద్దిబువలోకే పోతారా?” అన్నాడు బల్లకట్టుపాపయ్య.

“కాస్తే పోయిరాదంటే నాగరత్తీ?” అంది లచ్చమ్మ.

“ఆ, నువు పోయిరాదూ సాటుగా మూలకూకుండావు గానీ? యియ్యాలసలే నా పెరుగు తగ్గింది ఏం మాటాచుచ్చిద్దో, పిన్నాంకాడ ఏమన్నా దొరుకుద్దేమో?” అంది నాగరత్తీ.

“చరే నాసంగతి పాపయ్యన్న కే తెల్పు” అంది ఎంకాయినాం.

“పులుపు సిచ్చగుండది మరీ యియ్యాల నాపెరుగు! మరీ యిద్దెబ్బపోయనమ్మా - కాదంటే చుబ్బక్కా?” అంది సీతాం.

“యిదిగో మద్దె మీరెందుగ్గాని కొట్టుకోటం గెట్టొచ్చింది దిగండి దిగండి; మీసంగతి యియ్యాల నాకేమన్నా కొస్తేట్టా? రత్తమ్మ వొత్తావుంటే మిమ్మల్ని అడక్కనేపోదును. పోనీగానీ ఎవురో ఒకరు రేపన్నా కాస్తే పోసిపొండి,” అన్నాడు బల్లకట్టు పాపయ్య.

“ఓ, రేపు తెప్పకుండా నలుగురం నాలుగింతలు పోసిపోతే సరిగా - దిగరేమే యింకా కూకుండానూ? రాండి రాండి పొద్దెక్కింది -” అంటూ తోసుకుంటూ గెట్టుదిగి ఎల్లిపాయ్యగు గొల్లజనం.

అట్టి సూసి దగ్గిళ్లో జనం ఎవరూ లేకబోయ్యేతలికి యావ్వుల్ల యిరుసుకుని నోట్లోబెట్టుకుని, గెట్టుమీన కూకుండాడు బల్లకట్టు పాపయ్య.

సంకురేత్తిరి దగ్గిరకొస్తుండది యిగ కోతలజనం సాగుతూ రనుకుండాడు పాపయ్య. యాడ జూసినా వొడ్డగింజ అగుపిస్తావుంటది. దొబ్బిన కోతలొస్తే బాగుండుననుకుంటాడు

పాపయ్య. అయినా యీ కూలిజనానికి తగువాడుకోడంతోనే సరిపోద్దిగాని పక్కవోడిమాట యినిపిచ్చుకోనే యినిపిచ్చుకోరు. అదేమంటే ఆసాములు కూలిగింజలు సరిగా కొలవటం లేదంటారు. ఎంతసెడ్డా ఆళ్ళూ కూలిజనమేగా మరి? మిరబ గాయదర పెరిగిందంట. పద్మాకా బల్లకట్ట తొందరగాని ఏమన్నా యియమంటే రేపు రేపంటాడే ఎప్పుడు సూసినా యీ రంగయ్య? ఆకోరికి శోస్తే ఏమన్నా యిచ్చిపోతుండా ల్సిందేగాని గెట్టిగా ఎవర్నిమారుకేం నిలవనీస్తా, తప్పుగాదూ? బల్లకట్ట ఎక్కనియ్యకుంటానికి నాయ పుసామెట్టా బల్లకట్టా? యింటో సూడబోతే యీ బూసమ్మ నే నేమో మాటలు కట్టుకురాటం లేదనుకుంటది. యిక్కడి యవారం నీకు తెలవదులే అంటే నీకు నోట్లో నాలిక లేదంటది. యింకో వూడే ఆడకూతురుగనక అదామాటన్నది. “యీ బాగ్యానికి చీకట్లో ననంగా లెగిసెట్టి వూరు నిదరబోయినాక తిరిగి రావాలా?” అంటది. నీకట్లో లెగినాస్తుంటే పంచవట్టుకు గుండున్ది తెల్లారినాక పోవచ్చులే అంటా. పద్మాకా మంచంలో కూకుంటానికి ఎవక తింటానికి నీ కేవన్నావుంటే గదా? ఎంకో, దానిరంటి దాద్రీగాని యివకాడ యవారం కాత్తెన్నా తెల్పుకోక్కర్లా? చుబ్బయన్నా అగుపియటంలేదే కాత్తె అప్పేనన్నా యింతా డేమో అనుకుంటుంటే?” అనావహన ఎటుగుగానో ఆలోసె నల్లో బడిపోతుండాడు బల్లకట్టపాపయ్య.

“ఓ బల్లకట్ట పాపయ్యన్నోవ్, రావయ్యా, రావయ్యా ఆ తలేపుకెల్లి అటనే కూకుండావా?” అంటా అరుస్తూ ఆతలేపు

జనం గట్టెక్కటం నూసేతలికి వులిక్కిపడి లెగిసి తెడ్డుతీసు కుంటాడు బల్లకట్టు పాపయ్య.

“మీ అమ్మ రాలేదేరా కొండయ్యా? అంతలావుపసేం జేత్తుండ దబ్బా యింటికాడా!” అన్నాడు బల్లకట్టు పాపయ్య. కొడుకు కొండా యి మజ్జానం బువ్వు దెచ్చి ఏపసెట్టుకొండ పెట్టేతలికి.

“బట్టలు గుంజుకోవాలంట” అన్నాడు కొండా యి.

“బట్టలు యిప్పుడే గుంజుకోవాలెట్టా? నువ్వు బువదిన్నా వంట్రా?” అన్నాడు పాపయ్య బువకాడకూకుంటా.

“తిన్నానయ్యా, అదేమో నేను బెచ్చా లాడుకుం యింటే వొచ్చి బువతీసికెల్లని అమ్మకొట్టించే!”

“అయితే ఎప్పుడూ బెచ్చాలేనంట్రా నువాడేదీ?”

“బిల్లంగోడుకర్ర సుబ్బాయి తీసికెల్లాడు.”

“చీ యదవా ఎప్పుడూ ఆటలేనంట్రా!”

“నిన్నా, యియ్యా లేనయ్యా నేఆస్తుండనీ! అయ్యోవో? బస్లోకి పంపిత్తానంటేవే?”

“ఎట్టువులే బడియాడికిపోద్ది యిదిగో యీపాలి గెట్టిగా పంతుల్లోసెప్పి బల్లో సేరిపిత్తే సరిగా! మరి ఎప్పుడు సెప్పినా పై నొచ్చే మంచిరోజున సేరిపిత్తా నంటాడేగాని మరామంచి రోజు ఎప్పుడొచ్చుద్దో యిన్నాలకి తేలకబోయే! సివరికి సేతిలో యావన్నా పెట్టమంటావో ఏందో మరి? యిదిగో యీపాలి అదేదో గెట్టిగా విలేసి తేల్చుకుంటాగా, ఒరే కొండాయ్?”

“ఏందయ్యా?”

“అయితే మీ అమ్మ యింటికాడ ఏంజేసుద్దంటా?”

“బట్టలు గుంజుకోవాలంట.”

“ఇప్పుడే బట్టలు గుంజాలెట్టా? బువదీసుకుని కూసేపు యింట్లో చచ్చిపోతే కాస్తాం అరిగిపోతయ్యా? ఒరే కొండాయ్?”

“ఏదయ్యా?”

“రేపు మజ్జానం మీ అమ్మనే బువపట్టుకురామను.”

“రేపుగి అమ్మతో నువ్వే సెప్పరాదంటయ్యా?”

“పరవాలేదులే సెప్పమంటూంటే?”

“నాకేగి, అయ్య సెప్పమన్నాడని సెబుతా.”

“చా ఎదవా పొళ్ళురాల్తయి సెప్పావంటే తెల్పిందా? ఎవరో వచ్చి అప్పుడే బల్లగట్టమీద కూకుండారే! కాస్తా పుడవయ్యా బువనింటుండానూ - అంటా బువదీసుకురాటానికి బూసమ్మ పాలుమాల్తుండదని చిరాకుబడ్డా బువకాన్లుంచి లెగి శాడు పాపయ్య.

ఓకోజు బాగా రేత్తిరయినాక బల్లకట్టుపాపయ్య యింటి కెల్దామని గెట్టుదిగే సమయానికి అవతలిగెట్టునుంచి పోరుగూరు ఎల్లివస్తావుండ సుబ్బయ్య గొంతు యినిపించింది.

“రా, రా, సుబ్బయ్యన్నా - యింగా నయం యిప్పుడే బల్లకట్టేసి గెట్టుదిగబోతుండా - ఎన్నాలయిందీ సూసీ! ఏవూ రెల్లానూ ఏందికతా రా, రా-”.

సుబ్బయ్యను యివతలి గట్టుకు నేర్చి మల్లీ బల్లకట్టు గొలుసు బిగిచ్చాడు పాపయ్య.

“కూసేపు కూకు నెట్టాం కూసో పాపయ్యా. అబ్బ నడిసి నడిసి సివరకి మనూరి సాయలకొచ్చేతలికి పోయిన పాసం మల్లీ తిరిగొచ్చిందంటే నమ్ము! కాళ్లు గుంజతుండై కూసేపు కూకుని పోదాంలే వుందూ-ఆ తంగిరాల్లో బాకీవుంటే పోయినాలే - కూకో, కూకో నీ పెళ్ళాంతో నేను సెబుతావో” అన్నాడు సుబ్బయ్య గట్టుమీన నాగిలపడ్డా.

“ఆ, అదసలే గుబులు మడిసి” అన్నాడు పాపయ్య పొద్దు సానాపోయిందనుకుంటా.

“కాదుమరీ! ఎంతసెడ్డా పెళ్లొమాయె. యిదిగో మనగాడి లంకపుగాకుండచి నీ పాయసుట్టిసూడు - కూకో - నాకాడ సెకుముకి వుండదిలే.”

సుబ్బయ్య, బల్లకట్టు పాపయ్యలు సుట్టలు ముట్టిచ్చి కూకుండాను నీకట్టో కోటయ్య కొండమీద శికరాలకిమల్లే.

ఆ వజాన కూకుని సుబ్బయ్య బల్లకట్టు పాపయ్యలు ఏమ్మాట్లాడకుండా సుబ్బయ్య పాపయ్యతో సెప్పిన అస్సల్సంగ తిది:—

“పుగాకు అమ్మకం బెట్టిన మన రత్తయ్యను ఎదుగు దువుగా!” అన్నాడు సుబ్బయ్య.

“అదేంది సుబ్బయన్నా రత్తయ్యనే ఎరగనంటా!” అన్నాడు పాపయ్య.

“నీకు ఎందుకు తెలవదుగానీ, అయితే యీ సంగతి యిన్నావా?” అన్నాడు సుబ్బయ్య.

“అదేండ్ నాకేం తెలుసుద్ది పెప్పందీ?” అన్నాడు పాపయ్య.

“రత్తయ్య పెల్లం కాంతమ్మ ఆ పొరిగింట ఈరబెమ్మం పిలుస్తే దేశాంతరా తెల్లందంట!” అన్నాడు సుబ్బయ్య.

“చా!” అంటూ నోరు దెరిశాడు బల్లకట్టు పాపయ్య.

“చా ఏంది! రెండు మూడు దినాలు కప్పిపెట్టారు. చివరకి గబ్బులెగిసింది” అన్నాడు సుబ్బయ్య నట్టపొగ పంకి సందుల్నించి నొదుల్తా.

“అదేంది - కాంతమ్మ -!” అంటున్నాడు పాపయ్య యింకా తెప్పర్చిక.

“మంచిదేమరీ! ఏనుయినా యివన్నీ మనమాటల్తో కట్టిబడుండే యవారాలు కాదు సూడూ! యీ రత్తయ్యేమో నాలుగు డబ్బులు సంపాదించుకొద్దామని రెండు మూడు దినాలపాటు పొరుగుూరు ఎల్లావుంటాడూ, మరి యీమధ్యన ఈరబెమ్మం ఏం పసకుపూశానో ఏమో - కాంతమ్మకాస్తా మాయమయింది!” అన్నాడు సుబ్బయ్య.

“అంతా మాయగావుంది!” అన్నాడు పాపయ్య.

“ఇదిగో మన్లోమాట - మనూరి రంగయ్యకు నువ్వే మన్నా బాకీ పడ్డావంటయ్యా పాపయ్యా?” అనకిగాడు సుబ్బయ్య.

“ఆ వుంటే గూపాయో, రెండ్ వుంటదిలే” అన్నాడు పాపయ్య.

“అబ్బే ఏంలేదుగానీ, వాడి గుణం మనూల్లో అందరికీ తెల్సిందే గదా! ఆం. నువు యింటోలేనప్పుడు ఎల్లి నీపెల్లం

బూసమ్మను ఏదించుకుతింటాడంట. అడ్డీ ఆడికి పారెయరాదూ పీడా వొడుల్తుందీ - మాట్టాడుకుంటా ఎల్లాం లెగు పొద్దుపోతుండవీ” అంటా పంచ దులుపుకుంటా లెగిశాడు సుబ్బయ్య.

“ఓ బల్లకట్ట పాపయ్యన్నోవ్ ! బాబ్బబు కాస్తే బల్లకట్ట యివకాడికి రానియినాయనా సానాపొద్దు పొయ్యెచ్చామూ” అనరిశారు ఎవ్వరో ఆతలి గట్టునుంచి.

అరేత్తిరీ, మరసనాడు ఏకువజామునా బల్లకట్ట పాపయ్య బజనపాటలు ఎపురికీ యివ్రాలా.

మజ్జానం బువదెచ్చిన కొండాయికి బల్లకట్ట వొప్పజెప్పి, మెట్టపల్లికి గబగబల్లి తనింట్లోనించి రంగయ్య సుట్టముట్టిం చుకుపోతుంటం సూసిన బల్లకట్ట పాపయ్య ఎల్లి పెళ్ళాం బూసమ్మ వొళ్ళు పచ్చడిజేసి బల్లకట్టకాడికొచ్చి యిగ ఆడనే గెడకర తీసుకు కూకుండాడు.

ఆ నిశిరేత్తిరి కిట్టకాలవగెట్టుకాడికొచ్చి, పాపయ్య కెదు రూగ్గా నిలబడ్డది పెల్లాం బూసమ్మ కొడుకు కొండాయితో.

“ఇంటికి ఎల్లాం రా” అంది బూసమ్మ ఏడుస్తా.

“దెగ్గిరకొచ్చావంటే సంపుతా - ఎల్లు” అన్నాడు పాపయ్య.

“సంపు, సంపి యీ కిట్టకాలవలో పారెయ్యి నన్ను. నే నేపాపం ఎరగను, నీ కేందో గుబులు తిరిగింది” అంది బూసమ్మ.

“ఎవరికి తిరిగిందో యియాల తేలుతూ” అన్నాడు పాపయ్య.

“నువ్వు ఏం చేల్చినాసరే నేను యీడే పాపం వొచ్చుతూ” అంది బూసమ్మ.

ఆ వజాన ఏంజరిగినా జరగనీ - రేత్తిరి మూడుగంటల యాలకు బల్లకట్టు పాపయ్యను ఎంటబెట్టుకుని కొండాయితో యింటికిసేరించి బూసమ్మ.

అప్పట్నుంచి కొన్నేళ్ళు అమూయ, అమ్మకు బెడుస్తూ రావటం కొండయ్య సూస్తావొచ్చాడు.

“సరే కొండయ్యా!” అని ఓనాడు కొడుకును పలికాడు మంచంలో కూకుండ బల్లకట్టుపాపయ్య.

“ఏందయ్యా?” అన్నాడు కొండయ్య.

“రేపట్నుంచి యిగమీవట బల్లకట్టుపని నువ్వసూయికో. నాపని అయిపోతుండది” అన్నాడు బల్లకట్టుపాపయ్య.

“నా పెల్లాం బల్లకట్టుపని వొద్దంటున్నది” అని సెప్పాడు కొండయ్య.

మరసనాడు కోడితోపాలు తెగిరి, పెల్లాం కట్టబెట్టిన నది మూట తీసుకుని కర్రపొడుసుకుంటూ బజనపాలులు పాడుకుంటూ ఎప్పటికిమళ్లే కిట్టకాలవ బల్లకట్టువపుగా ఎల్లాడు బల్లకట్టు పాపయ్య.

